

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност, банкарска регулатива и методологии

***ИЗВЕШТАЈ ЗА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ВТОРИОТ КВАРТАЛ
ОД 2011 ГОДИНА***

ноември 2011 година

СОДРЖИНА

Резиме.....	8
I. Структура на банкарскиот систем.....	11
1. Број на банки и штедилници и сопственичка структура на банкарскиот систем	11
2. Концентрација и пазарно учество на банките	13
II. Активности на банките	15
1. Степен на финансиско посредување	15
2. Биланс на состојба	16
2.1. Биланс на состојба на одделните групи банки	19
3. Кредитна активност на банките.....	21
4. Депозитна активност на банките	27
III. Ризици во банкарското работење	31
1. Кредитен ризик	31
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	31
1.2. Изложеност на кредитен ризик кај одделните групи банки.....	36
1.3. Показатели за изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и останати клиенти“ и кон физичките лица	37
1.4. Валутна структура на изложеноста на кредитен ризик	41
1.5. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемувањето на ризичноста на кредитната изложеност	42
2. Ликвидносен ризик.....	44
2.1 Ликвидна актива и показатели за ликвидноста на банкарскиот систем.....	47
2.2. Ликвидност по одделни групи банки и по поединечна банка	49
2.3. Исполнување на стапките на ликвидност	50
2.4. Извори на финансирање на банкарскиот систем.....	50
2.5. Рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на банките.....	51
2.6. Стрес-тест симулации за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови	52
3. Валутен ризик	52
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	57
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски	57
4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности	62
5. Ризик од несолвентност	65

5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	65
5.2. Сопствени средства и капитал потребен за покривање на ризиците	66
5.2.1. Капитал потребен за покривање на ризиците и сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците	69
5.3. Стрес-тест симулации на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови	72
6. Профитабилност	76
6.1 Структура на приходите и расходите на банкарскиот систем	76
6.2 Движење на каматните стапки и каматниот распон на банкарскиот систем	80
6.3 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките	81
АНЕКСИ	85

ГРАФИКОНИ

Графикон бр. 1 Сопственичка структура на обичните акции издадени од банките	11
Графикон бр. 2 Учество на странскиот во вкупниот капитал на банките	11
Графикон бр. 3 Структура на поважните позиции од билансите на банките според доминантната сопственост на банките	12
Графикон бр. 4 Број и учество на активата на подружниците на странски банки во вкупната актива	12
Графикон бр. 5 Структура на капиталот на банките по земји	12
Графикон бр. 6 Динамика на Херфиндал-индексот	13
Графикон бр. 7 Динамика на показателот ЦР5	13
Графикон бр. 8 Пазарно учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем	14
Графикон бр. 9 Степен на финансиско посредување на ниво на банкарскиот систем ...	15
Графикон бр. 10 Квартален пораст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти	16
Графикон бр. 11 Годишен пораст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти	16
Графикон бр. 12 Структура на активата на банките	16
Графикон бр. 13 Структура на пасивата на банките	17
Графикон бр. 14 Обврски кон нерезиденти	18
Графикон бр. 15 Побарувања од нерезиденти	19
Графикон бр. 16 Структура на активата на одделните групи банки	19
Графикон бр. 17 Структура на пасивата на одделните групи банки	21
Графикон бр. 18 Движење на вкупните кредити	22
Графикон бр. 19 Движење на вкупните кредити и вкупните депозити и на нивниот сооднос	22
Графикон бр. 20 Квартална и годишна промена на кредитите на нефинансиските субјекти	23
Графикон бр. 21 Квартални и годишни промени на кредитите според секторската структура	23
Графикон бр. 22 Просечна каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на претпријатијата	23

Графикон бр. 23 Просечна каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на физичките лица.....	24
Графикон бр. 24 Квартална промена на кредитите според валутата.....	25
Графикон бр. 25 Годишна стапки на промена на кредитите според валутата.....	26
Графикон бр. 26 Валутна структура на кредитите по сектори.....	26
Графикон бр. 27 Квартална промена на кредитите според рочноста и на вкупните кредити	26
Графикон бр. 28 Нефункционални кредити во вкупните кредити по сектори и на ниво на банкарскиот систем.....	27
Графикон бр. 29 Квартални стапки на промена на кредитите.....	27
Графикон бр. 30 Квартална и годишна промена на вкупните депозити.....	28
Графикон бр. 31 Апсолутна и релативна квартална промена на вкупните депозити по групи банки.....	28
Графикон бр. 32 Валутна структура на депозитите на нефинансиските субјекти	28
Графикон бр. 33 Квартални и годишни стапки на промена на вкупните депозити по валута	29
Графикон бр. 34 Секторска структура на депозитите на нефинансиските субјекти	29
Графикон бр. 35 Квартална динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор.....	29
Графикон бр. 36 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор	30
Графикон бр. 37 Рочна структура на депозитите на нефинансиските субјекти.....	30
Графикон бр. 38 Движење на вкупните депозити според рочност	30
Графикон бр. 39 Движење и стапки на раст на кредитната изложеност на банките.....	31
Графикон бр. 40 Квартални стапки на промена на нефункционалните кредити и на изложеноста во В, Г и Д.....	32
Графикон бр. 41 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити и на изложеноста во В, Г и Д.....	32
Графикон бр. 42 Квартални стапки на промена на нефункционалните кредити по сектори.....	32
Графикон бр. 43 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити по сектори	33
Графикон бр. 44 Редовна и нефункционална кредитна изложеност во категорија на ризик „В“	33
Графикон бр. 45 Состојба и годишна промена на реструктурираните и пролонгираните кредити	34
Графикон бр. 46 Учество на десетте најголеми кредитокорисници во вкупната кредитна изложеност по одделна банка и по групи банки.....	35
Графикон бр. 47 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по стрес-тест симулација за кредитниот ризик	43
Графикон бр. 48 Движење на ликвидната актива на банкарскиот систем	47
Графикон бр. 49 Стапки на промена на ликвидната актива	47
Графикон бр. 50 Движење на елементите на ликвидната актива.....	48
Графикон бр. 51 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем.....	48
Графикон бр. 52 Апсолутна квартална промена на ликвидната актива на поединечните банки.....	49
Графикон бр. 53 Релативна квартална промена на ликвидната актива на поединечните банки.....	49

Графикон бр. 54 Договорна преостаната рочна (не)усогласеност на средствата и обврските	51
Графикон бр. 55 Резултати од стрес-тест симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата од банкарскиот систем	52
Графикон бр. 56 Резултати од стрес-тест симулацијата на повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти.....	52
Графикон бр. 57 Сооднос на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента со сопствените средства	53
Графикон бр. 58 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента .	53
Графикон бр. 59 Квартална промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента.....	54
Графикон бр. 60 Квартална промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента.....	54
Графикон бр. 61 Структура на јазот меѓу активата и пасивата и сооднос на јазот помеѓу активата и пасивата со сопствените средства, по одделни валути.....	56
Графикон бр. 62 Структура на каматочувствителните средства според типот на каматната стапка и по групи банки	58
Графикон бр. 63 Структура на каматочувствителните обврски според типот на каматната стапка и по групи банки	58
Графикон бр. 64 Структура на каматочувствителните средства според типот на каматни стапки	59
Графикон бр. 65 Структура на каматочувствителните обврски според типот на каматните стапки.....	59
Графикон бр. 66 Апсолутен износ на каматочувствителните средства и обврски според рочната структура и типот на каматни стапки	60
Графикон бр. 67 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и рочната структура на средствата и обврските	60
Графикон бр. 68 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и валутата	61
Графикон бр. 69 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според валутата и типот на каматните стапки.....	61
Графикон бр. 70 Однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматните стапки.....	62
Графикон бр. 71 Движење на соодносот на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства.....	63
Графикон бр. 72 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според рочната структура на средствата и обврските и типот на каматните стапки	63
Графикон бр. 73 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според рочната структура на средствата и обврските и типот на каматните стапки	64
Графикон бр. 74 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според валутата и типот на каматните стапки.....	64
Графикон бр. 75 Показатели за солвентност и капитализираност.....	65
Графикон бр. 76 Квартални стапки на промена на некои од компонентите на показателите за солвентност и капитализираност (1)	66
Графикон бр. 77 Квартални стапки на промена на некои од компонентите на показателите за солвентност и капитализираност (2)	66

Графикон бр. 78 Показатели за солвентоста и капитализираноста на одделните групи банки.....	67
Графикон бр. 79 Сопствените средства и капиталот потребен за покривање на ризиците	68
Графикон бр. 80 Главните извори на зголемување на сопствените средства	68
Графикон бр. 81 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по издвојување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик (лево) и промена на адекватноста на капиталот, по издвојување на капитал за покривање на оперативниот ризик (десно).....	75
Графикон бр. 82 Апсолутен пораст/намалување на главните компоненти на профитабилноста.....	76
Графикон бр. 83 Структура на вкупните приходи	77
Графикон бр. 84 Исправка на вредноста	77
Графикон бр. 85 Користење на вкупните приходи.....	78
Графикон бр. 86 Распределба на оперативните трошоци и исправката на вредноста по групи банки.....	78
Графикон бр. 87 Секторска структура на приходите и расходите од камати	79
Графикон бр. 88 Апсолутен пораст/намалување на главните компоненти на профитабилноста, по групи банки.....	79
Графикон бр. 89 Структура на главните компоненти на профитабилноста, по групи банки.....	80
Графикон бр. 90 Движење на активните каматни стапки на домаќинствата	80
Графикон бр. 91 Движење на активните каматни стапки на претпријатијата.....	81
Графикон бр. 92 Движење на пасивните каматни стапки на претпријатијата и на домаќинствата.....	81
Графикон бр. 93 Каматен распон	81
Графикон бр. 94 Нето каматна маргина	83

ТАБЕЛИ

Табела бр. 1 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем.....	17
Табела бр. 2 Структура на активата и пасивата по одделни групи банки	20
Табела бр. 3 Кредитна изложеност во вториот квартал од 2011 година, по одделни дејности/кредитни производи.....	25
Табела бр. 4 Показатели за квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	34
Табела бр. 5 Износ и структура на нето отпишаните побарувања	35
Табела бр. 6 Показатели за квалитетот на кредитното портфолио по групи банки.....	36
Табела бр. 7 Показатели за степенот на ризичност на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“	38
Табела бр. 8 Показатели за степенот на ризичност на кредитната изложеност кон физичките лица.....	40
Табела бр. 9 Показатели за степенот на ризичност на кредитната изложеност според валутната структура	42
Табела бр. 10 Резултати од стрес-тест симулациите	42
Табела бр. 11 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем за позициите во денари и девизи.....	48
Табела бр. 12 Извори на финансирање на банките.....	51

Табела бр. 13 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента и на нивниот јаз	55
Табела бр. 14 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства	56
Табела бр. 15 Распоред на банките според учеството на агрегатната девизна позиција во сопствените средства, на 30.06.2011 година	57
Табела бр. 16 Структура на банките во зависност од сопственичката структура.....	69
Табела бр. 17 Движења на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од одделните активности на банките, според типот на клиент и пондерот на ризичност што активноста ја има при пресметка на активата пондерирана според ризиците.....	71
Табела бр. 18 Движења на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, според нето девизните позиции по одделни валути	72
Табела бр. 19 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 30.06.2011 година ..	73
Табела бр. 20 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банките	82

Резиме

Во вториот квартал од 2011 година *банкарскиот систем ја задржа својата стабилност и сигурност*. Бројот на банките остана непроменет (седумнаесет банки), без позначителни промени во сопственичката структура, во која и натаму доминираат странските финансиски институции. На крајот на јуни 2011 година, активата на една банка ја надмина границата од 22,5 милијарди денари, со што премина од групата средни во групата големи банки.

Во вториот квартал од 2011 година, активностите на банките продолжија да се зголемуваат. Споредено со март 2011 и со јуни 2010 година, активата и депозитите покажаа забрзан квартален раст, но анализирано на годишна основа, нивниот раст е побавен. Кај кредитната активност се забележува забрзување на растот, како според кварталните, така и според годишните стапки на раст, при што забрзувањето на годишниот раст е со забавена динамика споредено со првиот квартал.

Иако сè уште не може да се извлече заклучок за подобрување на *квалитетот на кредитното портфолио* на банкарскиот систем, сосема е извесен фактот дека е прекинат процесот на влошување на неговиот квалитет. Така, нефункционалните кредити продолжија да растат, но со побавна динамика во однос на претходниот квартал, што укажува дека, сепак, ризиците не се целосно надминати, што може да се одрази во иднина и на кредитниот раст. Од друга страна, заради сè поголемата изложеност во категоријата на ризик „В“, се зголеми изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, со што се влошија показателите за кредитен ризик коишто во пресметката ја вклучуваат оваа изложеност. Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоена исправка на вредноста и натаму е висока и дополнително се зголеми, но се намали покриеноста на изложеноста во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“. Според секторите, најголемиот кредитен ризик произлегува од изложеноста кон претпријатијата, додека според валутната структура, највисока ризичност има изложеноста во денари (иако најизразено влошување покажуваат показателите за изложеноста во денари со девизна клаузула). Кредитниот ризик е исклучително значаен ризик во вкупниот профил на ризици во банкарското работење. Тоа го покажуваат и резултатите од спроведените симулации, според кои влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио (премин на по 30% од изложеностите од секоја категорија на ризик кон полошата следна категорија) доведува до намалување на стапката на адекватност на банкарскиот систем за 6,4 процентни поени и влошување на просечната ризичност на изложеноста кон нефинансиските лица за 6 процентни поени. Но сепак стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%.

Ликвидноста на банкарскиот систем е стабилна и е на релативно високо ниво. Носител на ваквата ликвидносна позиција на банките е високиот степен на стабилност на депозитната база на банките, како и постојаниот нагорен тренд на ликвидната актива. Ликвидната актива обезбедува висок степен на покриеност на депозитите на населението, како и на вкупните краткорочни обврски. Присутна е висока концентрација на депозитната база (мерена преку учеството на дваесетте најголеми депоненти во вкупните депозити), којашто по поединечни банки достигнува и до 70%. Како резултат на високиот степен на концентрација, симулациите за оценката на отпорноста на банкарскиот систем на шокови на страната на ликвидноста покажуваат дека банките се

почувствителни на одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (кај пет банки се јавува недостаток на ликвидна актива), отколку на повлекувањето на 20% од депозитите на домаќинствата (сите банки имаат доволно ликвидни средства).

На крајот на јуни 2011 година, речиси сите банки ги исполнуваа пропишаните стапки на ликвидност во денари и во девизи. Во септември 2011 година, Советот на Народната банка донесе нова Одлука за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/2011), којашто предвидува интегрирано следење на стапките на ликвидност од аспект на валутата, а динамиката за достигнување на нивото од 1 е укината. Примената на овој пропис започнува на 01.10.2011 година, а се очекува да им го олесни на банките управувањето со ликвидноста, без притоа да се влијае врз квалитетот на ликвидносната позиција на банките.

Валутниот ризик и ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се помалку значајни ризици во вкупниот профил на ризик на банките. Изложеноста на банките на валутниот ризик втор квартал по ред се намалува, што се темели на стеснувањето на јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента, како и на неговиот сооднос со сопствените средства на банките. За покривање на валутниот ризик се користат само 2,5% од сопствените средства на банките. И натаму главната причина за позитивниот јаз се позициите во денари со девизна клаузула. Помалото значење на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности е резултат на користењето прилагодливи каматни стапки кај најголемиот дел од кредитните и депозитните производи на банките. При евентуални промени во регулативата (на пр. во доменот на облигациските односи, заштитата на потрошувачите, и сл.), со кои би се воспоставила рамка за користење на клаузулите за еднострана прилагодливост на каматните стапки, ризикот од промена на каматните стапки за банките би можел да добие поинаков обем. Користењето заштитни клаузули во договорите за банкарските активности им овозможува на банките да го минимизираат значењето на валутниот и ризикот од промена на каматните стапки во нивниот вкупен ризичен профил. Но, истовремено, тие ги пренесуваат овие два ризици на своите клиенти, што го зголемува кредитниот ризик за банките.

Во вториот квартал од 2011 година, растот на сопствените средства од 1,1% во целост беше резултат на задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталот на банките. Пониската стапка на раст на сопствените средства наспроти повисокиот раст на останатите компоненти (пред сè активата пондерирана за ризиците) доведе до мало намалување на стапката на *адекватност на капиталот*, која на крајот на јуни изнесува 16,5%. И покрај намалувањето, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем е на високо ниво. Таа се надополнува и со релативно високиот квалитет на сопствените средства, коишто во најголем дел (84,4%) се состојат од позиции коишто се дел од основниот капитал. Резултатите од стрес-тестирањето покажуваат задоволителна отпорност на банкарскиот систем и на одделните банки на различни шокови, при што кај ниту една банка адекватноста на капиталот не се намалува под 8%. Во блиска иднина банките во Република Македонија ќе бидат обврзани да го утврдуваат капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик. Според првичните проценки, банките ќе треба да издвојат околу 2,2 милијарди денара капитал за покривање на оперативниот ризик, а адекватноста на капиталот на сите банки ќе биде над 10%.

Иако на крајот на јуни 2011 година банкарскиот систем прикажа добивка, сепак *профитабилноста* покажува неповолни движења и структурни промени. Имено, добивката прикажана на претходните осум квартални датуми е за двоцифрени стапки помала во однос на добивката остварена во соодветните датуми од претходната година. Ваквото движење на добивката соодветно влијае и врз показателите за поврат на активата и капиталот. Почнувајќи од крајот на 2010 година е присутен тренд на намалување на приходите од работењето на банките, пред сè на приходите од редовното работење (нето каматниот приход и другите редовни приходи). Може да се очекува споменатите измени во регулативата за начинот на утврдување на стапките на ликвидност да имаат одредено позитивно влијание врз профитабилноста на банките, со оглед на тоа што овозможуваат дополнителни расположливи средства на банките за пласирање во пласмани со повисок принос, особено кај приватниот сектор.

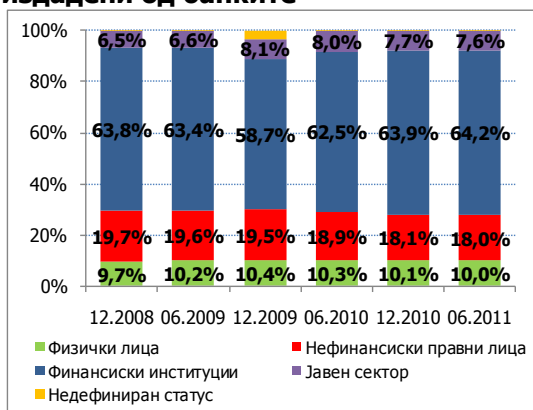

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и штедилници и сопственичка структура на банкарскиот систем

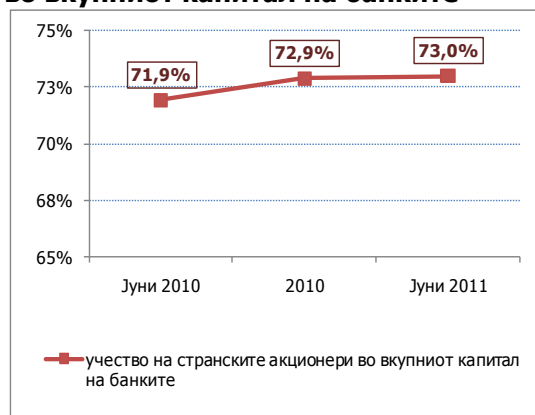
На 30.06.2011 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваа седумнаесет банки и осум штедилници, што е непроменета состојба споредено со 31.03.2011 година.

Графикон бр. 1 Сопственичка структура на обичните акции издадени од банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 2 Учество на странскиот во вкупниот капитал на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2011 година, дојде до поместување во составот на одделните групи банки. Имено, активата на една банка¹ надмина 22,5 милијарди денари, со што оваа банка премина од групата средни во групата големи банки.

Имајќи го предвид незначителното учество на штедилниците² во сите сегменти од работењето на банкарскиот систем, анализите во овој извештај се фокусираат исклучиво на работењето на банките.

Во вториот квартал од 2011 година не се случија позначителни промени во сопственичката структура на банкарскиот систем. Финансиските институции, со учество од 64,2% во обичните акции и 63,3% во вкупниот акционерски капитал (обични и приоритетни акции), останаа доминантни сопственици на банките (Графикон бр. 1). Учеството на приоритетните акции во вкупните издадени акции на банкарскиот систем остана маргинално (0,6%), а нивни најзначајни сопственици се физичките лица (учество од 81,6%).

Учеството на странскиот во вкупниот капитал на банките се зголеми незначително и на 30.06.2011 година изнесуваше 73% (Графикон бр. 2).

Учеството на странскиот капитал во вкупниот акционерски капитал е највисоко кај групата мали банки (87,3%), додека кај

¹ „Охридска банка“ АД Охрид

² Учеството на штедилниците во вкупните активности на депозитните институции (банки и штедилници) остана незначително (учество од 1% во вкупната актива, 1,5% во вкупните кредити и 0,3% во вкупните депозити на нефинансиските субјекти).

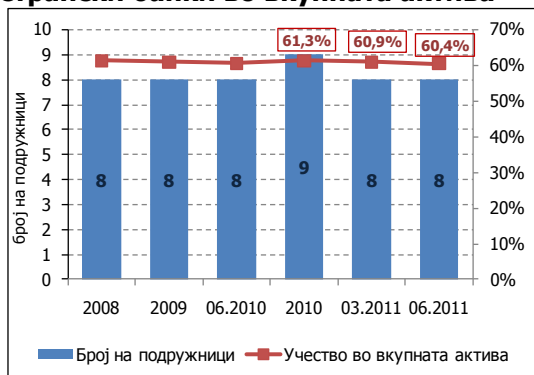

Графикон бр. 3 Структура на поважните позиции од билансите на банките според доминантната сопственост на банките

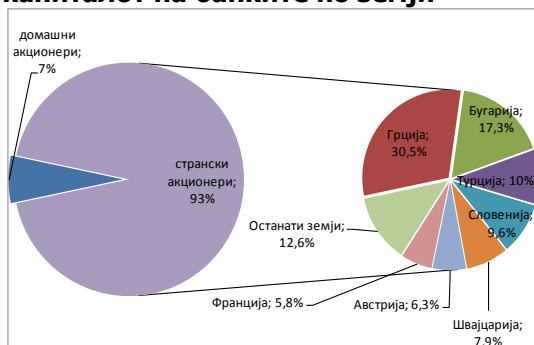
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 4 Број и учество на активата на подружниците на странски банки во вкупната актива

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 5 Структура на капиталот на банките по земји

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

групата големи и средни банки ова учество изнесува 79,3% и 54,7%, соодветно.

Најзастапени на пазарот се банките во доминантна сопственост на странски акционери, коишто имаат најголемо учество во структурата на сите основни билансни категории (Графикон бр. 3). Бројот на банки во доминантна странска сопственост (тринаесет), а во нивни рамки бројот на банките коишто се подружници на странските банки (осум), е непроменет во однос на 31.03.2011 година. Пазарното учество на подружниците на странски банки во вкупната актива на банкарскиот систем, почнувајќи од крајот на 2008 година, континуирано се одржува на нивото од околу 60% (Графикон бр. 4).

Најголем дел (76,6%) од странскиот капитал во банкарскиот систем на Република Македонија потекнува од земјите-членки на Европската Унија (Графикон бр. 5). Според земјата на потекло, акционери од седум земји имаат поединечно учество во вкупниот странски капитал поголемо од 5%, при што пет од нив потекнуваат од Европската Унија. Акционерите од останатите земји имаат поединечно учество помало од 3,9%.

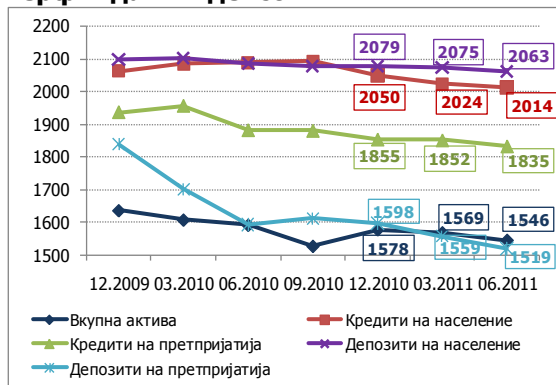
Од аспект на одделните сектори, доминантни сопственици на странскиот капитал на банките се финансиските институции, коишто поседуваат 82,6% од овој капитал. Од тоа, 81,8% поседуваат странски банки, 14,5% останати финансиски институции од странство, а 3,7% меѓународни финансиски институции.

2. Концентрација и пазарно учество на банките

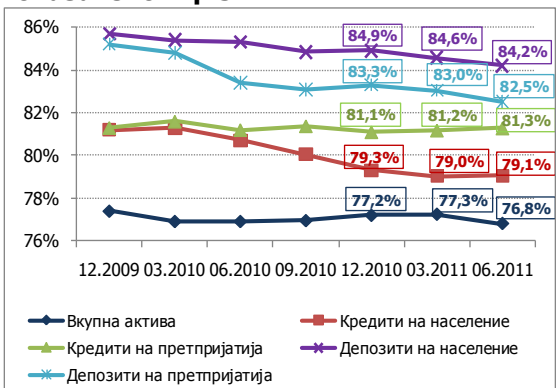
На 30.06.2011 година, степенот на концентрација на банкарскиот систем е намален во однос на 31.03.2011 година, но тој е сè уште на високо ниво.

Графикон бр. 6 Динамика на Херфиндал-индексот

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7 Динамика на показателот ЦР5

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата мерена преку Херфиндал-индексот³ е најниска, а воедно и во рамки на прифатливиот интервал, кај вкупната актива и депозитите на претпријатијата (Графикон бр. 6). Нивото на концентрација кај кредитите на претпријатијата сè уште е малку над прифатливата горна граница, и покрај континуираното намалување во последните неколку квартали. Кај кредитите и депозитите на населението, нивото на концентрација, и покрај постојаното намалување, сè уште е високо над прифатливата горна граница.

Концентрацијата според показателот ЦР5⁴ исто така, остана на високо ниво во сите сегменти на банкарските активности, при што таа е највисока кај депозитите на населението, а најниска кај вкупната актива (Графикон бр. 7). Петте најголеми банки и понатаму зафаќаат над 75% од сите сегменти на работењето на банките. Сепак, со исклучок на кредитите (каде концентрацијата забележа незначителен пораст), во сите останати анализирани сегменти концентрацијата забележа квартално намалување.

Пазарното учество на одделните банки во вкупната актива на банкарскиот систем не бележи значителни промени во однос на 31.03.2011 година (Графикон бр. 8). И понатаму кај тринаесет од вкупно седумнаесет банки поединечното учество во вкупната актива на банкарскиот систем е

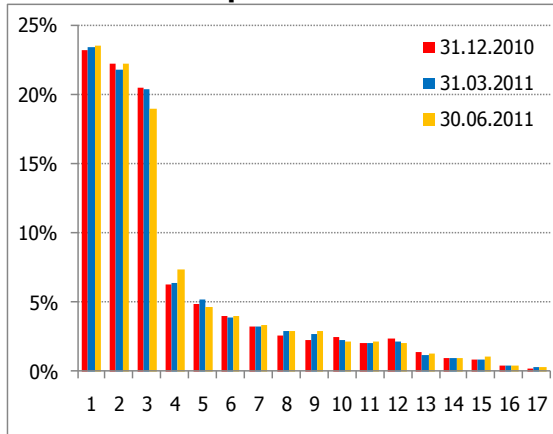
³ Херфиндал-индексот се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка

во вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број на банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација во банкарскиот систем се смета за прифатливо.

⁴ Показателот ЦР5 го претставува учеството на активата (односно категоријата којашто се анализира, на пример, кредити на претпријатија итн.) на петте банки со најголема актива (односно категорија којашто се анализира) во вкупната актива (односно категоријата којашто се анализира) на банкарскиот систем.

Графикон бр. 8 Пазарно учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

помало од 5%, при што кај еднаесет од нив тоа е под 3%. Наспроти тоа, поединечното учество во вкупната актива на банкарскиот систем е поголемо од 19% само кај три банки. Во однос на 31.03.2011 година, учеството на активата на четири од вкупно седумнаесет банки во вкупната актива, се намали. Најголемо квартално намалување на пазарното учество забележа една од големите банки (1,4 процентни поени). Од друга страна, најголем квартален раст на пазарното учество (1 процентен поен) забележа банката којашто во вториот квартал премина од групата средни во групата големи банки. Според пазарното учество, оваа голема банка значително заостанува зад трите големи банки, што повторно укажува на високата концентрација на банкарскиот систем.

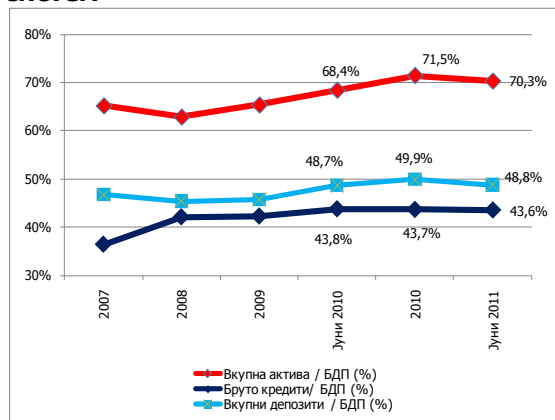
II. Активности на банките

Во вториот квартал од 2011 година, активностите на банките продолжија да растат. Споредено со март 2011 и со јуни 2010 година, активата и депозитите покажаа забрзан квартален раст, но анализирано на годишна основа, нивниот раст е побавен. Кај кредитната активност се забележува забрзување на растот, како според кварталните, така и според годишните стапки на раст, при што забрзувањето на годишниот раст е со забавена динамика споредено со првиот квартал.

Растот на вкупната актива во најголем дел беше овозможен од зголемениот депозитен потенцијал на банките, како и зголеменото користење позајмици. Најголем дел од растот на изворите на средства банките го насочија кон кредитна поддршка на нефинансискиот сектор. Ваквите движења имаа позитивно влијание за одржување на нивото на финансиското посредување. Во овој квартал банките продолжија со пренасочувањето на дел од вложувањата во благајнички записи кон записи за шестмесечен депозит кај централната банка, кое започна во претходниот квартал. Измените во регулативата за начинот на утврдување на минималната ликвидност (усвоени од страна на Советот на НБРМ во септември 2011 година) придонесоа за намалување на интересот на банките за вложување во записи за шестмесечен депозит кај централната банка.

1. Степен на финансиско посредување

Графикон бр. 9 Степен на финансиско посредување на ниво на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

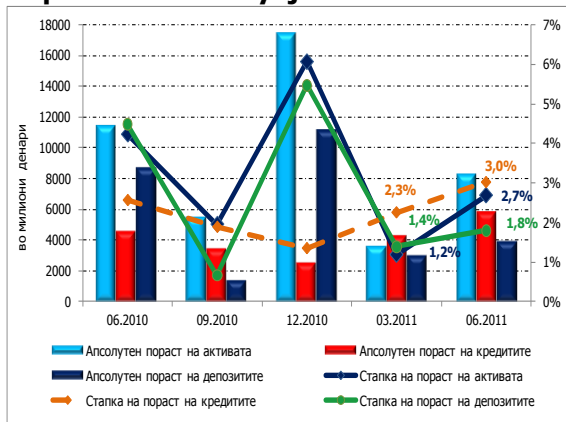
Забелешка: Показателите за финансиското посредување за јуни 2011 година се пресметани со БДП за последните четири квартали.

Степенот на финансиското посредување во банкарскиот систем на Република Македонија незначително се намали во однос на крајот на 2010 година (Графикон бр. 9). Соодносот на вкупната актива, кредитите и депозитите со БДП забележа намалување за 1,2 процентни поена, 0,1 процентен поен и 1,1 процентен поен, соодветно. Со оглед на регистрираниот пораст на банкарските активности, ваквите движења главно ги одразуваат позитивните трендови во економијата, особено во првата половина од 2011 година кога БДП оствари раст од 5,2%, (реално). Споредено со земјите од опкружувањето, банкарскиот систем на Република Македонија сè уште спаѓа во банкарските системи со понизок степен на финансиско посредување⁵.

⁵ Финансиското посредување, мерено преку соодносот на вкупната актива и БДП, во одредени земји од регионот е на релативно повисоко ниво (за Албанија овој показател изнесува 81,0%, за Босна и Херцеговина 85,2%, за Хрватска 117,0% и за Словенија 145,0%). Податоците за Албанија, Босна и Херцеговина и Словенија се однесуваат на 31.12.2010 година, а податокот за Хрватска е за 31.03.2011 година.

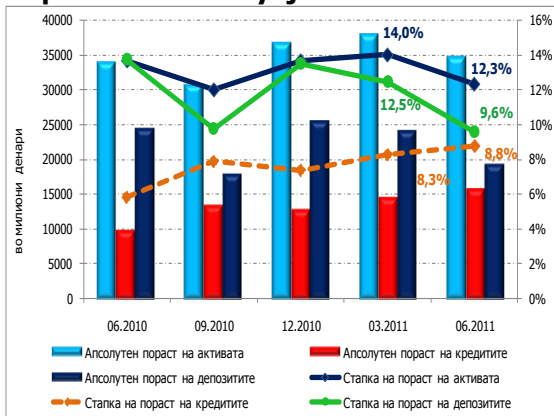

Графикон бр. 10 Квартален пораст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти

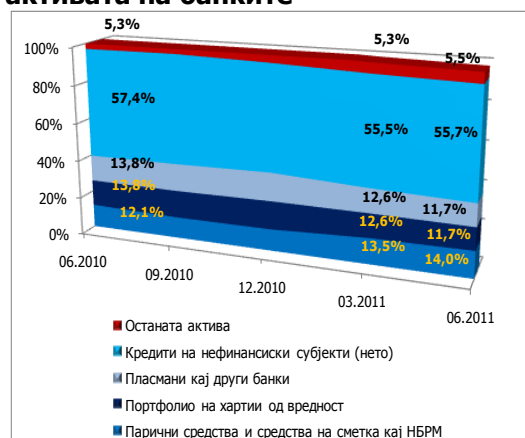
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 11 Годишен пораст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 12 Структура на активата на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Биланс на состојба

Во вториот квартал од 2011 година, растот на вкупната актива на банкарскиот систем беше поголем во однос на растот во претходниот квартал (Графикон бр. 10). На 30.06.2011 година, вкупната актива изнесуваше 317.162 милиона денари, и забележа речиси двапати повисок апсолутен и релативен квартален пораст од порастот остварен во првиот квартал од 2011 година. Сепак, годишната стапка на раст на вкупната актива на крајот на вториот квартал од 2011 година е пониска за 1,7 процентни поени во однос на годишната стапка на раст на 31.03.2011 година, при истовремено забавување на годишниот раст на депозитите и скромно забрзување кај кредитниот раст. (Графикон бр. 11).

Растот на вкупната актива во вториот квартал од 2011 година главно се темелеше врз бруто-кредитите одобрени на нефинансискиот сектор, кои банките насочија значителен дел од растот на изворите на средства (69,6%). Кредитите коишто ги одобрија банките во овој квартал растеа со забрзана квартална и годишна динамика. Тие остварија највисок апсолутен квартален пораст во рамки на вкупната актива и детерминираа најголем дел од нејзиниот квартален пораст. Како резултат на тоа се зголеми и учеството на кредитите на нефинансиските субјекти во структурата на активата на банкарскиот систем.

Како и во претходниот квартал, вложувањата во хартии од вредност забележаа најизразено намалување во рамки на активата на банките. Притоа, 80,1% од намалувањето на портфолиото на хартии од вредност е резултат на намалувањето на благајничките и државните записи за 655 милиони денари (или за 3,3%) и 1.035 милиони денари (или за 7,3%), соодветно. Износот на благајнички записи кој беше повлечен од банките беше пренасочен кон записи на шестмесечен депозит, коишто на

квартална основа се зголемија за 2.190 милиони денари, или за 25,5%. Нивното зголемување детерминира 84,3% од кварталниот пораст на позицијата „парични средства и средства на сметка кај Народната банка“ (Табела бр. 1).

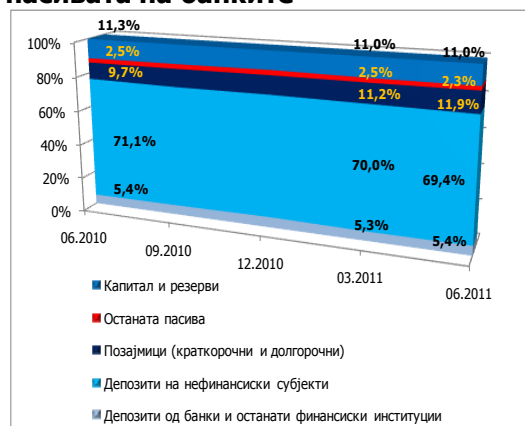
Табела бр. 1 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари		Структура		Промена 30.06.2011/31.03.2011			
	31.03.2011	30.06.2011	31.03.2011	30.06.2011	Апсолутна промена	Во проценти	Во структурата (во процентни поени)	Учество во промената
Парични средства и средства на сметка кај НБРМ	41.751	44.348	13,5%	14,0%	2.597	6,2%	0,5	31,4%
Вложувања во хартии од вредност	39.012	36.975	12,6%	11,7%	-2.037	-5,2%	-1,0	-24,6%
Пласмани кај банки и други финансиски институции	40.333	41.836	13,1%	13,2%	1.503	3,7%	0,1	18,2%
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	171.481	176.679	55,5%	55,7%	5.199	3,0%	0,2	62,8%
<i>Бруто кредити на нефинансиски субјекти</i>	<i>190.743</i>	<i>196.504</i>	<i>61,8%</i>	<i>62,0%</i>	<i>5.761</i>	<i>3,0%</i>	<i>0,2</i>	<i>69,6%</i>
<i>Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти</i>	<i>(752)</i>	<i>(775)</i>	-	-	<i>-23</i>	<i>3,1%</i>	-	-
<i>Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти</i>	<i>(18.511)</i>	<i>(19.050)</i>	-	-	<i>-539</i>	<i>2,9%</i>	-	-
Пресметана камата и останата актива	8.121	9.247	2,6%	2,9%	1.126	13,9%	0,3	13,6%
Основни и нематеријални средства	8.184	8.076	2,6%	2,5%	-109	-1,3%	-0,1	-1,3%
Неиздоена исправка на вредноста	-1	-0,01	0,0%	0,0%	1	0,0%	0,0	0,0%
Вкупна актива	308.881	317.162	100,0%	100,0%	8.281	2,7%	0,0	100,0%
Депозити од банки и останати финансиски институции	16.501	17.204	5,3%	5,4%	703	4,3%	0,1	8,5%
Депозити на нефинансиски субјекти	216.227	220.114	70,0%	69,4%	3.887	1,8%	-0,6	46,9%
Позајмици (краткорочни и долгорочни)	34.467	37.706	11,2%	11,9%	3.239	9,4%	0,7	39,1%
Останата пасива	7.007	6.576	2,3%	2,1%	-432	-6,2%	-0,2	-5,2%
Посебна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	704	706	0,2%	0,2%	2	0,3%	0,0	0,0%
Капитал и резерви	33.974	34.856	11,0%	11,0%	883	2,6%	0,0	10,7%
Вкупна пасива	308.881	317.162	100,0%	100,0%	8.281	2,7%	0,0	100,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“ од анексот бр.1, во овој преглед е вклучена во позицијата „парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.

Графикон бр. 13 Структура на пасивата на банките

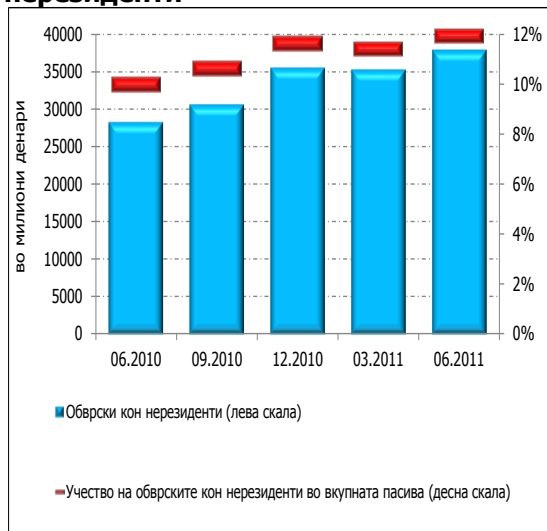
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Засилената активност на банките во најголем дел (46,9%) беше поддржана од натамошниот раст на депозити од нефинансиските субјекти. Во вториот квартал од 2011 година, во структурата на пасивата, депозитите на нефинансиските субјекти забележаа најголемо апсолутно квартално зголемување и останаа доминантна ставка (Графикон бр. 13). Тие во овој квартал растеа со малку побрза квартална динамика во однос на претходниот квартал. Сепак, годишната стапка на промена забележа одредено забавување во однос на 31.03.2011 година (подетално во делот 4. Депозитна активност на банките).

Користењето заеми од страна на банките продолжи да се движи по нагорна линија и во овој квартал. Вкупните заеми⁶ забележаа најголем релативен квартален раст во рамки на пасивата и условија голем дел (речиси 40%) од нејзиниот квартален раст⁷. Притоа, 97,2% од кварталниот пораст на заемите беа условени од зголемувањето на обврските на банките врз основа на кредити, за 3.147 милиони денари, или 11,5%. Обврските по кредити од нерезиденти забележаа квартален пораст од 1.874 милиони денари, или за 10,9% и детерминираа близу 60% од порастот на вкупните обврски по кредити на банките. Речиси 70,0% од порастот на обврските по кредити од нерезиденти се должат на зголеменото краткорочно позајмување на една банка од матичниот субјект.

Графикон бр. 14 Обврски кон нерезиденти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

При пораст на кредитите користени од нерезиденти, дојде до нагорно придвижување на учеството на вкупните обврски кон нерезидентите во вкупната пасива (од 11,4% на 31.03.2011 година, на 11,9% на 30.06.2011 година) - (Графикон бр. 14). Во однос на претходниот квартал, обврските кон нерезидентите пораснаа за 2.619 милиони денари, или за 7,4%. Ваквото движење е резултат на веќе споменатото зголемување на кредитите од нерезиденти, како и зголемувањето на депозитите од нерезиденти – финансиски институции за 587 милиони денари, или за 22,4%.

Од друга страна, побарувањата од нерезидентите се намалија за 96 милиони денари или за 0,3% во споредба со претходниот квартал. Ваквото намалување се должи на кварталниот пад на краткорочните кредити одобрени на финансиски субјекти - нерезиденти за 116 милиони денари, или за

⁶ Вкупните заеми на банките ги вклучуваат обврските по кредити и обврските врз основа на хибридни и субординирани инструменти.

⁷ Треба да се има предвид дека во вкупните заеми се опфатени заемите кои МБПР АД Скопје ги користи од ЕИБ, а ги пласира преку дел од другите домашни банки. Користените заеми од другите домашни банки по овој основ исто така се вклучени во вкупните заеми.

Графикон бр. 15 Побарувања од нерезиденти

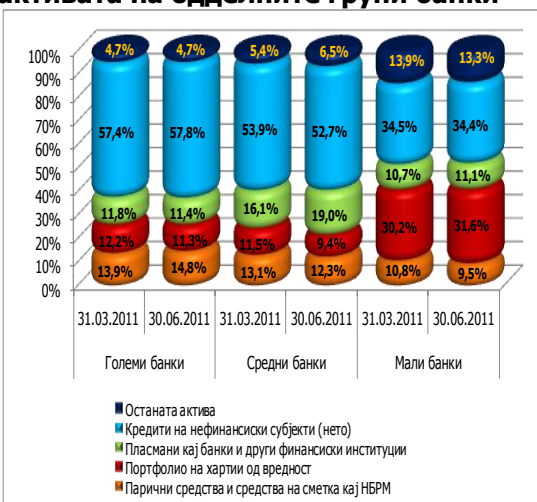
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

23,1%, кои заземаат само 1,6% од вкупните побарувања од нерезиденти. Сметките кај странските банки, кои се доминантна ставка во побарувањата од нерезиденти (над 98,0%) забележаа квартално зголемување за 54 милиони денари, или за 0,2%. Како резултат на ваквите движења, а во услови на поголем раст на активата, **учеството на побарувањата од нерезиденти во структурата на вкупната актива се намали од 10,2% на 31.03.2011 година, на 9,9% на 30.06.2011 година** (Графикон бр. 15).

2.1. Биланс на состојба на одделните групи банки

На крајот на јуни 2011 година, една банка премина од групата средни во групата големи банки. Оттука произлегува и најголемиот дел од движења во билансите на овие две групи банки⁸. Доколку не се случеше промената во составот на групите банки, групата средни банки ќе оствареше квартален пораст на вкупната актива од 4.788 милиони денари, или за 5,1% (наспроти прикажаниот пад во табелата бр.2), со што ќе придонесеше за најголем дел (57,8%) од порастот на вкупната актива на банкарскиот систем. Кварталниот раст на активата на групата големи банки би изнесувал 2.499 милиони денари, или 1,2%, а нејзиниот придонес во порастот на вкупната актива би изнесувал 30,2% (анекс бр. 4).

Графикон бр. 16 Структура на активата на одделните групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитите на нефинансиските субјекти и во овој квартал беа најзастапени во структурата на активата кај одделните групи банки (Графикон бр. 16). Притоа, дојде до зголемување на структурното учество на нето - кредитите на нефинансиските субјекти во вкупната актива кај групата големи банки, за сметка на

⁸ Во групата големи банки спаѓаат банките кои имаат актива поголема од 22,5 милијарди денари; во групата средни банки спаѓаат банките кои имаат актива помеѓу 5,6 и 22,5 милијарди денари; во групата мали банки спаѓаат банките кои имаат актива помала од 5,6 милијарди денари.

намалувањето на учеството кај групата средни банки⁹.

Табела бр. 2 Структура на активата и пасивата по одделни групи банки

КАТЕГОРИИ	Големи банки			Средни банки			Мали банки		
	Состојба на 30.06.2011 во милиони денари	Износ на промена Јуни 2011/Март 2011	Процентуална промена Јуни 2011/Март 2011	Состојба на 30.06.2011 во милиони денари	Износ на промена Јуни 2011/Март 2011	Процентуална промена Јуни 2011/Март 2011	Состојба на 30.06.2011 во милиони денари	Износ на промена Јуни 2011/Март 2011	Процентуална промена Јуни 2011/Март 2011
Парични средства и средства на сметка кај НБРМ	33.785	5.623	20,0%	9.402	-2.979	-24,1%	1.162	-47	-3,9%
Портфолио на хартии од вредност	25.951	1.217	4,9%	7.164	-3.730	-34,2%	3.860	477	14,1%
Пласмани кај банки и други финансиски институции	25.995	2.152	9,0%	14.480	-806	-5,3%	1.362	157	13,0%
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	132.321	15.778	13,5%	40.153	-10.917	-21,4%	4.204	337	8,7%
Останата актива	10.746	1.128	11,7%	4.953	-179	-3,5%	1.624	70	4,5%
Вкупна актива	228.798	25.898	12,8%	76.151	-18.611	-19,6%	12.212	994	8,9%
Депозити од банки и останати финансиски институции и позајмици	27.656	6.797	32,6%	26.295	-3.015	-10,3%	959	159	19,8%
Депозити на нефинансиски субјекти	172.618	16.456	10,5%	40.324	-13.387	-24,9%	7.172	818	12,9%
Останата пасива	5.742	154	2,8%	1.212	-634	-34,3%	328	50	18,1%
Капитал и резерви	22.783	2.491	12,3%	8.320	-1.575	-15,9%	3.753	-33	-0,9%
Вкупна пасива	228.798	25.898	12,8%	76.151	-18.611	-19,6%	12.212	994	8,9%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Како резултат на горенаведената промена во составот на групите големи и средни банки, единствено кај средните банки се забележа квартално намалување на портфолиото на хартии од вредност, при што оваа група банки речиси целосно го детерминира и намалувањето на портфолиото на хартии од вредност на ниво на банкарскиот систем (Табела бр. 2)¹⁰. Во овој квартал, групата големи банки во целост го услови кварталниот раст на паричните средства и средствата кај Народната банка. Притоа, единствено кај големите банки дојде до зголемување на структурното учество на оваа ставка во нивната вкупна актива¹¹.

⁹ Доколку не се случеше промената во составот на групите големи и средни банки, нето-кредитите на нефинансиските субјекти кај групата средни банки би оствариле квартален пораст за 1.416 милиони денари, или 2,8%. Притоа, не би имало промена во нивното учество во вкупната актива на групата средни банки.

¹⁰ Доколку не се случеше промената во составот на групите големи и средни банки, портфолиото на хартии од вредност кај групата средни банки би забележало квартален пораст за 775 милиони денари, или за 7,1%. Како резултат, структурното учество на портфолиото на хартии од вредност во вкупната актива на групата средни банки би изнесувало 11,7%.

¹¹ Доколку не се случеше промената во составот на групите големи и средни банки, паричните средства и средствата кај Народната банка кај групата средни банки би забележале квартален пораст за 1.396 милиони денари, или за 11,3%, со што би дошло и до зголемување на нивното учество во структурата на вкупната актива на групата средни банки за 1,5 процентни поени.

Графикон бр. 17 Структура на пасивата на одделните групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во структурата на пасивата на одделните групи банки доминираат депозитите на нефинансиските субјекти (Графикон бр. 17). Притоа, кај групата големи банки се забележува најголем квартален пораст на депозитите на нефинансиските субјекти, во однос на кварталниот пад на овие депозитите кај групата средни банки (Табела бр. 2)¹². Во однос на претходниот квартал, депозитите од банките и позајмиците забележаа раст кај групите големи и мали банки. Притоа, дојде и до зголемување на структурното учество на депозитите од банките и позајмиците во вкупната пасива кај овие групи банки, за сметка на намалувањето на структурното учество на групата средни банки. Учесството на капиталот и резервите во структурата на вкупната пасива се намали единствено кај малите банки, што е последица на остварената загуба од работењето на оваа група банки. И покрај тоа, групата мали банки споредено со другите две групи банки, сè уште финансира поголем дел од своите активности со капиталот и резервите.

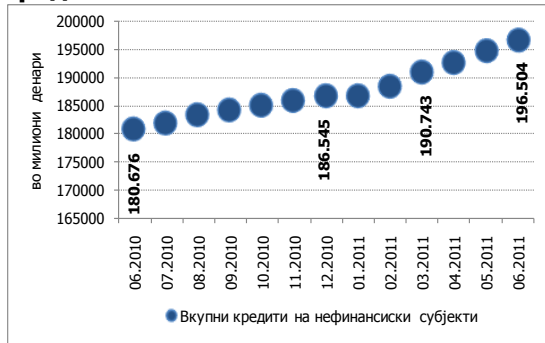
3. Кредитна активност на банките

Кредитната активност на банките продолжи да расте (Графикон бр. 18), што е евидентно како преку кварталните, така и преку годишните стапки на раст на кредитите (г). Притоа, за разлика од активата и депозитите чиешто годишни стапки на раст забавија, годишниот раст на кредитите забрзува, иако забавено во споредба со првиот квартал (од 7,4% во декември 2010 година, на 8,3% во март и на 8,8% во јуни 2011 година). Според последната Анкета за кредитната активност, во третиот квартал може да се очекува воздржаност на банките во однос на кредитната активност. Имено, наспроти очекувањата на речиси сите банки за непроменети услови за кредитирање на претпријатијата според анкетата спроведена во април, во јули одговорите на банките претежно беа во насока на заострување или непроменетост на кредитните услови. Истовремено доминираа одговорите за непроменети услови за кредитирање на населението.

¹² Доколку „Охридска банка“ АД Охрид не премина од групата средни во групата големи банки, групата средни банки би забележала зголемување на депозитите на нефинансиските субјекти за 1.585 милиони денари, или за 3,0%. Притоа, структурното учество на депозитите на нефинансиските субјекти во вкупната актива на групата средни банки би изнесувало 55,5%.

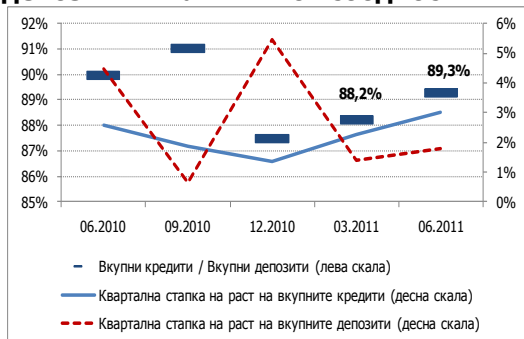

Графикон бр. 18 Движење на вкупните кредити

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 19 Движење на вкупните кредити и вкупните депозити и на нивниот сооднос

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.06.2011 година, годишната стапка на раст на кредитите достигна 8,8%, што е зголемување за 3 процентни поени во однос на годишната стапка регистрирана во истиот период минатата година. Кредитниот раст беше сконцентриран кај групата големи банки, со оглед на малиот придонес на групата мали банки и негативниот придонес на групата средни банки¹³.

Во услови на побрз раст на кредитите во однос на депозитите, во вториот квартал од 2011 година показателот кредити/депозити забележа зголемување за 1,1 процентен поени (Графикон бр. 19).

Во вториот квартал од 2011 година продолжи да расте кредитната активност и кон двата сектора, при што кредитите на домаќинства растеа позасилено во споредба со кредитите на претпријатијата (Графикон бр. 21). На квартална основа кредитите на домаќинства беа повисоки за 3,3%, а кредитите на претпријатијата за 2,9%. Поинтензивниот раст на кредитите на домаќинства може да се поврзе со олеснетите услови на кредитирање кај овој сектор, согласно со Анкетата за кредитната активност¹⁴ што придонесе за раст на кредитната понуда и следствено, за раст на кредитната побарувачка. Кај условите за одобрување корпоративни кредити (во споредба со анкетата за претходниот квартал) е забележано намалување на процентот на банки коишто укажале на делумно олеснување на кредитните услови и раст на бројот на банки коишто укажале на непроменети кредитни услови.

¹³ Придонесот на групата големи банки во растот на вкупните кредити покрај на споменатиот премин се должи и на значителниот квартален раст на кредитите на две банки од групата големи банки. Во случај составот на групите банки да останеше непроменет и овој квартал, најзначаен придонес за растот на вкупните кредити повторно ќе имаше групата големи банки со 65,6%, но придонесот на групата средни банки ќе беше позитивен (ќе изнесуваше 28,8%). Негативниот придонес на групата средни банки, покрај на споменатиот премин, се должи и на намалената кредитна активност кај три банки од групата средни банки. Групата мали банки, забележа квартален раст на кредитите од 7,2%, со што за растот на вкупните кредити придонесе со 5,6%.

¹⁴ Подетален осврт за условите за кредитирање на претпријатијата и домаќинствата е даден во Анкетата за кредитната активност на банките за вториот квартал на 2011 година, објавена на интернет-страницата на Народната банка - www.nbrm.mk.

Графикон бр. 20 Квартална и годишна промена на кредитите на нефинансиските субјекти

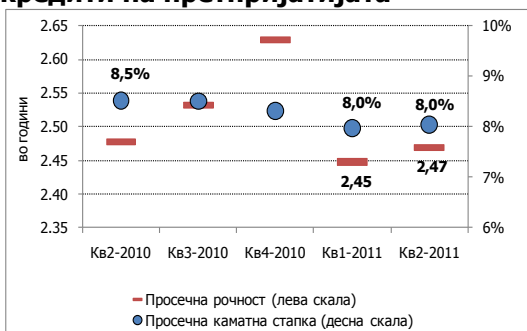
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 21 Квартални и годишни промени на кредитите според секторската структура

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

Графикон бр. 22 Просечна каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на претпријатијата

Извор: НБРМ, врз основа на податоците коишто ги пополнуваат банките во Кредитниот регистар

Сепак, кредитите на претпријатија имаа најголем придонес (со 58,7%) во вкупниот квартален пораст на кредитите. **Годишните стапки на промена на кредитите на крајот на вториот квартал од 2011 година, и кај двата сектора забележаа зголемување.** За разлика од кварталните движења, на годишно ниво забрзувањето на кредитната активност е поизразено кај претпријатијата.

Во секторската структура на кредитите нема поголеми поместувања. На 30.06.2011 година, кредитите на претпријатијата и понатаму се најзастапени во структурата на вкупните кредити со 61,5%. (анекс бр. 5).

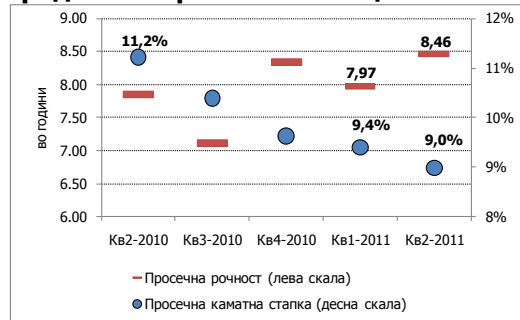
Во вториот квартал од 2011 година, просечните каматни стапки на новоодобрените кредити останаа речиси непроменети. Просечната каматна стапка кај новоодобрените кредити на претпријатија (Графикон бр. 22) во второто тримесечје се задржа на исто ниво, што е во согласност со општата констатација за непроменети кредитни услови кај претпријатијата согласно со Анкетата за кредитната активност. Кај новоодобрените кредити на физичките лица (Графикон бр. 23), просечната каматна стапка бележи благ надолен тренд¹⁵. **Просечната рочност на новоодобрените кредити на нефинансиските субјекти во вториот квартал од 2011 година се зголеми.** Зголемувањето на рочноста е поизразено кај новоодобрените кредити на физичките лица.

На 30.06.2011 година, клиентите од дејноста „индустрија“ и „трговија на големо и мало“ зафаќаат најголем дел од кредитната поддршка на банките кон нефинансиските субјекти. Овие кредити забележаа највисока апсолутна квартална

¹⁵ Согласно со резултатите од Анкетата, поголем дел од банките (околу 68%) посочуваат дека каматната стапка на станбените кредити е непроменета, додека една третина оценуваат дека е намалена. Во поглед на конкретните услови за одобрување потрошувачки кредити, и понатаму поголем дел од банките укажуваат на намалување на каматната стапка.

Графикон бр. 23 Просечна каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на физичките лица

Извор: НБРМ, врз основа на податоците коишто ги пополнуваат банките во Кредитниот регистар.

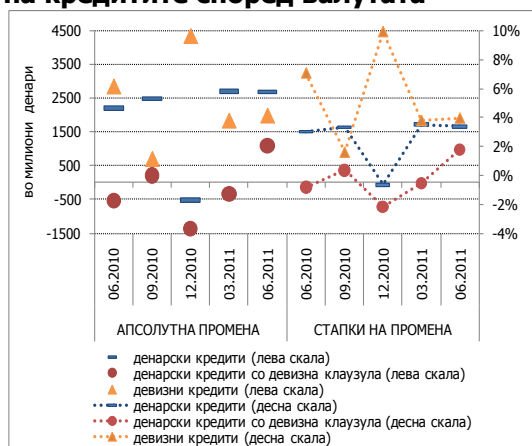
промена и имаа најголем придонес за вкупниот раст на кредитната изложеност кон претпријатија и други клиенти. Во истиот период, највисок квартален релативен пораст имаа кредитите одобрени на клиентите коишто се занимаваат со дејности во врска со недвижен имот и градежништво. Ваквата дистрибуција на кредитите по дејности соодветствува на структурата на бруто домашниот производ, каде најголем придонес за растот во вториот квартал имаа дејностите: индустрија, градежништво и трговија.

Потрошувачките кредити и понатаму се најкористениот кредитен производ кај физичките лица. Тие, на квартална основа, забележаа највисок апсолутен и релативен раст и имаа најголем придонес за вкупниот пораст на кредитната изложеност кон физички лица. Ваквата динамика на овие кредити се поврзува со зголеменото трошење трајни добра, како и зголеменото тековно трошење, што кореспондира со кварталниот реален раст на личната потрошувачка од 5,9% регистриран во вториот квартал од годината¹⁶. **Автомобилските кредити** и натаму бележат негативна квартална промена. **Станбените кредити** се вториот кредитен производ според висината на кварталниот апсолутен и релативен раст и според придонесот за вкупниот пораст на кредитната изложеност кон физички лица.

Кредитите со валутна компонента (девизните кредити и кредитите во денари со девизна клаузула) заземаат околу 60%, со што и понатаму се најзастапени во структурата на вкупните кредити (анекс бр. 5). Највисок апсолутен квартален раст од 2.688 милиони денари (или за 3,4%) прикажаа денарските кредити, со што имаа најголем придонес (со 46,7%) во вкупниот раст на кредитите (Графикон бр. 24). Девизните кредити прикажаа највисока квартална стапка на раст

¹⁶ Извор: „Квартален извештај“, јули 2011, интернет-страницата Народната банка - www.nbrm.mk. Податокот за личната потрошувачка е добиен според податоците од ДЗС и според пресметките и сезонски прилагодените податоци од страна на НБРМ.

Графикон бр. 24 Квартална промена на кредитите според валутата

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

од 4% (или за 1.987 милиони денари)¹⁷. Забрзаниот раст на девизните кредити може да се поврзе со начинот на утврдување на стапките на ликвидност и пониските каматни стапки на овие кредити. Денарските кредити со девизна клаузула во овој квартал забележаа зголемување, наспроти негативните квартални промени во претходните два квартала.

Табела бр. 3 Кредитна изложеност во вториот квартал од 2011 година, по одделни дејности/ кредитни производи

Сектори	Кредитни производи / одделни дејности	Изложеност на кредитен ризик во милиони денари на 30.06.2011 година	Апсолутна квартална промена на изложеноста на кредитен ризик во милиони денари	Квартална стапка на промена	Учество во вкупниот пораст на изложеноста на кредитен ризик	Просечна каматна стапка на редовната главница на 30.06.2011 година	Просечна каматна стапка на редовната главница на 31.03.2011 година
ФИЗИЧКИ ЛИЦА	Кредити за набавка и реновирање на станбен и деловен простор	18.296	825	4,7%	35,9%	7,5%	7,5%
	Потрошувачки кредити	30.938	1.628	5,6%	70,9%	10,1%	10,3%
	Негативни салда по тековни сметки	9.541	107	1,1%	4,7%	11,6%	11,6%
	Кредитни картички	21.862	-133	-0,6%	-5,8%	11,5%	11,3%
	Автомобилски кредити	3.786	-186	-4,7%	-8,1%	8,2%	8,2%
	Други кредити	1.035	55	5,6%	2,4%	8,6%	8,7%
	ВКУПНО ФИЗИЧКИ ЛИЦА		85.458	2.297	2,8%	29,0%	
ПРЕТПРИАТИЈА И ДРУГИ КЛИЕНТИ	Земјоделство, шумарство и рибарство	4.390	33	0,8%	0,8%	7,8%	7,8%
	Индустрија	52.103	1.461	2,9%	36,8%	7,8%	7,9%
	Градежништво	17.192	562	3,4%	14,1%	8,4%	8,4%
	Трговија на големо и мало	47.071	1.413	3,1%	35,6%	8,1%	8,2%
	Транспорт и складирање	8.693	237	2,8%	6,0%	8,9%	8,9%
	Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	3.759	-85	-2,2%	-2,1%	8,8%	8,6%
	Дејности во врска со недвижен имот	4.205	202	5,0%	5,1%	8,2%	8,1%
Останати дејности	11.892	151	1,3%	3,8%	7,2%	8,5%	
ВКУПНО ПРЕТПРИАТИЈА И ДРУГИ КЛИЕНТИ		149.306	3.973	2,7%	50,2%		
ВКУПНА ИЗЛОЖЕНОСТ НА КРЕДИТЕН РИЗИК		329.421	7.916	2,5%	100,0%		

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

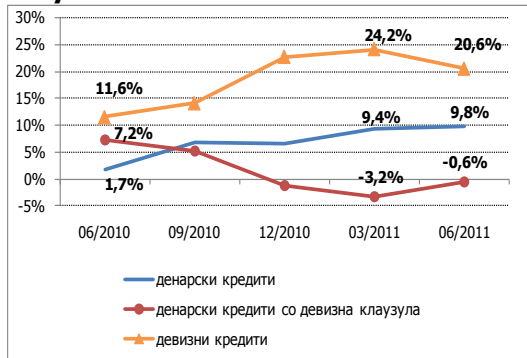
Забелешка: Подетални движења на сите дејности и кредитни производи се наведени во анексот бр. 15 - Кредитна изложеност и пресметана исправка на вредноста, на ниво на банкарскиот систем по категории на ризици и сектори.

Во однос на годишната динамика, девизните кредити забележаа највисок апсололутен и релативен раст, со што беа главниот двигател (со 56%) на годишниот раст на вкупните кредити (Графикон бр. 25). Денарските кредити растеа позабавено во однос на девизните кредити, но сепак за растот на вкупните кредити придонесоа со 46,5%. И покрај зголемувањето на кредитите во денари со девизна клаузула во овој

¹⁷ Половина од овој раст се однесува на девизни кредити за плаќање во земјата.

Графикон бр. 25 Годишна стапки на промена на кредитите според валутата

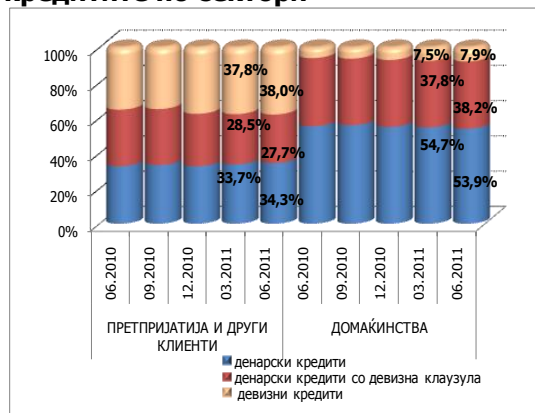

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

квартал, тие сè уште бележат негативна годишна промена.

Кредитирањето со валутна компонента и понатаму е позастапено во структурата на кредитите на претпријатијата, додека кај кредитите на домаќинствата поголемо учество има денарските кредити (Графикон бр. 26). Сепак, вкупниот квартален раст на кредитите на претпријатијата и на другите клиенти повеќе се должеше на денарските кредити (со 58,1%), додека за растот на кредитите на домаќинствата поголем придонес има денарските кредити со девизна клаузула (со 49,2%).

Графикон бр. 26 Валутна структура на кредитите по сектори

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

Од аспект на рочноста на вкупните кредити, долгорочните кредити и понатаму се најзастапени со учество од околу 69% (анекс бр. 5). Тие имаа највисок апсолутен квартален раст од 4.616 милиони денари (или за 3,5%), придонесувајќи за растот на вкупните кредити со 80,1% (Графикон бр. 27). Значителен дел од овој раст беше условен од зголемувањето на долгорочното кредитирање на претпријатијата и другите клиенти (52,7%). **Краткорочните кредити** продолжија да растат позабрзано. На 30.06.2011 година, нивната кварталната стапка на раст достигна 2,7%, наспроти 1,7% на 31.03.2011 година. **Достасаните, а ненаплатени кредити** продолжија да бележат негативни квартални промени, но со позабавена динамика. Кварталната стапка на промена на овие кредити забележа намалување за 0,9 процентни поени.

Графикон бр. 27 Квартална промена на кредитите според рочноста и на вкупните кредити

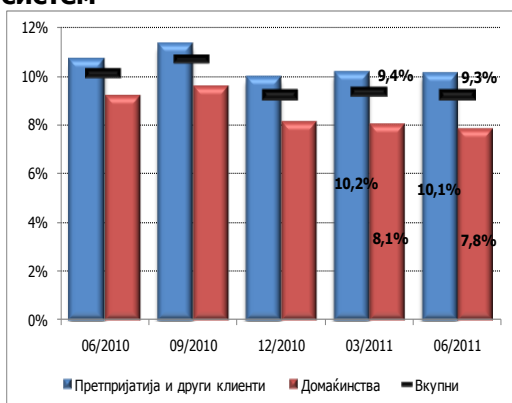

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

Во вториот квартал од 2011 година **нефункционалните кредити** продолжија да растат, но со забавена динамика. На 30.06.2011 година, нивната квартална стапка на раст изнесуваше 1,9% (или за 331 милион денари), наспроти 3,3% (или за 564 милиони денари) во претходниот квартал. Околу 95% од вкупниот раст на нефункционалните кредити се должат на зголемувањето на овие кредити на претпријатијата. Кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити

Графикон бр. 28 Нефункционални кредити во вкупните кредити по сектори и на ниво на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

Графикон бр. 29 Квартални стапки на промена на кредитите

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од банките.

на претпријатијата и другите клиенти изнесуваше 2,5%, а на домаќинствата 0,6%. Притоа, придонесот на девизните кредити во растот на нефункционалните кредити на претпријатија изнесуваше околу 63%. **На годишна основа, нефункционалните кредити бележат пад за 0,4% или за 67 милиони денари.** Годишниот пад на овие кредити соодветствува со позитивните движења во реалниот сектор на економијата. Од друга страна, сè уште присутниот квартален раст на нефункционалните кредити, иако со забавена динамика, укажува на тоа дека сепак ризиците сеуште се високи, што во иднина може да се одрази и на стапката на кредитниот раст.

Забавениот квартален раст на нефункционалните кредити во вториот квартал од 2011 година услови мал пад на нивното учество во вкупните кредити и соодветно по сектори (Графикон бр. 28). Учеството на нефункционалните кредити на нефинансиските лица во вкупните кредити на 30.06.2011 година изнесува 9,3%¹⁸, наспроти 9,4% во претходниот квартал (Графикон бр. 29).

4. Депозитна активност на банките

На годишна основа, депозитното јадро на банките продолжи да расте, но со забавено темпо. Забавувањето се должи на еднократниот ефект - исплата на дивиденда од една голема компанија. Сепак, кварталната промена покажува малку побрзо темпо на раст во однос на претходниот квартал. Депозитниот раст беше основа за растот на кредитирањето на приватниот сектор од страна на банките. Притоа, денарските депозити растеа побрзо од депозитите со валутна компонента и беа главниот двигател на растот на депозитната база на банките.

На 30.06.2011 година, вкупните депозити на нефинансиските лица изнесуваа

¹⁸ Доколку се вклучат и нефункционалните кредити на финансиските лица овој показател изнесува 8,9%.

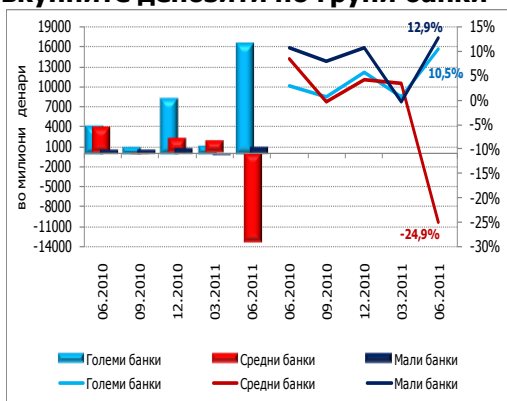
Графикон бр. 30 Квартална и годишна промена на вкупните депозити

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

220.114 милиони денари и во однос на првиот квартал од 2011 година забележаа пораст од 3.887 милиони денари или 1,8% (Графикон бр. 30). Годишната стапка на раст од 9,6% покажува забавување на растот на депозитите во однос на јуни 2010 и март 2011 година. Сепак, квартална стапка на раст беше повисока за 0,4 процентни поени во однос на кварталната стапка на раст остварена во првиот квартал од 2011 година. Од друга страна, годишната стапка на раст на вкупните депозити на 30.06.2011 година е пониска за 2,9 проценти поени во однос на годишната стапка на раст во март 2011 година.

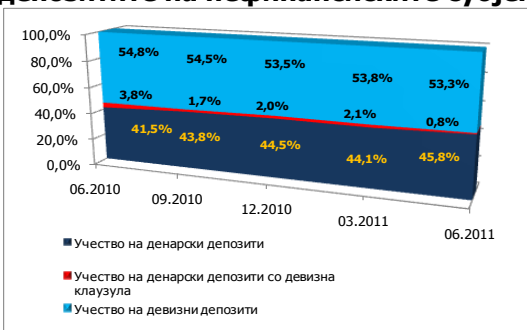
Графикон бр. 31 Апсолутна и релативна квартална промена на вкупните депозити по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на депозитите во вториот квартал од 2011 година беше најизразен кај групата големи банки и изнесуваше 16.456 милиони денари (Графикон бр. 31). Зголемување на депозитите е остварено и кај групата мали банки во износ од 818 милиони денари. Главно како резултат на преминот на една банка од групата средни во групата големи банки, депозитите на групата средни банки значително се намалија (за 13.387 милиони денари на квартална основа)¹⁹. (Структурата на депозитите според сектори, рочност и валута по групи банки е дадена во анекс бр. 11).

Графикон бр. 32 Валутна структура на депозитите на нефинансиските субјекти

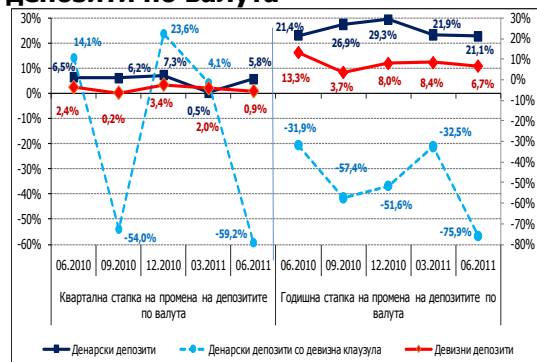
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во второто тримесечје на 2011 година денарските депозити беа главниот двигател на растот на депозитната база на банките, со што дојде и до зголемување на нивното учество во структурата на вкупните депозити (Графикон бр. 32). Денарските депозити остварија најголем апсолутен квартален и годишен раст од 5.503 милиони денари и 17.560 милиони денари, соодветно. Овие депозити, речиси, во целост (91,2%) го условија и годишниот раст на вкупните депозити.

¹⁹ Доколку се из земе ефектот од овој премин, тогаш кварталниот пад на вкупните депозити на групата средни банки би бил значително поумерен и би изнесувал 681 милион денари, или 1,3%. Притоа, групата големи банки би забележала квартален пораст на вкупните депозити на нефинансиските субјекти за 3.750 милиони денари (или за 2,4%).

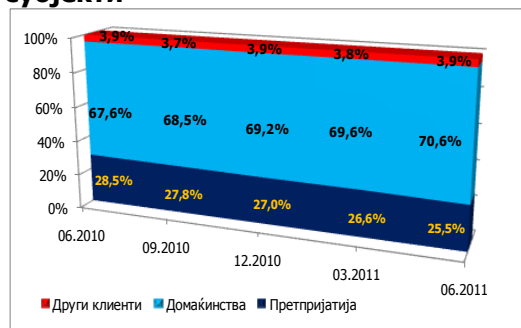
Графикон бр. 33 Квартални и годишни стапки на промена на вкупните депозити по валута

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Наспроти кризниот период, во последните шест квартали, со исклучок на првиот квартал од 2011 година, се присутни позасилени склоности за држење денарски депозити. Од друга страна, депозитите во денари со девизна клаузула во овој квартал забележаа намалување од 2.649 милиони денари, или за 59,2% (ова намалување на годишна основа изнесуваше 5.733 милиони денари или 75,9%) (Графикон бр. 33), коешто главно се должи на априлската исплата на дивиденда од страна на една голема компанија кон акционерите (пред исплатата на дивидендата, средствата се чуваа како краткорочни депозити во денари со девизна клаузула).

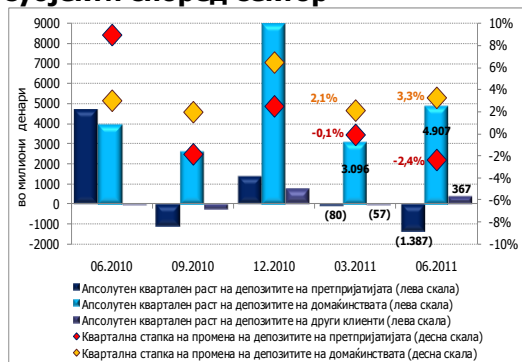
Графикон бр. 34 Секторска структура на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

И покрај ваквите движења, депозитите со валутна компонента останаа доминантни во структурата на вкупните депозити на банките. Растот на девизните депозити на квартална и годишна основа изнесуваше 1.032 милиона денари и 7.423 милиони денари, соодветно. Овие депозити условија 26,6% од кварталниот пораст и 38,6% од годишниот пораст на вкупната депозитна база (анекс бр. 8).

Графикон бр. 35 Квартална динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор

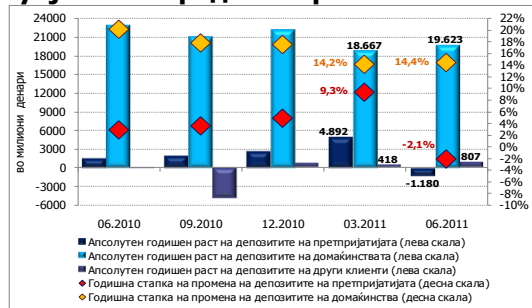
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2011 година депозитите на домаќинствата сè уште се најзастепни во секторската структура на вкупните депозити (Графикон бр. 34) и во однос на претходниот квартал растеа со побрзо темпо. Депозитите на домаќинствата²⁰ во целост го определија кварталниот пораст на вкупните депозити (придонес од 126,3%). На годишно ниво, овие депозити забележаа раст од 19.623 милиони денари, додека нивниот придонес во годишниот пораст на вкупните депозити изнесуваше 101,9%. Како и во првиот квартал од 2011 година, депозитите на претпријатијата забележаа намалување (Графикон бр. 35), коешто е речиси во целост условено од претходно спомената исплата на дивиденда. Годишното намалување на овие депозити изнесуваше 1.180 милиони денари,

²⁰ Вкупното квартално зголемување на депозитите на домаќинствата е условено од порастот на денарските депозити на домаќинствата (48,2%) и од порастот на девизните депозити на домаќинствата (51,7%).

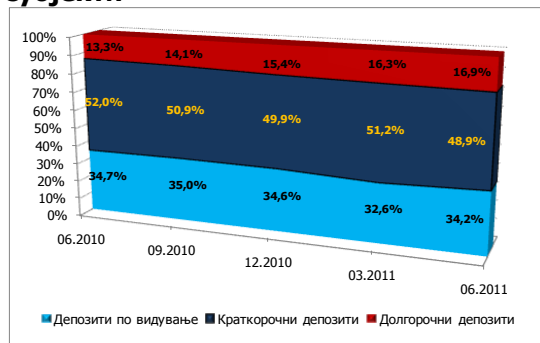

Графикон бр. 36 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор

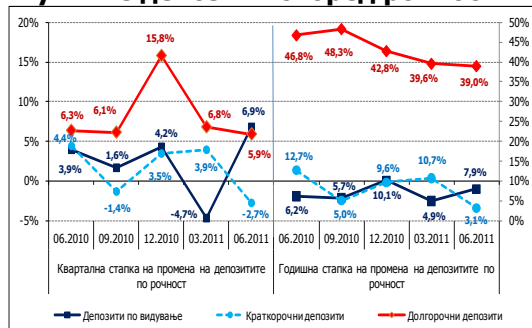
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37 Рочна структура на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38 Движење на вкупните депозити според рочност

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

што услови натамошно намалување на нивната годишна стапка на промена за 11,4 процентни поени. Како резултат на тоа, дојде и до намалување на учеството на депозитите на претпријатијата во секторската структура на вкупните депозити²¹.

Во вториот квартал од 2011 година, краткорочните депозити забележаа квартален пад од 3.016 милиони денари, во најголем дел (87,2%) како резултат на кварталниот пад на краткорочните денарски депозити со девизна клаузула на претпријатијата²². Ваквото движење предизвика намалување на нивното структурно учество во вкупните депозити. И покрај тоа, краткорочните депозити останаа најзастапени во структурата на вкупната депозитна база (Графикон бр. 37).

Депозитите по видување²³ остварија највисок апсолутен квартален раст од 4.834 милиони денари и условија најголем дел (124,4%) од порастот на вкупните депозити. Долгорочните депозити го продолжија нагорниот тренд и на квартална основа забележаа пораст од 2.069 милиони денари, како и зголемување на нивното учество во вкупните депозити. Речиси 58,0% од порастот на долгорочните депозити²⁴ се должи на кварталното зголемување на долгорочните денарски депозити, при што придонесот на депозитите на домаќинствата изнесуваше 72,1%, додека придонесот на депозитите на претпријатијата изнесуваше 27,1%.

²¹ Доколку се исклучи ефектот од горенаведената исплата на дивиденда, учеството на депозитите на претпријатијата во секторската структура на вкупните депозити би изнесувало 25,8%.

²² Како резултат на споменатата исплата на дивиденда од страна на една голема компанија.

²³ Денарските депозити по видување условија најголем дел (74,9%) од вкупниот пораст на депозитите по видување, при што денарските депозити на претпријатијата придонесоа со 48,0%, додека денарските депозити на домаќинствата придонесоа со 42,1%.

²⁴ Девизните депозити придонесоа со 44,2% во вкупниот раст на долгорочните депозити, при што девизните депозити на домаќинствата речиси во целост (91,5%) го условија овој пораст.

III. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Во вториот квартал од 2011 година, показателите за квалитетот на кредитното портфолио покажуваат различни движења. Нефункционалните кредити (на финансиските и нефинансиските субјекти) продолжија да растат, меѓутоа со побавна динамика во однос на претходниот квартал, што придонесе за подобрување на одредени показатели за кредитниот ризик. За разлика од видно намалените годишни стапки на раст, кварталниот раст на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ забрза, што доведе до влошување на показателите за кредитен ризик кои во пресметката ја вклучуваат изложеноста во овие три поризични категории. Но, во најголем дел овој раст е резултат на растот на „редовната“ изложеност во категоријата на ризик „В“. Просечното ниво на ризичност остана непроменето во однос на претходниот квартал, а споредено со јуни 2010 година, тоа се намали за 0,5 процентни поени. Тоа укажува на понизок годишен раст на утврдените потенцијални кредитни загуби, во однос на растот на кредитното портфолио. Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоена исправка на вредноста продолжи да се зголемува, наспроти намалувањето на покриеноста на изложеноста во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“. Нивото на кредитен ризик е повисоко кај секторот „претпријатија и останати клиенти“. Иако е прекинат процесот на влошување на квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем и учеството на нефункционалните кредити е намалено, сепак, сè уште не може да се извлече заклучок за подобрување на квалитетот на кредитното портфолио.

1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Графикон бр. 39 Движење и стапки на раст на кредитната изложеност на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.06.2011 година, вкупната кредитна изложеност на банките изнесуваше 329.421 милион денари и во споредба со претходниот квартал се зголеми за 7.916 милиони денари или за 2,5% (Графикон бр. 39). На квартална основа, банките речиси подеднакво го зголемија износот на кредитната изложеност кон претпријатијата и останатите клиенти (за 3.973 милиони денари) и кон финансиските институции (за 3.746 милиони денари). Од друга страна, кварталната стапка на раст на кредитната изложеност кон финансиските институции е речиси двојно поголема (5,2%) од стапката на раст на изложеноста кон претпријатијата и останатите клиенти (2,7%). Зголемувањето на изложеноста кон

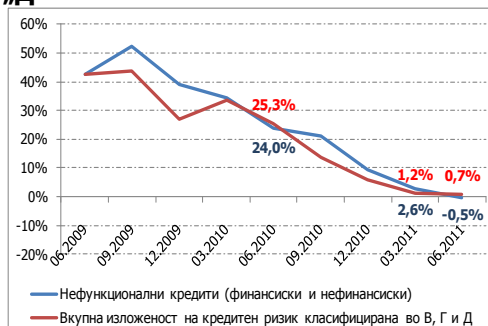

Графикон бр. 40 Квартални стапки на промена на нефункционалните кредити и на изложеноста во „В“, „Г“ и „Д“

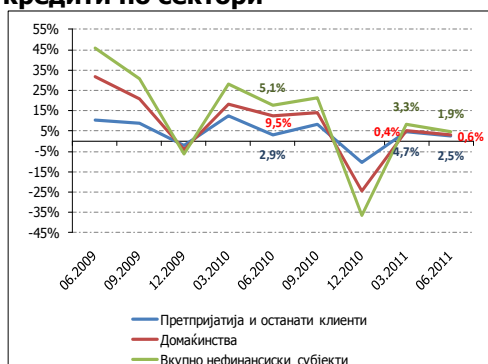
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 41 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити и на изложеноста во „В“, „Г“ и „Д“

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 42 Квартални стапки на промена на нефункционалните кредити по сектори

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

финансиските институции најмногу се должи на зголемените вложувања на банките во записите за шестмесечен депозит кај Народната банка²⁵, а потоа и на зголемената изложеност кон домашните банки²⁶. Изложеноста кон државата се намали за 2.075 милиони денари, пред сè како резултат на намалениот износ на вложувањата на банките во државни записи (за 1.035 милиони денари или за 7,3%).

Изложеноста кон домаќинствата се зголеми за 2.272 милиона денари или за 2,6% и учествува во порастот на вкупната кредитна изложеност со 28,7%. За споредба, на крајот на претходното тримесечје кредитната изложеност кон овој сектор забележа намалување за 187 милиони денари, или за 0,2%.

Забавеното темпо на раст на нефункционалните кредити во второто тримесечје од 2011 година придонесе за подобрување на одредени показатели за кредитниот ризик. Во однос на 31.03.2011 година, нефункционалните кредити се зголемија за 318 милиони денари, или за 1,8%, и на 30.06.2011 година изнесуваа 18.396 милиони денари. Притоа, кварталната стапка на раст на овие кредити е пониска за 1,4 процентни поени во однос на кварталната стапка на раст во првото тримесечје од 2011 година (Графикон бр. 40). Споредено со јуни 2010 година, нефункционалните кредити се намалија за 0,5% (Графикон бр. 41).

Според одделните сектори, растот на нефункционалните кредити речиси во целост (90%) е концентриран кај „претпријатијата и останатите клиенти“ (Графикон бр. 42). Забавениот раст на нефункционалните кредити придонесе за намалување на нивното учество во вкупните бруто-кредити (на финансиските и нефинансиските субјекти) во

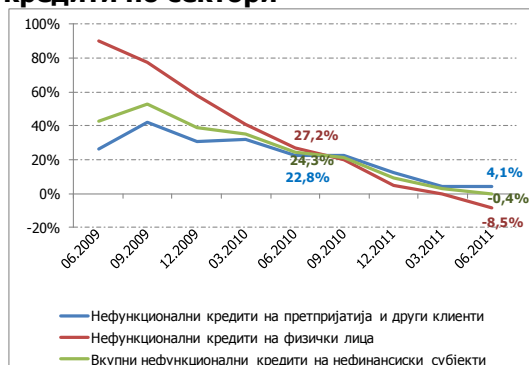
²⁵ Записите за шестмесечен депозит квартално се зголемија за 2.190 милиони денари, или за 25,5%.

²⁶ Изложеноста кон домашните банки се зголеми за 1.511 милиони денари и во најголем дел се должи на порастот на долгорочните кредити на домашните банки, коишто произлегуваат од пласирањето средства од кредитната линија од Европската инвестициона банка преку МБПР АД Скопје.

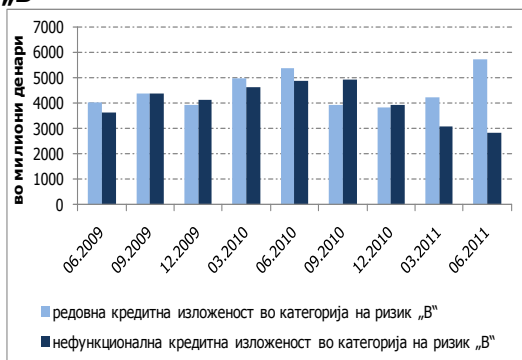

Графикон бр. 43 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити по сектори

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 44 Редовна и нефункционална кредитна изложеност во категорија на ризик „В“

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

однос на претходниот квартал за 0,1 процентен поен. Истовремено, покриеноста на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредност дополнително се зголеми и изнесува 113,9%.

Сепак, забрзаниот раст на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ доведе до влошување на показателите за кредитниот ризик кои во пресметката ја вклучуваат изложеноста во овие три поризични категории (анекс бр. 13).

Изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ забележа квартален раст од 1.830 милиони денари, и на 30.06.2011 година изнесуваше 25.215 милиони денари. Кварталната стапка на раст на оваа изложеност е 7,8% и е поголема за 3,5 процентни поени во однос на претходниот квартал. Притоа, кварталниот раст на редовната изложеност во категоријата на ризик „В“ определи 83,2% од вкупниот раст на изложеноста во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“. Растот на изложеноста класифицирана во категориите „В“, „Г“ и „Д“ доведе до пораст на нејзиното учество во вкупната кредитна изложеност и во сопствените средства за 0,4 и 3,9 процентни поени, во однос на претходниот квартал. Највисокиот процентуален пораст на изложеноста во категоријата на ризик „В“²⁷ доведе до намалување на покриеноста на изложеноста во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ со издвоената исправка на вредност и посебна резерва за 3,9 процентни поени (Табела бр. 4). Сепак, изложеноста во двете најризични категориите („Г“ и „Д“) е покриена во целост со издвоената исправка на вредност и посебна резерва (125,7%).

На 30.06.2011 година, за едно тримесечје, учеството на реструктурираните и пролонгираните кредити во вкупните бруто-кредити се зголеми за 0,9 процентни поени и

²⁷ Кварталниот раст на изложеноста во категоријата на ризик „В“ и исправката на вредност за оваа изложеност изнесува 1.266 милиони денари и 281 милион денари, соодветно. Нејзината просечна ризичност се намали од 28,5% на 27,6% и е близу до долната граница одредена со регулативата.

Графикон бр. 45 Состојба и годишна промена на реструктурираните и пролонгираните кредити

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

изнесуваше 11,0%, (на годишна основа, учеството се зголеми за 3,7 процентни поени). Покриеноста на овие кредити со исправката на вредноста се зголеми, и тоа за 0,3 процентни поени на квартална основа и за 3,5 процентни поени на годишна основа. Со оглед на постојаниот нагорен тренд на овие кредити, потребна е поголема внимателност при нивното следење, особено на реструктурираните кредити бидејќи нивниот продолжен раст може да претставува сигнал за идно влошување на квалитетот на кредитното портфолио, доколку реструктурирањата не ги дадат очекуваните ефекти.

Табела бр. 4 Показатели за квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем

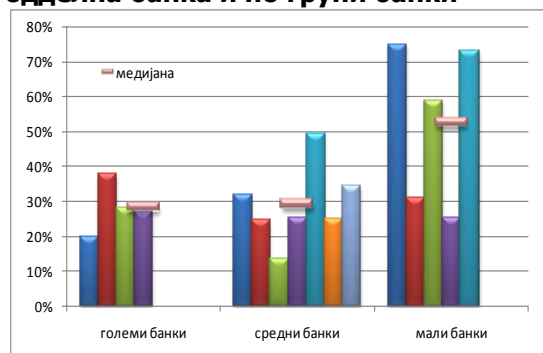
Показател	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011
Просечно ниво на ризичност	6,8%	6,3%	6,3%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност	8,6%	7,3%	7,7%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност, без изложеност кон финансиските институции и државата	11,1%	9,9%	10,4%
Учество на „Д“ во вкупната кредитна изложеност	3,9%	3,9%	3,8%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	79,6%	86,8%	82,9%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	108,2%	112,7%	113,9%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва за нефункционални кредити	70,0%	76,2%	76,2%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во сопствени средства	68,2%	59,3%	63,2%
Учество на „Д“ во сопствени средства	31,2%	31,5%	31,8%
Пресметана исправка на вредност и посебна резерва/Сопствени средства	54,3%	51,5%	52,4%
Учество на нефункционални кредити-нето од пресметаната исправка на вредност за нефункционални кредити во сопствени средства	15,0%	10,9%	10,9%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ нето од пресметана исправка на вредност и посебна резерва, во сопствени средства	25,5%	18,7%	21,6%
Учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити	10,1%	9,4%	9,3%
Учество на кредити со еднократна отплата на главница во вкупните бруто кредити на нефинансиски субјекти	15,8%	н.п.	15,1%
Учество на реструктурираните и пролонгираните кредити во вкупните кредити	7,3%	10,1%	11,0%
Покриеност на реструктурираните и пролонгираните кредити со исправка на вредноста за овие кредити	14,9%	18,1%	18,4%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата на кредитната изложеност, мерена преку учеството на десетте клиенти со најголема изложеност во вкупната кредитна изложеност, остана речиси непроменета во однос на првиот квартал од оваа година. Анализирано по сектори,

Графикон бр. 46 Учество на десетте најголеми кредитокорисници во вкупната кредитна изложеност по одделна банка и по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кај групата средни банки не е опфатена МБПР АД Скопје, бидејќи клиенти на оваа банка претежно се другите банки во земјата, и следствено, кај неа овој показател е многу висок (изнесува над 90%).

концентрацијата кај физичките лица е мала и изнесува 0,7%. Учеството на десетте најголеми кредитокорисници во вкупната кредитна изложеност кон секторот „претпријатија и останати клиенти“ изнесуваше 12,7% и е поголемо само за 0,5 процентни поени во споредба со 31.03.2011 година. Концентрацијата е највисока кај групата мали банки (Графикон бр. 46).

Вкупниот износ на отпишани побарувања во првите два квартала од 2011 година, е помал за 42,8% во однос на истиот период лани, што е во согласност со, генерално, подобрите движења во економијата. Притоа, најголем дел од овие отписи се извршени во текот на вториот квартал од 2011 година. Според секторот, најголем дел од отпишаните побарувања во вториот квартал од годината се од нефинансиските правни лица, додека според валутата, најголем дел се однесуваат на побарувањата во девизи (Табела бр. 5).

Табела бр. 5 Износ и структура на нето отпишаните побарувања

Период	Нето отпис на побарувања од нефинансиски лица (во мил.ден.)			Секторска структура на нето-отпишаните побарувања		Валутна структура на нето-отпишаните побарувања		
	Отпишани побарувања	Наплатени претходно отпишани побарувања	Нето-отпис	Нефинансиски правни лица	Физички лица	Денари	Денари со валутна клаузула	Девизи
Прво полугодие од 2010	836	59	777	101,9%	-1,9%	96,3%	3,2%	0,5%
Прво полугодие од 2011	478	90	387	98,1%	1,9%	34,9%	56,6%	8,4%
Прв квартал од 2011	25	50	-25	-50,9%	150,9%	96,0%	1,2%	2,8%
Втор квартал од 2011	453	40	412	89,1%	10,9%	38,4%	8,1%	53,5%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.06.2011 година, 35,8% од вкупното кредитно портфолио на банкарскиот систем е необезбедено, што е речиси непроменета состојба во споредба со претходното тримесечје (намалување од само 0,1 процентен поен). Меѓутоа, кај одделните сектори се забележуваат одредени промени и тоа во спротивна насока. Имено, кај претпријатијата и другите клиенти, необезбедениот дел се зголеми за 2,1 процентен поен и на крајот на

вториот квартал зафаќаше 13,2% од вкупната кредитна изложеност кон овој сектор. Од друга страна, кај физичките лица, необезбедениот дел се намали за 1,5 процентни поени и на 30.06.2011 година изнесуваше 36,6% од вкупната кредитна изложеност кон нив. Високиот процент на необезбедена кредитна изложеност кон физичките лица во најголем дел (односно 75%) се должи на изложеноста врз основа на издадените кредитни картички и негативните салда по тековни сметки каде необезбедениот дел изнесува 77,4% и 69,5%, соодветно.

1.2. Изложеност на кредитен ризик кај одделните групи банки

Во вториот квартал од 2011 година, најголемо влошување, и воедно влошување на речиси сите показатели за кредитниот ризик, се забележува кај групата средни банки (Табела бр. 6).

Табела бр. 6 Показатели за квалитетот на кредитното портфолио по групи банки

Показател	Големи банки			Средни банки			Мали банки		
	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011
Учество во вкупната изложеност на кредитен ризик	69,7%	68,7%	74,4%	25,7%	28,3%	22,5%	4,6%	3,0%	3,2%
Просечно ниво на ризичност	7,2%	6,6%	6,4%	5,8%	5,6%	6,1%	6,2%	6,8%	6,0%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	8,1%	7,0%	7,3%	10,0%	7,8%	8,8%	7,1%	8,2%	7,6%
Учество на „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	4,1%	4,0%	3,9%	3,2%	3,4%	3,6%	5,3%	4,5%	4,0%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	88,8%	94,3%	88,0%	58,1%	71,1%	69,4%	88,3%	82,8%	78,4%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	122,7%	129,2%	128,2%	78,3%	84,3%	85,0%	99,2%	90,3%	85,2%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во сопствени средства	75,7%	63,0%	67,0%	52,4%	63,3%	67,9%	18,9%	21,6%	22,3%
Учество на „Д“ во сопствени средства	38,2%	36,2%	35,9%	24,3%	27,7%	27,8%	14,1%	11,7%	11,8%
Пресметана исправка на вредност и посебна резерва/Сопствени средства	67,3%	59,4%	58,9%	44,5%	45,0%	47,1%	16,7%	17,9%	17,5%
Учество на нефункционални кредити-нето од пресметаната исправка на вредност за нефункционални кредити во сопствени средства	12,7%	8,0%	8,2%	26,8%	19,0%	20,6%	2,3%	5,2%	5,7%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ нето од пресметана исправка на вредност и посебна резерва, во сопствени средства	24,9%	18,4%	21,6%	38,2%	23,6%	27,0%	2,9%	5,9%	6,4%
Учество на нефункционални кредити во вкупните кредити	9,5%	8,6%	8,3%	10,8%	10,5%	11,8%	20,0%	15,5%	15,2%
Учество на кредити со еднократна отплата на главница во вкупните бруто кредити на нефинансиски субјекти	14,5%	н.п.	15,2%	19,4%	н.п.	14,5%	9,3%	н.п.	16,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најизразен квартален пораст кај оваа група банки забележа учеството на нефункционалните во вкупните кредити (за

1,3 процентни поени). Висок пораст забележа и учеството на изложеноста во „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност (за 1 процентен поен), со што ова учество стана највисоко, споредено со останатите две групи банки (анекс бр. 15).

Од друга страна, кај групата средни банки постои најниско ниво на покриеност на поризичната изложеност со издвоената исправка на вредност и посебна резерва. Просечното ниво на ризичност на кредитното портфолио на оваа група банки квартално се зголеми за 0,5 процентни поени. Доколку во вториот квартал од 2011 година не се случеше преминот на една банка од групата средни во групата големи банки, повторно ќе дојдеше до влошување на речиси сите показатели за кредитниот ризик на групата средни банки, но во помала мера. Кај групите големи и мали банки просечното ниво на ризичност на кредитното портфолио се намали за 0,2 и 0,8 процентни поени, соодветно. И покрај намалувањето, просечна ризичност на кредитното портфолио на групата големи банки е највисока. Од друга страна, кај групата големи банки е најниско учеството на изложеноста во поризичните категории („В“, „Г“ и „Д“ и само „Д“) во вкупната кредитна изложеност, како и на нефункционалните во вкупните кредити. Воедно, и покрај намалувањето во однос на претходното тримесечје, кај оваа група банки постои и највисока покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ и нефункционалните кредити со пресметаната исправка на вредност и посебна резерва (88,8% и 128,2%, соодветно).

1.3. Показатели за изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и останати клиенти“ и кон физичките лица

Влошувањето кај одредени показатели за квалитетот на вкупното кредитно портфолио во најголем дел беше под влијание на зголемениот кредитен ризик кај секторот

„претпријатија и останати клиенти“ чии обврски кон банките имаат најголемо учество (45,3%) во секторската структура на кредитното портфолио на банкарскиот систем²⁸.

Табела бр. 7 Показатели за степенот на ризичност на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“

Показател	Датум	Индустрија	Земјоделство, лов и шумарство	Градежништво	Трговија на големо и мало	Сообраќај, складирање и врски	Хотели и ресторани	Активности во врска со недвижен имот	Вкупна изложеност кон претпријатија и други клиенти
Учество во изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“	30.06.2010	38,1%	2,9%	10,8%	30,4%	6,3%	2,8%	5,6%	100,0%
	31.03.2011	34,8%	3,0%	11,4%	31,4%	5,8%	2,6%	2,8%	100,0%
	30.06.2011	34,9%	2,9%	11,5%	31,5%	5,8%	2,5%	2,8%	100,0%
Просечно ниво на ризичност	30.06.2010	25,7%	13,0%	5,7%	7,9%	6,8%	12,8%	9,4%	9,8%
	31.03.2011	13,0%	13,1%	6,5%	6,8%	6,6%	17,1%	16,0%	9,7%
	30.06.2011	12,6%	13,8%	6,7%	7,2%	7,0%	19,1%	15,8%	9,8%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	30.06.2010	16,9%	14,4%	5,8%	8,1%	10,2%	27,1%	18,3%	12,6%
	31.03.2011	17,0%	15,2%	5,2%	6,3%	8,2%	27,1%	13,6%	11,1%
	30.06.2011	17,3%	15,9%	7,4%	7,6%	9,3%	28,3%	13,9%	12,1%
Учество на „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	30.06.2010	8,5%	8,6%	3,8%	4,8%	4,0%	2,6%	1,8%	5,9%
	31.03.2011	9,2%	9,6%	3,5%	4,0%	4,1%	4,4%	1,9%	5,8%
	30.06.2011	8,7%	9,8%	3,6%	4,0%	4,1%	4,4%	1,8%	5,6%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	30.06.2010	152,5%	90,1%	97,5%	97,3%	67,3%	47,2%	51,4%	77,6%
	31.03.2011	76,6%	86,2%	125,2%	108,7%	80,5%	63,1%	117,5%	87,0%
	30.06.2011	73,0%	86,6%	90,3%	94,5%	75,1%	67,6%	113,6%	81,1%
Покриеност на нефункционалните кредити со пресметаната исправка на вредност за нефункционални кредити	30.06.2010	73,9%	82,3%	77,5%	79,6%	61,5%	44,8%	50,6%	72,1%
	31.03.2011	76,5%	80,4%	86,4%	81,2%	80,0%	71,6%	76,7%	77,6%
	30.06.2011	78,2%	81,0%	79,1%	80,5%	71,2%	65,0%	72,2%	77,0%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	30.06.2010	109,2%	148,5%	110,6%	129,5%	90,2%	62,1%	188,2%	113,5%
	31.03.2011	102,0%	188,7%	149,9%	129,6%	129,8%	104,2%	151,8%	117,7%
	30.06.2011	109,5%	195,1%	126,0%	134,1%	113,9%	76,3%	143,9%	119,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Воедно, показателите за кредитниот ризик кај секторот „претпријатија и останати клиенти“ и понатаму покажуваат повисок кредитен ризик од овој сектор, споредено со показателите кај физичките лица, кои во вториот квартал од 2011 година забележаа минимални промени (подобрување на одредени показатели и влошување на други). Влошувањето на показателите за кредитниот ризик кај секторот „претпријатија и останати клиенти“ во најголем дел се должи на растот на изложеноста во категоријата на ризик „В“ (за која банките издвојуваат помала исправка на вредност и посебна резерва²⁹). Во склад со

²⁸ Физичките лица учествуваат со 26,9%, додека финансиските институции заедно со државата формираат 27,8% од кредитното портфолио на ниво на банкарскиот систем.

²⁹ Согласно со регулативата, за изложеноста во категоријата на ризик „В“ се издвојува исправка, односно посебна резерва, во висина од 25% до 50% од изложеноста, за „Г“ од 50% до 75% а за „Д“ од 75% до 100%.

тоа, дојде до пораст на учеството на поризичната изложеност (категории на ризик „В“, „Г“ и „Д“) во вкупната кредитна изложеност за 1 процентен поен, со истовремено намалување на покриеноста на оваа изложеност со издвоена исправка на вредност и посебна резерва, за 5,9 процентни поени. Вкупната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ кон овој сектор квартално порасна за 1.813 милиони денари или 11,2%, што се должи во најголем дел (75,4%) на кварталниот раст на изложеноста во категоријата на ризик „В“ за 1.367 милиони денари или 25,5%. Наспроти тоа, издвоената исправка на вредност се зголеми на квартална основа само за 514 милиони денари или за 3,6%. Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредност кај секторот „претпријатија и останати клиенти“ квартално се зголеми за 1,3 процентни поени. Просечното ниво на ризичност на кредитното портфолио и стапката на нефункционални кредити (10,2% на 31.03.2011 година, а 10,1% на 30.06.2011 година) кај овој сектор останаа речиси непроменети.

Најголема негативна промена (намалување од 34,9 процентни поени) забележа покриеноста на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва кај дејноста градежништво (Табела бр. 7). Влошувањето на овој показател пред сè се должи на зголемената изложеност класифицирана во категориите „В“, „Г“ и „Д“ кон претпријатијата од оваа дејност за 415 милиони денари, во однос на вкупната исправка на вредност и посебна резерва за оваа дејност која се зголеми за 73 милиони денари. За порастот на изложеноста класифицирана во категориите „В“, „Г“ и „Д“ кон оваа дејност најмногу придонесе изложеноста класифицирана во категоријата „В“, која се зголеми за 325

Банките главно издвојуваат исправка на вредноста која е поблиску до долната граница од овој ранг (просечниот износ на исправка на вредност за изложеностите класифицирани во категориите на ризик „В“ и „Г“ изнесуваат 27,6% и 57%), додека за категоријата „Д“ просечната исправка изнесува 94,6%.

милиони денари и во порастот на оваа изложеност учествува со 78,4%. И понатаму, највисока ризичност има изложеноста кон дејноста „хотели и ресторани“.

Табела бр. 8 Показатели за степенот на ризичност на кредитната изложеност кон физичките лица

Показател	Датум	Кредити за станбен и деловен простор	Потрошувачки кредити	Негативни салда по тековни сметки	Кредитни картички	Автомобилски кредити	Други кредити	Вкупна изложеност кон физички лица
Учество во изложеноста на кредитен ризик кон секторот „физички лица“	30.06.2010	19,7%	33,1%	10,8%	29,3%	5,6%	1,5%	100,0%
	31.03.2011	21,0%	35,2%	11,3%	26,4%	4,8%	1,3%	100,0%
	30.06.2011	21,4%	36,2%	11,2%	25,6%	4,4%	1,2%	100,0%
Просечно ниво на ризичност	30.06.2010	3,4%	9,6%	6,1%	7,4%	5,0%	20,0%	7,3%
	31.03.2011	3,7%	8,7%	4,4%	6,2%	6,1%	19,9%	6,5%
	30.06.2011	3,6%	7,9%	4,4%	6,7%	6,4%	19,9%	6,4%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	30.06.2010	4,7%	12,8%	4,2%	7,8%	6,2%	25,5%	8,6%
	31.03.2011	4,3%	10,7%	4,0%	7,0%	7,2%	24,5%	7,6%
	30.06.2011	4,3%	9,8%	4,0%	7,3%	7,7%	25,3%	7,4%
Учество на „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	30.06.2010	1,3%	4,9%	3,5%	3,9%	2,6%	15,7%	3,8%
	31.03.2011	1,8%	6,1%	3,0%	4,0%	3,8%	15,2%	4,3%
	30.06.2011	1,9%	5,9%	3,1%	4,6%	4,3%	14,2%	4,4%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	30.06.2010	73,4%	75,5%	144,7%	95,0%	81,3%	79,3%	84,5%
	31.03.2011	85,5%	81,4%	110,6%	89,5%	85,3%	81,3%	85,7%
	30.06.2011	83,2%	81,3%	109,7%	91,9%	83,1%	78,4%	85,5%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	30.06.2010	80,4%	82,4%	151,2%	110,8%	90,7%	122,9%	91,1%
	31.03.2011	100,6%	89,2%	120,9%	104,5%	93,1%	143,1%	97,6%
	30.06.2011	95,5%	88,9%	118,3%	107,2%	91,6%	161,1%	97,9%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголем дел од показателите за степенот на ризичност на изложеноста кон физичките лица забележаа минимално подобрување во однос на претходниот квартал. Кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ кон физичките лица се зголеми за незначителни 0,2%, што се должи во целост на кредитната изложеност во категоријата на ризик „Д“³⁰. Побавниот раст на изложеноста во трите поризични категории во однос на вкупната изложеност кон физичките лица (квартален раст од 2.297 милиони денари или за 2,8%) доведе до квартално намалување на нивниот сооднос за 0,2 процентни поена. Воедно, просечното ниво на ризичност на кредитното портфолио кај овој сектор се намали за 0,1 процентен поен, а стапката на нефункционални кредити се намали за 0,3 процентни поени (од 8,1% на 31.03.2011 година на 7,8% на 30.06.2011 година). Највисока ризичност, според показателите за

³⁰ Кредитната изложеност во категоријата „Д“ кај овој сектор се зголеми за 5,0% (или за 180 милиони денари), додека кредитната изложеност во категориите на ризик „В“ и „Г“ забележаа намалување.

кредитен ризик (доколку се из земе категоријата „други кредити“ која има незначително учество во кредитното портфолио на физичките лица), имаат потрошувачките кредити (Табела бр. 8), но сепак, се забележува нејзино намалување во однос на претходниот квартал.

Способноста на домаќинствата за навремено сервисирање на долгот во голема мера зависи и од висината на нивните редовни извори за отплата. Околу една третина (29,6%) од вкупната изложеност на банките кон физички лица е кон лицата со примања до 15 илјади денари, што е нешто помалку во однос на крајот на 2010 година (31,1%). Овој процент е највисок³¹ кај изложеноста врз основа на негативните салда по тековни сметки и кредитните картички (40%), која воедно е и изложеност со најнизок степен на покриеност со одредено обезбедување. Кај кредитите за набавка и реновирање станбен и деловен простор, изложеноста кон овие лица со релативно пониски примања е само 10% од вкупната изложеност врз основа на овие два кредитни производа (анекс бр. 12).

1.4. Валутна структура на изложеноста на кредитен ризик

На 30.06.2011 година, највисока ризичност е присутна кај кредитната изложеност во денари, додека најизразено влошување на показателите за кредитен ризик е присутно кај изложеноста во денари со девизна клаузула (анекс бр. 14).

³¹ Овој процент е повисок единствено кај категоријата „друга кредитна изложеноста“, која зафаќа незначителен дел од вкупната кредитна изложеноост кон физичките лица.

Табела бр. 9 Показатели за степенот на ризичност на кредитната изложеност според валутната структура

Показател	Денарска изложеност			Денарска изложеност со девизна клаузула			Девизна изложеност		
	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011	30.06.2010	31.03.2011	30.06.2011
Учество во вкупната изложеност на кредитен ризик	44,1%	45,6%	46,1%	27,5%	23,8%	22,5%	28,4%	30,6%	31,4%
Просечно ниво на ризичност	8,3%	7,2%	7,0%	5,4%	6,3%	6,8%	5,9%	5,0%	5,0%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	10,1%	8,0%	8,1%	7,2%	7,3%	8,6%	7,4%	6,2%	6,3%
Учество на „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	5,0%	4,8%	4,6%	3,0%	3,5%	3,8%	3,1%	2,8%	2,7%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	82,1%	89,7%	86,2%	74,2%	86,9%	79,2%	79,3%	81,2%	80,0%
Покриеност на нефункционалните кредити со вкупната пресметана исправка на вредност и посебна резерва	109,3%	108,9%	109,7%	103,1%	111,2%	115,2%	110,3%	123,6%	122,2%
Учество на нефункционални кредити во вкупните кредити	13,0%	12,2%	11,6%	5,7%	7,1%	7,1%	11,5%	8,0%	8,2%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.5. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемувањето на ризичноста на кредитната изложеност

Стрес-тестирањето на чувствителноста на банкарскиот систем на евентуалното влошување на ризичноста на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти претпоставува миграција на определен процент на изложеност од секоја категорија на ризик кон двете следни категории со повисок степен на ризичност, каде што се распоредуваат во подеднаков износ. Целта на симулацијата е да се утврди негативниот ефект на миграцијата врз адекватноста на капиталот и ризичноста на изложеноста, како за вкупната изложеност, така и за изложеноста по одделни сектори и дејност (анекс бр. 16).

При хипотетичка ситуација во која истовремено би се прераспоредиле 10% (сценарио I) и 30% (сценарио II) од изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“ од категориите со пониска кон категориите со повисока ризичност, најголемо влошување на квалитетот се забележува кај изложеноста кон дејноста - „дејности во врска

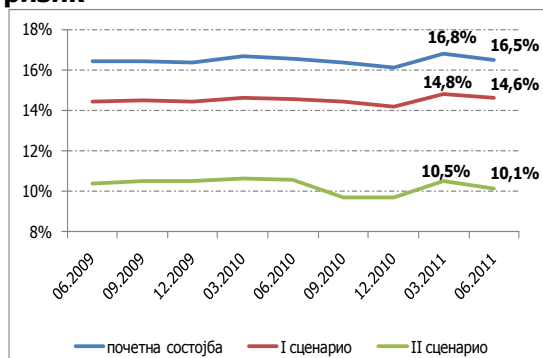
Табела бр. 10 Резултати од стрес-тест симулациите

Показател		Кредитна изложеност кон претпријатија и останати клиенти и кон физички лица	Кредитна изложеност на банкарскиот систем
почетна состојба	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	16,5%	
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	10,4%	7,7%
	Просечно ниво на ризичност	8,5%	6,3%
I сценарио	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	14,6%	
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	15,3%	11,2%
	Просечно ниво на ризичност	10,5%	7,8%
II сценарио	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	10,1%	
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	25,1%	18,1%
	Просечно ниво на ризичност	14,5%	10,7%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 47 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по стрес-тест симулација за кредитниот ризик

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

со недвижен имот“ (во првото сценарио влошувањето е 6,8 процентни поени, а во второто сценарио влошувањето е 20,4 процентни поени)³². Просечната ризичност кон овој сектор, исто така, најмногу би се зголемила кај „дејности во врска со недвижен имот“ (во првото сценарио, за 2,9 процентни поени, а во второто сценарио за 8,8 процентни поени).

Во услови на истата хипотетичка ситуација кај изложеноста кон физичките лица, најголемо влошување на квалитетот се забележува кај кредитите за станбен и деловен простор (во првото сценарио, влошувањето е за 5,1 процентен поен, а во второто сценарио, влошувањето е за 15,3 процентни поени). Од друга страна, просечната ризичност кон физичките лица најмногу се зголемува кај кредитните картички (во првото сценарио за 2,2 процентни поена, а во второто сценарио, за 6,7 процентни поени).³³

При сите симулации адекватноста на капиталот не се намалува под 8%.

³² Анекс бр. 16 Стрес-тест симулација на кредитна изложеност кон одделните дејности од секторот „претпријатија и други клиенти“.

³³ Анекс бр. 16 Стрес-тест симулација на кредитна изложеност кон физичките лица, по одделни кредитни производи.

2. Ликвидносен ризик

Ликвидноста на банкарскиот систем се задржа на релативно високо ниво. По намалувањето забележано во претходниот квартал, во второто тримесечје од 2011 година ликвидната актива забележа годишен раст од 19,8%. Носител на растот на ликвидноста на банките беше девизната ликвидност. Очекувањата и досегашното искуство на банките упатуваат на висок степен на стабилност на депозитната база. Измените во регулативата за минималната ликвидност од септември 2011 година (со кои се предвидува интегрирано следење на стапките на ликвидност од аспект на валутата), доведоа до целосно пренасочување на пласманите во записи за шестмесечен депозит³⁴ кај Народната банка кон другите компоненти на ликвидната актива. Примената на оваа регулатива започнува на 01.10.2011 година, а со неа се очекува да се олесни управувањето со ликвидноста од страна на банките, без притоа да се влијае врз квалитетот на ликвидносната позиција на банките.

Осврт на регулативата за минимална ликвидност (стапки на ликвидност)

Обврската за одржување минимално ниво на ликвидност од страна на банките, односно за пресметка на стапките на ликвидност, беше воведена со *претходната* Одлука за управување со ликвидносниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 163/2008, 66/2009, 144/2009, 157/2009 и 14/2011), чија примена започна во февруари 2009 година. Согласно со оваа одлука, банките беа обврзани да утврдуваат и да почитуваат *четири стапки на ликвидност*, и тоа:

- Стапка на ликвидност утврдена како сооднос меѓу средствата и обврските во денари коишто достасуваат во следните 30 дена (*СП30 - денари*);
- Стапка на ликвидност утврдена како сооднос меѓу средствата и обврските во девизи коишто достасуваат во следните 30 дена (*СП30 - девизи*);
- Стапка на ликвидност утврдена како сооднос меѓу средствата и обврските во денари коишто достасуваат во следните 180 дена (*СП180 - денари*); и
- Стапка на ликвидност утврдена како сооднос меѓу средствата и обврските во девизи коишто достасуваат во следните 180 дена (*СП180 - девизи*).

Стапките на ликвидност треба да бидат еднакви најмалку на еден. Тие се утврдуваат на крајот на секој месец како просек на дневните состојби од соодносот помеѓу точно дефинирани средства¹ и обврски². Со оваа одлука за прв пат беше воведена обврската за достигнување и одржување на минималните стапки на ликвидност, поради што беше предвидена месечна динамика за достигнување на пропишаното ниво од 1. За стапките на ликвидност во триесетдневниот временски рок оваа динамика беше определена до 28.02.2011 година, додека за стапките на ликвидност во рокот до 180 дена крајниот рок за усогласување беше до 28.02.2014 година.

Воведувањето на стапките на ликвидност претставуваше дел од мерките на Народната банка за ограничување на негативното влијание на случувањата на меѓународните пазари на пари и ликвидносните проблеми во банкарските системи на земјите од Западна Европа. Воедно, тие имаа превентивна улога во зајакнувањето на ликвидноста на банкарскиот систем во услови на глобалната криза.

³⁴ Според поставеноста, овој денарски инструмент главно се користи за исполнување на стапките на ликвидност во девизи.

Оваа регулатива е рамка којашто се засновува врз одредена конзистентност меѓу инструментите на монетарната политика и макропрудентните мерки. Одржувањето на ценовната стабилност преку одржување стабилен девизен курс, е основната цел на Народната банка, на која се надоврзуваат останатите приоритети на централната банка, вклучувајќи ја и потребата за прудентно зајакнување на ликвидноста на банките. Поаѓајќи од ова, само три месеци по воведувањето на стапките на ликвидност, поточно *во мај 2009 година*, Одлуката беше измената така што на банките им се овозможи да ги користат средствата кај Народната банка, вклучително и средствата пласирани во благајнички записи, при пресметката на стапките на ликвидност, не само во денари, туку и во девизи (без притоа да се врши двојно користење на ист износ). На овој начин, инструментите на монетарната политика можеа да се користат како инструменти за прудентни цели за остварување соодветно ниво на ликвидност од страна на банките и во денари и во девизи.

Во *февруари 2011 година* беше извршена нова измена на Одлуката, со која наместо сите споменати средства пласирани кај Народната банка, *само* нововедениот инструмент на Народната банка - запис за шестмесечен депозит кај Народната банка, можеше да се користи при утврдување на стапките на ликвидност и во денари и во девизи.

Двете измени, *во суштина, овозможуваат денарските инструменти да се користат за исполнување на стапките на ликвидност во девизи, што всушност значеше еден вид обединето следење на стапките на ликвидност во денари и во девизи*. Од друга страна, настојувањето на банките за исполнување на стапките на ликвидност во девизи доведе до зголемување на износот на одобрени кредити во девизи за плаќање во земјата. Овие кредити, всушност, не се разликуваат од кредитите со девизна клаузула (согласно со Законот за девизно работење, девизните кредити за плаќање во земјата се исплаќаат и наплатуваат исклучиво во денари), но во сметководствената евиденција се прикажуваат како кредити во девизи и се користат при утврдување на стапките на ликвидност во девизи (за потребите на ликвидноста, позициите во денари со девизна клаузула се вклучуваат во денарска ликвидност, додека позициите во девизи се вклучуваат во девизна ликвидност). Ваквиот пристап по *својата суштина, исто така, претставуваше обединување на стапките на ликвидност во девизи и во денари*.

Во текот на 2011 година, банките, како и Здружението на банкарството на неколку наврати укажуваа на потешкотии со кои се соочуваат при примената на регулативата за стапките на ликвидност поодделно за позициите во денари и во девизи, особено имајќи предвид дека во практика постои нивно приближување. Воедно беше посочено и дека регулативата е доста ригидна од аспект на опфатот на орочените депозити, кои во практиката имаат одреден степен на стабилност.

Воведувањето на стапките на ликвидност во првото тримесечје од 2009 година придонесе за зајакнување на ликвидноста на банките. Во периодот март 2009 година - јуни 2011 година, ликвидната актива на банкарскиот систем се удвои, а нејзиното учество во вкупната актива се зголеми од 20,2% на 29,7%. Исто така, значително се зголеми покриеноста на краткорочните обврски и депозитите на населението со ликвидната актива, и тоа за 17,0 и 14,6 процентни поени (покриеноста во јуни 2011 година изнесува 46,1% и 58,8%, соодветно). Поаѓајќи од зајакнатата ликвидност на банките, во септември 2011 година се изврши одредено олабавување на регулативните барања со донесувањето *нова Одлука за управување со ликвидносниот ризик на банките* („Службен весник на Република Македонија“, бр. 126/2011). Во услови на видно зајакната ликвидност на банките, направените измени во регулативата се во насока на обезбедување услови за понатамошното профитабилно работење на банките, со отворање можност за понатамошна кредитна поддршка за нефинансискиот сектор од страна на банките и полесно управување со ликвидноста од страна на банките.

Позначајните измени воведени со оваа одлука во однос на претходната одлука се следниве:

а) Наместо четири се пропишаа две стапки на ликвидност. Имено, наместо следење на стапките на ликвидност одделно за позициите во денари и во девизи, се воведе интегрирано следење на ликвидноста (во денари и во девизи), односно, се воведе една стапка на ликвидност од аспект на валутата. Остана да важи обврската за почитување на стапките за ликвидност за различни рочности - до 30 и до 180 дена;

б) Се воведе одреден степен на стабилност на орочените депозити при пресметката на стапките на ликвидност, односно, се пропиша дека 20% од орочените депозити нема да се вклучуваат во обврските кои се предмет на покривање со ликвидни средства, со што се претпостави дека нема да се одлеат од банките. Во претходната регулатива, при пресметките на стапките на ликвидност, орочените депозити се вклучуваа во целост, со што се претпоставуваше дека тие целосно ќе се одлеат со достасувањето и се бараше целосно да бидат покриени со соодветни ликвидни средства. Од друга страна, при пресметките на стапките на ликвидност, депозитите по видување (вклучително и трансакциските сметки) се опфаќаат со одреден процент, односно се смета дека дел од нив е стабилен и нема да се одлее од банката во наредните 30 и 180 дена. Процентот со кој се вклучуваат овие депозити во пресметките на стапките на ликвидност се движи од 30% до 50%, во зависност од нивото на концентрација кај депозитите по видување. Имајќи го предвид и фактот дека орочените депозити не се одлеваат во целост со нивното достасување, се определи делот од орочените депозити кој нема да се вклучи во пресметката на стапките на ликвидност како одлив, да изнесува 20%.

в) Се укина месечната динамика за достигнување на стапките на ликвидност (динамиката за достигнување на стапката до 30 дена веќе беше истечена, додека динамиката за достигнување на стапката до 180 дена, требаше да заврши на крајот на февруари 2014 година), имајќи предвид дека со измените се изврши одредено олеснување во поглед на обврската на банките за исполнување на стапките за ликвидност.

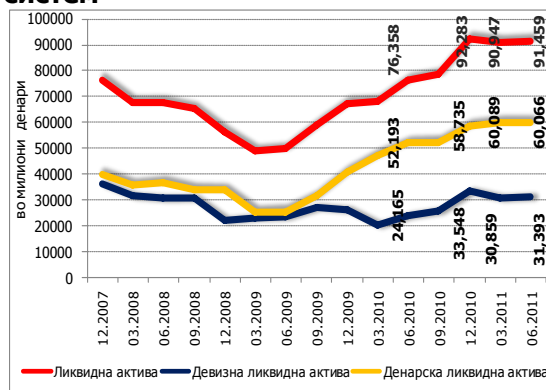
Новата Одлука започна да се применува од 01.10.2011 година, а првите извештаи банките ќе ги доставуваат до Народната банка до средината на ноември 2011 година. Оттука, првите анализи на ефектите од овие измени ќе бидат опфатени во следниот извештај за банкарскиот систем. Направените симулации со состојба 31.08.2011 година, врз основа на податоците со кои располагаше Народната банка, покажаа дека со вклучување на 80% од орочените депозити и со интегрирање на стапките на ликвидност според валутата, сите банки го исполнуваат минималното ниво на ликвидност (стапки на ликвидност еднакви на 1), за двете рочности.

¹ Се вклучуваат сите средства со кои банката може слободно да располага и коишто достасуваат во следните 30, односно 180 дена, соодветно според нивната валута (се вклучуваат и кредитите, каматите, провизиите и другите побарувања коишто се класифицирани во категориите на ризик „А“ и „Б“, освен оние чијшто рок на достасување е продолжен два или повеќе пати).

² Обврските се вклучуваат со соодветни пондери определени според стабилноста на секоја одделен извор. Кај трансакциските сметки и депозитите по видување е земено предвид одредено ниво на стабилност, при што тие се вклучуваат со 30%, 35% или 45% (СЛ 30), односно 40%, 45% или 50% (СЛ180), во зависност од нивото на концентрација (нивото на концентрација го претставува учеството на просечниот износ на депозитите по видување и трансакциските сметки на дваесетте депоненти на банката со најголемо учество во просечниот износ на вкупните депозити по видување и трансакциски сметки, во вкупниот просечен износ на депозитите по видување и трансакциските сметки на банката.) Како обврски се вклучуваа и орочените депозити во полн износ, како и одобрените пречекорувања на трансакциските сметки и кредитните картички и тоа во висина од 15% (СЛ 30) и 20% (СЛ 180)

Графикон бр. 48 Движење на ликвидната актива на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 49 Стапки на промена на ликвидната актива

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1 Ликвидна актива и показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

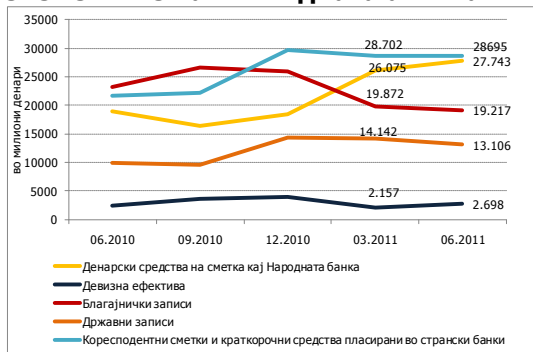
На крајот на вториот квартал од 2011 година ликвидната актива³⁵ на банките забележа квартален раст од 512 милиони денари или 0,6%, наспроти намалувањето во првото тримесечје од годината. На годишно ниво, ликвидната актива се зголеми за 15.101 милион денари. Кварталниот пораст во целост се должи на девизната ликвидна актива (Графикон бр. 48) која порасна за 535 милиони денари или за 1,7% што се должи на порастот на девизната ефективна. Наспроти тоа, во вториот квартал од годината денарската ликвидна актива забележа намалување за 23 милиони денари, или за 0,04%. И покрај тоа, денарската ликвидна актива и понатаму доминира во валутната структура на ликвидната актива на банките (со учество од 65,7%). Годишните стапки на раст на ликвидната актива во денари и девизи го продолжија надолниот тренд од претходниот квартал и на 30.06.2011 година изнесуваа 15,1% и 29,9%, соодветно.

Во структурата на ликвидната актива продолжи намалувањето на благајничките и државните записи, паралелно со порастот на денарските средства на сметки кај Народната банка. Споредено со 31.03.2011 година, благајничките и државните записи се намалија за 655 и 1.035 милиони денари, соодветно. Паралелно со ова намалување, денарските средства на сметки кај Народната банка се зголемија за 1.667 милиони денари, пред сè како резултат на вложувањата во записите за шестмесечен депозит кај Народната банка. На крајот од вториот квартал од 2011 година, банките имаа пласирано 10.780 милиони денари во записи за шестмесечен депозит кај

³⁵ Ликвидната актива ги опфаќа паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните пласмани кај странски банки и пласманите во краткорочни хартии од вредност издадени од државата.

Графикон бр. 50 Движење на елементите на ликвидната актива

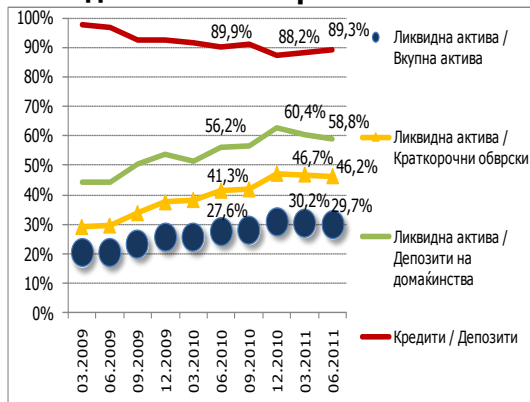
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 11 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем за позициите во денари и девизи

Индикатор	Денари		Девизи	
	03.2011	06.2011	03.2011	06.2011
Ликвидна актива / Вкупна актива	30,5%	30,1%	31,9%	30,3%
Ликвидна актива / Краткорочни обврски	65,5%	64,7%	28,6%	27,3%
Ликвидна актива / Депозити на домаќинства	98,5%	95,1%	32,9%	31,2%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 51 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Народната банка, или 2.190 милиони денари повеќе во однос на 31.03.2011 година. Групата големи банки имаше највисоко учество во вложувањата во записите за шестмесечен депозит на ниво на банкарскиот систем од 87,7%.

Во структурата на ликвидната актива, денарските средства на сметките кај Народната банка и краткорочните средства пласирани во странски банки, имаат речиси еднакво учество, од 30,3% и 31,4%, соодветно.

Во последните три квартали показателите за ликвидност на банките³⁶ се одржуваат на највисоко ниво во споредба со претходните неколку години, иако се забележува нивен благ квартален пад во првите два квартала од 2011 година. Побрзиот раст на активата, краткорочните обврски и депозитите на домаќинствата³⁷ во однос на растот на ликвидната актива, е главната причина за намалувањето на показателите за ликвидноста на банкарскиот систем во вториот квартал од годината. Така, учеството на ликвидната актива во вкупната актива се намали за 0,5 процентни поени. Покриеноста на депозитите на домаќинствата и на краткорочните обврски со ликвидната актива се намалија за 1,6 и 0,5 процентни поени, соодветно.

Од аспект на валутната структура, во вториот квартал од 2011 година се забележува надолно придвижување на показателите за ликвидноста и во двата сегмента (денари³⁸ и девизи). Најизразено намалување забележа показателот за покриеност на денарските депозити на домаќинствата со ликвидна актива во денари, како резултат на

³⁶ Во анализата на показателите за ликвидноста не се земаат предвид депозитите кај и кредитите на домашните банки (компоненти од активата), односно депозитите и заемите од домашните банки (компоненти од пасивата).

³⁷ Подетална анализа за растот на овие ставки во билансите на банките можат да се најдат во делот II.1 Активности на банките.

³⁸ За потребите на анализата на ликвидноста на банките, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се вклучуваат во средствата и обврските во денари.

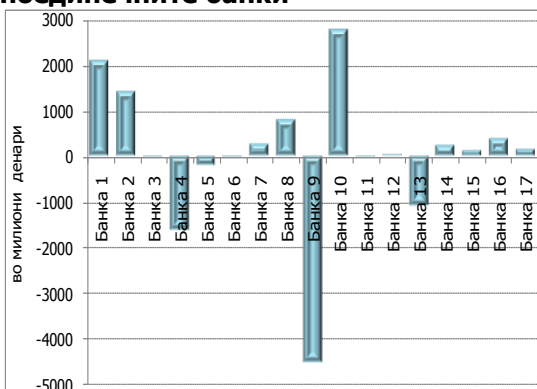
намалувањето на денарската ликвидна актива со истовремен раст на денарските депозити на домаќинствата.

2.2. Ликвидност по одделни групи банки и по поединечна банка

Во вториот квартал од 2011 година, ликвидната актива растеше кај најголемиот дел од банките. Намалување на ликвидната актива имаше кај шест банки³⁹, чие учество во вкупната актива на банкарскиот систем на 30.06.2011 година изнесува 33,6%. Највпечатливо апсолутно намалување на ликвидната актива се забележа кај една голема банка, поради споменатата исплата на дивиденда од страна на една голема компанија. Сепак, групата големи банки забележа квартално зголемување на ликвидната актива за 7.536 милиони денари, или 12,6% и тоа како резултат на преминот на една банка од групата средни банки. Доколку, не се случеше овој премин, групата големи банки би имала квартално намалување на ликвидната актива за 1,7%. Групата средни банки забележа квартално намалување на ликвидната актива за 7.475 милиони денари или 28,6%. Без споменатиот премин, групата средни банки би бележела зголемување на ликвидната актива за 4,1%. Групата мали банки забележа квартален раст на ликвидната актива од 450 милиони денари, или за 8,9%.

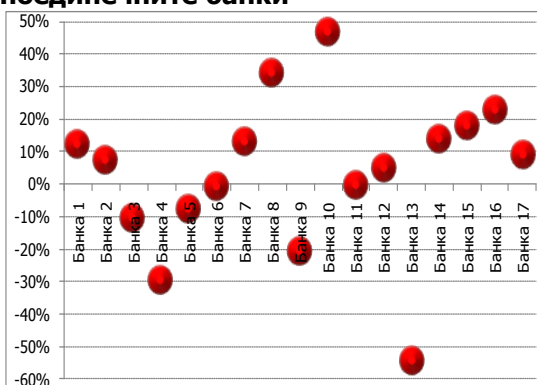
Во однос на показателите за ликвидност, учеството на ликвидната актива во вкупната актива единствено се намали кај групата средни банки за 2,3 процентни поени. Ова беше резултат на намалениот број банки во групата средни банки (анекс бр. 17). Показателите за ликвидноста на групата големи банки се задржаа на стабилно ниво, додека кај групата мали банки тие се намалија, како резултат на подинамичниот

Графикон бр. 52 Апсолутна квартална промена на ликвидната актива на поединечните банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 53 Релативна квартална промена на ликвидната актива на поединечните банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³⁹ При пресметката на одделните компоненти за анализа на ликвидноста позиција на поединечните банки се земаат предвид и депозитите кај и кредитите на домашните банки (компоненти од активата), односно на страната на пасивата се земаат предвид и депозитите и заемите од домашните банки.

раст на активностите што ги вршат во однос на растот на ликвидната актива.

2.3. Исполнување на стапките на ликвидност

На крајот на јуни 2011 година, сите банки го почитуваа минималното ниво (во висина од 1) на стапката на ликвидност до 30 дена и во денари и во девизи. Истовремено, со исклучок на една банка, сите банки веќе го имаат достигнато минималното ниво на стапката на ликвидност до 180 дена во денари (крајниот рок за достигнување на стапките на ликвидност до 180 дена беше февруари 2014 година). Наспроти тоа, само половина од банките (осум банки) веќе го имаат достигнато минималното ниво на стапката на ликвидност до 180 дена во девизи, додека само една банка има пониска стапка на ликвидност од пропишаната динамика за јуни 2011 година⁴⁰.

2.4. Извори на финансирање на банкарскиот систем

Краткорочните депозити на нефинансиските субјекти сè уште се главниот извор на финансирање на банкарскиот систем во Република Македонија. Но, и покрај кварталниот раст, нивното учество во вкупните извори на средства се намали од 48,4% на 31.03.2011 година, на 47,7% на 30.06.2011 година. Средствата користени од матичните лица остварија најголем квартален раст од 2.863 милиони денари, или 18,8%, што го зголеми нивното учество во структурата на изворите на финансирање од 5,7% на 31.03.2011, на 6,6% на 30.06.2011 година. Групата големи банки е двигател на кварталниот раст на изворите на финансирање, со квартален раст од 22.058 милиони денари. И во следниот период може да се очекува дека депозитите ќе бидат основниот извор на финансирање на

⁴⁰ По пресечниот датум на овој извештај, односно во септември 2011 година, Советот на Народната банка донесе нова Одлука за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија" бр. 126/2011), којашто предвидува интегрирано следење на стапките на ликвидност од аспект на валутата и укинување на динамиката за достигнување на нивото од 1.

активностите на банките, а извесна е и можноста за користење кредитни линии од странство (од ЕИБ).

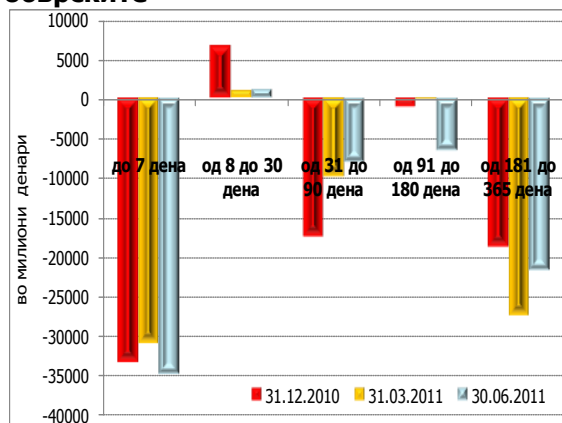
Табела бр. 12 Извори на финансирање на банките

Вид на извори на финансирање	31.03.2011		30.06.2011		Квартална промена	
	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Апсолутна	Релативна
Депозити на нефинансиски субјекти	180.851	67,8%	184.304	67,2%	3.453	1,9%
-долгорочни	51.844	19,4%	53.301	19,4%	1.456	2,8%
-краткорочни	129.007	48,4%	131.003	47,7%	1.996	1,5%
-од кои од матични лица	0	0,0%	99	0,0%	99	0,0%
Депозити на финансиски институции	15.143	5,7%	15.861	5,8%	718	4,7%
-долгорочни	5.927	2,2%	6.974	2,5%	1.047	17,7%
-од кои од матични лица	1.680	0,6%	2.041	0,7%	361	21,5%
-краткорочни	9.216	3,5%	8.860	3,2%	-356	-3,9%
-од кои од матични лица	3.408	1,3%	4.496	1,6%	1.088	31,9%
Обврски по кредити, должнички хартии од вредност, субординирани обврски и хибридни капитални инструменти	35.051	13,1%	38.222	13,9%	3.171	9,0%
-долгорочни	31.192	11,7%	33.171	12,1%	1.979	6,3%
-од кои од матични лица	6.831	2,6%	7.124	2,6%	293	4,3%
-краткорочни	3.521	1,3%	4.711	1,7%	1.191	33,8%
-од кои од матични лица	3.291	1,2%	4.313	1,6%	1.022	31,1%
Капитал, резерви и останати извори	35.631	13,4%	36.047	13,1%	416	1,2%
Вкупно извори на финансирање	266.677	100,0%	274.434	100,0%	7.757	2,9%

Извор: Податоци доставени од банките, на посебно барање од НБРМ.

2.5. Рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на банките

Графикон бр. 54 Договорна преостаната рочна (не)усогласеност на средствата и обврските

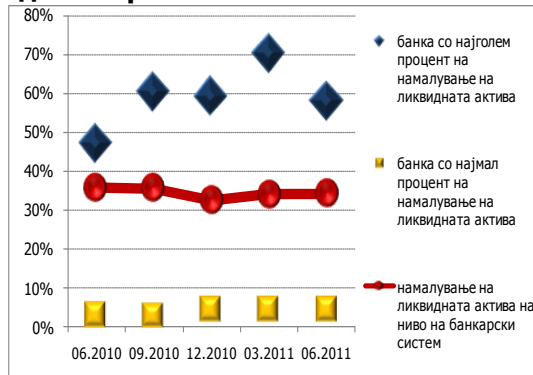
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал се продлабочи збирниот негативен јаз меѓу средствата и обврските на банките, пред сè како резултат на продлабочениот негативен јаз кај договорната рочност од 91 до 180 дена за 6.455 милиони денари. Негативниот јаз кај овој рочен сегмент се зголеми како резултат на порастот на краткорочните депозити во овој рочен сегмент и тоа, на денарските за 3.507 милиони денари и на девизните за 3.906 милиони денари. Кај рочниот блок од 181 до 365 дена е остварено намалување на негативниот кумулативен јаз (за 1.286 милиони денари), пред сè како резултат на кварталното намалување на девизните депозити (анекс бр. 18). Од друга страна, единствено кај сегментот со договорна рочност од 8 до 30 дена се забележува позитивен јаз меѓу активата и пасивата од 1.196 милиони денари.

Според очекувањата на банките, јазот меѓу средствата и обврските, според проценките на стабилното депозитно јадро, во сите рочни сегменти е позитивен (анекс бр. 19). Имено, банките

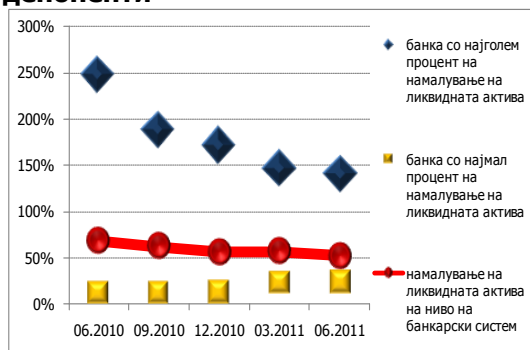

Графикон бр. 55 Резултати од стрес-тест симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата од банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56 Резултати од стрес-тест симулацијата на повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

во вториот квартал прикажаа релативно висок степен на стабилни депозити од 83,2% којшто во однос на првиот квартал од 2011 година се намали за само 0,9 процентни поени.

2.6. Стрес-тест симулации за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови

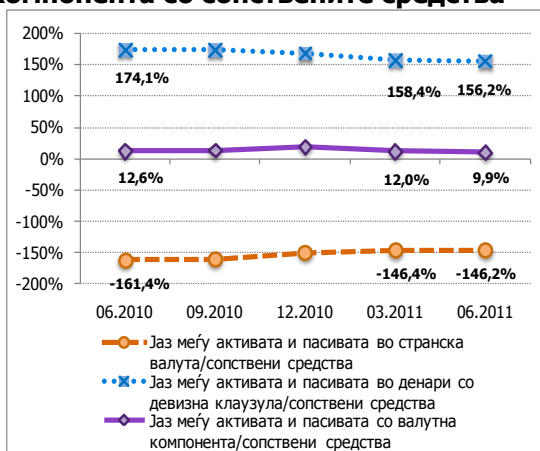
Симулациите за оценката на отпорноста на банкарскиот систем на шокови на страната на ликвидноста покажуваат дека банките се помалку чувствителни на повлекување на 20% од депозитите на домаќинствата (сите банки имаат доволно ликвидни средства), отколку на одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти на секоја банка одделно (кај пет банки се јавува недостаток на ликвидна актива за покривање на обврските во случај на одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, што е непроменето во однос на 31.03.2011 година). **Ова упатува на високата концентрација на депозитната база на банките.** По поединечни банки, учеството на дваесетте најголеми депоненти во вкупните депозити се движи од 8,7% до 69,2%. Споредено со претходниот квартал, овие крајни вредности се намалени, а воедно се намалува и просекот на ниво на банкарскиот систем. Исто така, во однос на резултатите од хипотетичкото повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, отпорноста на банкарскиот систем е зголемена.

3. Валутен ризик

Во вториот квартал од 2011 година, продолжи стеснувањето на јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента. Ваквиот тренд, кој започна во претходниот квартал, означува намалување на изложеноста на банките на валутниот ризик. Во прилог на оваа констатација оди и намалувањето на соодносот на јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента со сопствените средства на банките. Намалувањето на валутниот ризик се отсликува и во надолните движења на јазот меѓу активата и пасивата во трите доминантни валути во валутната структура на банките. Сите банки управуваа со валутниот ризик во рамки на пропишаните лимити за агрегатната девизна позиција.

Графикон бр. 57 Сооднос на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента со сопствените средства

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот од вториот квартал од 2011 година, јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента на ниво на банкарскиот систем забележа квартално намалување од 16,2% (или 736 милиони денари). **Поголемата усогласеност на активата и пасивата со валутна компонента, всушност, упатува на намален валутен ризик на кој се изложени банките.** Стеснувањето на овој јаз произлегува од повисокиот квартален раст на пасивата со валутна компонента, во споредба со помалку изразеното зголемување на активата со валутна компонента. Ваквото движење, паралелно со незначителното зголемување на сопствените средства на банките, доведе до натамошно намалување на соодносот помеѓу јазот и сопствените средства (од 12,0% на 31.03.2011 година, на 9,9% на 30.06.2011 година) (Графикон бр. 57). Показател за намалениот валутен ризик е и годишното намалување на овој сооднос за 2,7 процентни поени.

Графикон бр. 58 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

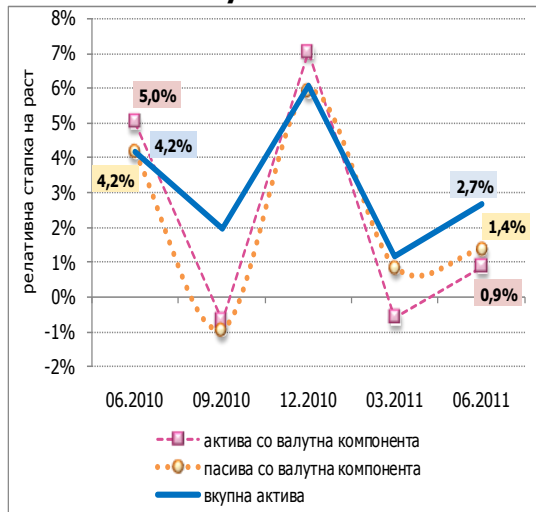
Во вториот квартал од 2011 година дојде до незначително стеснување на позитивниот јаз меѓу средствата и обврските во денари со девизна клаузула и маргинално проширување на негативниот јаз меѓу активата и пасивата во странска валута (Графикон бр. 58). Позитивниот јаз на позициите во денари со девизна клаузула се намали за 0,6% (или 354 милиони денари)⁴¹. Од друга страна, негативниот јаз помеѓу ставките во странска валута се зголеми за 0,7% (или 383 милиони денари)⁴². Во споредба со 30.06.2010 година, јазот помеѓу активата и пасивата во денари со девизна клаузула се намали за 3% (или 1.577 милиони денари), додека јазот помеѓу средствата и обврските во странска валута

⁴¹ Стеснувањето на овој јаз е последица на поголемото намалување на активата во денари со девизна клаузула (за 2.339 милиони денари), во однос на пасивата во денари со девизна клаузула (за 1.985 милиони денари).

⁴² Продлабочувањето на овој негативен јаз произлегува од поголемиот раст на пасивата во странска валута (за 4.147 милиони денари), во споредба со растот на активата во странска валута (за 3.764 милиони денари).

Графикон бр. 59 Квартална промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 60 Квартална промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

исто така се намали за 2% (или 932 милиони денари).

Зголемувањето на активата со валутна компонента (на квартална основа за 0,9%, или за 1.425 милиони денари) се должи пред сè на растот на девизното кредитирање (за 1.987 милиони денари)⁴³ и на кредитите во денари со девизна клаузула (за 1.086 милиони денари) (анекс бр. 20). Нешто помал поединечен придонес во растот имаат тековните сметки во странска валута кај странски банки (за 726 милиони денари), хартиите од вредност чувани за тргување во денари со девизна клаузула (за 671 милиони денари), девизните парични средства (за 552 милиони денари) и задолжителната резерва во девизи кај Народната банка (за 388 милиони денари), наспроти изразеното намалувањето на државните записи во денари со девизна клаузула (за 3.654 милиони денари)⁴⁴.

Од друга страна, кварталниот раст на пасивата со валутна компонента (за 1,4% или 2.161 милиони денари) е резултат на зголемувањето на обврските по кредити во девизи (за 2.961 милион денари)⁴⁵, девизните депозити на физички лица⁴⁶ (за 1.989 милиони денари), тековните сметки во странска валута на сите типови клиенти (за 1.457 милиони денари) и девизните депозити на нерезиденти (финансиски и нефинансиски за 351 милион денари), наспроти намалувањето на депозитите во денари со

⁴³ Порастот на девизното кредитирање е резултат на зголемениот износ на кредити во странска валута одобрени на претпријатија, коишто условија 79,0% од растот на девизните кредити. Повеќе од половина од девизните кредити на претпријатија и други клиенти (57,7% на 30.06.2011 година) се наменети за плаќање обврски во земјата, додека остатокот е наменет за плаќање во странство. Согласно со Одлуката за условите и начинот на одобрување на кредити во девизи и кредити во денари со девизна клаузула меѓу резиденти („Службен весник на РМ“ бр. 41/2006), кредитите коишто се користат за плаќање во земјата се одобруваат и се наплатуваат во денарска противвредност. Правните лица можат да ја вршат отплатата на кредитите во девизи, само ако девизите потекнуваат од наплати од нерезиденти.

⁴⁴ Падот на државните записи во денари со девизна клаузула е речиси во целост сконцентриран кај една банка од групата големи банки.

⁴⁵ Растот на обврските по кредити во девизи во вториот квартал од 2011 година произлегува од краткорочното задолжување на една банка од групата големи банки кај матичното лице и зголемувањето на користената долгорочна кредитната линија на една банка од меѓународна финансиска институција (ЕИБ - Европска инвестициона банка).

⁴⁶ Депозитите на сите типови клиенти не ги вклучуваат тековните сметки во странска валута.

девизна клаузула на претпријатија (за 2.655 милиони денари) и девизните депозити на претпријатија (за 1.384 милиони денари) (анекс бр. 21).

Валутната структура на активата и пасивата со валутна компонента и на јазот помеѓу нив не забележа значителни поместувања во вториот квартал од 2011 година. Еврото и натаму е најзастапена валута во билансите на банките, иако неговото учество во јазот помеѓу средствата и обврските со валутна компонента бележи намалување, за сметка на зголеменото учество на останатите валути, пред сè на австралискиот долар⁴⁷ и швајцарскиот франк. **Јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента на ниво на банкарскиот систем е позитивен за сите валути, со исклучок на американскиот долар.**

Табела бр. 13 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента и на нивниот јаз

Валута	31.03.2011			30.06.2011		
	Валутна структура на актива со валутна компонента	Валутна структура на пасива со валутна компонента	Валутна структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента	Валутна структура на актива со валутна компонента	Валутна структура на пасива со валутна компонента	Валутна структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента
Евро	90.3%	90.0%	101.5%	89.6%	89.4%	95.8%
Американски долар	6.7%	7.1%	-7.0%	7.1%	7.4%	-5.5%
Швајцарски франк	1.5%	1.4%	2.5%	1.6%	1.6%	3.0%
Австралиски долар	0.3%	0.3%	0.4%	0.4%	0.3%	1.5%
Останато	1.2%	1.2%	2.6%	1.4%	1.3%	5.3%
Вкупно	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

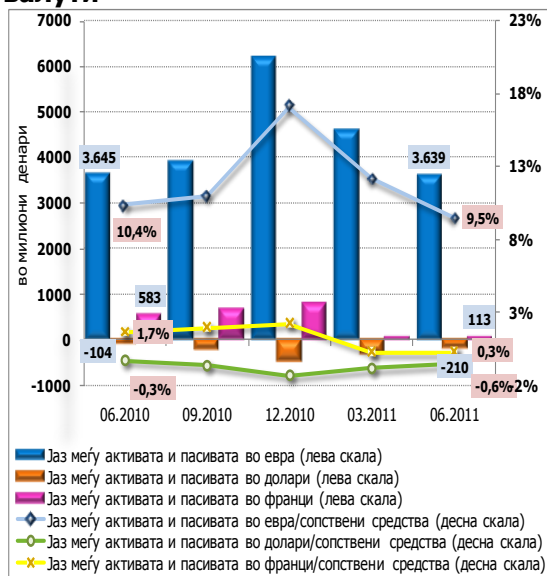
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента, анализиран одделно по валути покажува тенденција на квартално намалување, паралелно со намалувањето на соодносот помеѓу јазот по валути и сопствените средства на банките. Јазот помеѓу средствата и обврските

⁴⁷ Зголеменото учество на јазот во австралиски долари речиси во целост се должи на неговото проширување кај две банки од групата големи банки и една банка од групата средни банки.

Графикон бр. 61 Структура на јазот меѓу активата и пасивата и сооднос на јазот помеѓу активата и пасивата со сопствените средства, по одделни валути

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на најзастапената валута, еврото, се намали за 21,0% (или 966 милиони денари) како резултат на изразениот квартален раст на пасивата во евра (пред сè обврските врз основа на кредити во евра), во однос на поблагиот раст на активата во оваа валута. Во случајот на американскиот долар, негативниот јаз помеѓу активата и пасивата се намали за 33,3%, како последица на повисокиот раст на активата во споредба со растот на пасивата во американски долари. Кај швајцарскиот франк, јазот се намали за минимални 0,4 процентни поени. Ова укажува дека **постои зголемена усогласеност на средствата и обврските и по одделни валути** (Графикон бр. 61). Намалувањето на соодносот помеѓу јазот и сопствените средства за овие валути е дополнителен показател за намалениот валутен ризик. Сличен надолен тренд е забележан и на годишна основа, со исклучок на јазот помеѓу активата и пасивата во американски долари и соодносот на јазот со сопствените средства на банките за оваа валута кои бележат проширување.

Табела бр. 14 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства

Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства	Број на банки							
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Останато	
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка
под 5%	2		8	6	14	2	15	1
од 5% до 10%	4	1	1	1				
од 10% до 20%	4	1						
од 20% до 30%	3	1						
над 30%								

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Соодносот помеѓу отворената девизна позиција во евра и сопствените средства кај најголем број банки се движи во интервалот од 5% до 20%, додека соодносот за сите останати валути е до 5% (со исклучок на отворената девизна позиција за американскиот долар кај две банки).

Табела бр. 15 Распоред на банките според учеството на агрегатната девизна позиција во сопствените средства, на 30.06.2011 година

Агрегатна девизна позиција/сопствени средства	Број на банки	
	Агрегатна долга позиција	Агрегатна кратка позиција
под 5%	1	1
од 5% до 15%	7	1
од 15% до 30%	5	1
над 30%		

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Во вториот квартал од 2011 година, банките ја одржуваа изложеноста на валутниот ризик во рамки на пропишаниот лимит за агрегатна девизна позиција (најмногу до 30% од сопствените средства).

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Во вториот квартал од 2011 година, изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности остана на пониско ниво, споредено со изложеноста на останатите ризици. Причината за ограниченото значење на овој ризик произлегува од практиката на банките да ги користат прилагодливите каматни стапки⁴⁸ во најголемиот дел од договорите за кредити и депозити. Сепак, избегнувајќи го овој ризик банките го пренесуваат на клиентите, претворајќи го во индиректен кредитен ризик. При евентуални промени во регулативата (на пр. во доменот на облигациските односи, заштитата на потрошувачите, и сл.), со кои би се воспоставила рамка за користење на клаузулите за еднострана прилагодливост на каматните стапки, ризикот од промена на каматните стапки за банките би можел да добие поинаков обем.

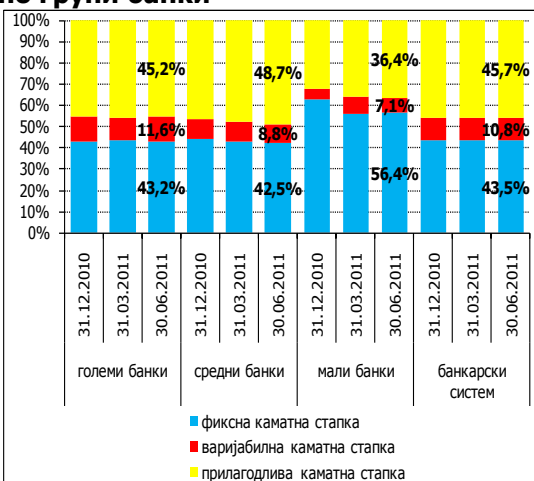
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски

Структурата на каматочувствителните средства во вториот квартал од 2011 година не забележа поголеми промени, додека кај каматочувствителните обврски се забележува зголемено значење на позициите со прилагодливи каматни стапки (Графикон бр. 62 и Графикон бр. 63). На крајот од првото полугодие на 2011 година, позициите со прилагодливи каматни стапки и

⁴⁸ Прилагодувањето на висината на каматните стапки вообичаено се прави еднострано со повикување на промени во каматната политика на банката или на тековните движења на финансиските пазари.

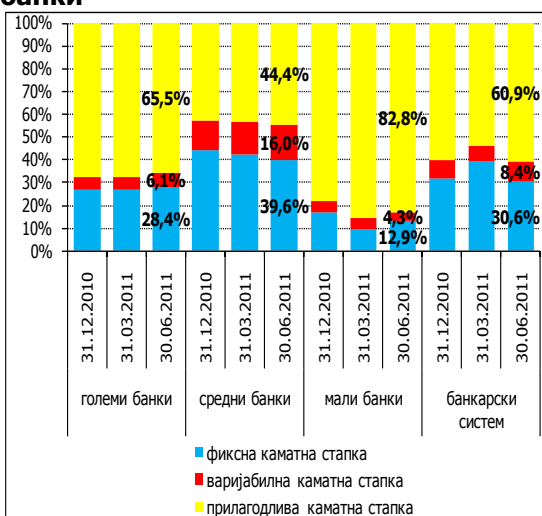
Графикон бр. 62 Структура на каматочувствителните средства според типот на каматната стапка и по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

понатаму имаат најголемо учество во структурата на каматочувствителните средства со 45,7% (квартално зголемување за 0,3 процентни поени), но и во структурата на каматочувствителните обврски со учество од 60,9% (квартално зголемување за 7,2 процентни поена). Можноста за еднострана промена на висината на каматните стапки при користењето на прилагодливите каматни стапки во кредитните и депозитните производи, на банките им создава поголем простор за исполнување на поставените цели, посебно во однос на планираното ниво на добивка. Воедно, користењето на прилагодливите каматни стапки го олеснува справувањето со конкурентскиот притисок, а особено на страната на изворите на средства. Имено, едностраната промена на каматните стапки им овозможува на банките, според своите потреби и согледувања, да го менуваат приносот на финансиските инструменти (пред сè на кредитите) и висината на своите трошоци, т.е. приносот на депонентите.

Графикон бр. 63 Структура на каматочувствителните обврски според типот на каматната стапка и по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Позициите со фиксни каматни стапки на крајот од првото полугодие на 2011 година, зафаќаат 43,5% и 30,6% од каматочувствителните средства и обврски, соодветно, додека позициите со променливи каматни стапки имаат најмало учество и кај каматочувствителните средства (10,8%) и кај каматочувствителните обврски (8,4%). Споредено со 31.03.2011 година, за сметка на зголемувањето на учеството на обврските со прилагодлива каматна стапка, учеството на обврските со фиксна каматна стапка се намали за 7,2 проценти поени (анекс бр. 22).

На 30.06.2011 година, структурата на одделните категории каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка е речиси идентична со крајот на првиот квартал од 2011 година. Од аспект на одделните видови средства коишто ги сочинуваат каматочувствителните средства (Графикон бр. 64), прилагодливите каматни стапки се

Графикон бр. 64 Структура на каматочувствителните средства според типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 65 Структура на каматочувствителните обврски според типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

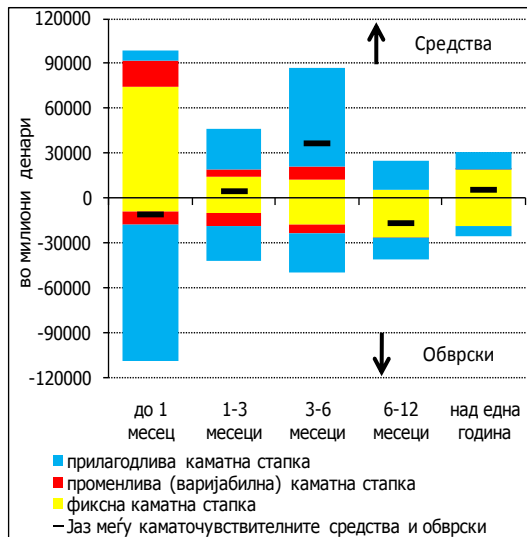
присутни единствено кај кредитите, коишто воедно се и најзастапениот финансиски инструмент во структурата на каматочувствителните средства на банките (63,6%). Кредитите со прилагодлива каматна стапка опфаќаат 71,8% од вкупните кредити и во однос на 31.03.2011 година нивното учество е поголемо за 1,2 проценти поена. Кај останатите финансиски инструменти (средствата по видување, орочените депозити, задолжителната резерва, државните хартии од вредност, благајничките записи), коишто формираат помал дел од каматочувствителната актива (36,4%), најизразено е учеството на позициите со фиксни каматни стапки.

За одредените типови каматочувствителни обврски, и на крајот од првото полугодие на 2011 година е карактеристична поголема разновидност според застапеноста на одделните типови каматни стапки (Графикон бр. 65). Депозитите по видување речиси во целост се со прилагодливи каматни стапки. Воедно, прилагодливите каматни стапки имаат најголемо учество и кај најзастапениот финансиски инструмент во каматочувствителните обврски - орочените депозити. Кај обврските по кредити и субординираните инструменти, позициите со променлива каматна стапка имаат најзабележително присуство (54,5%), по што следат позициите со фиксна каматна стапка со учество од 43,4%. Сите издадени хартии од вредност се со променлива каматна стапка, но овие позиции имаат маргинално учество во вкупните каматочувствителни обврски.

Според рочната структура на каматочувствителните средства и обврски, изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки е најголема во рочниот сегмент од три до шест месеци (Графикон бр. 66). Имено, во овој рочен сегмент се јавува најголем јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски. Прилагодливите каматни стапки се присутни и

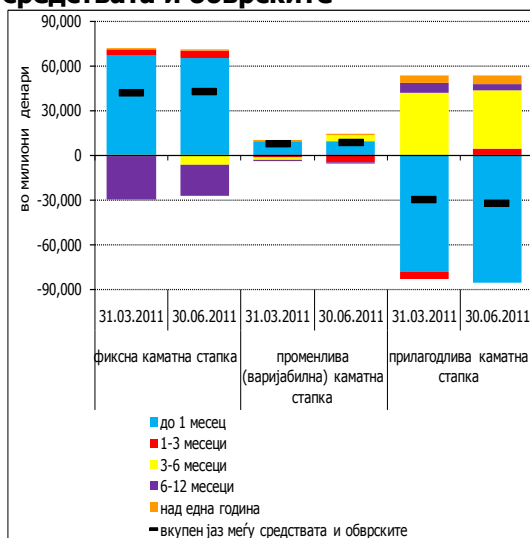
Графикон бр. 66 Абсолютен износ на каматочувствителните средства и обврски според рочната структура и типот на каматни стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на страната на средствата и кај обврските, во речиси сите рочни сегметни. Исклучок се каматочувствителните средства во рочниот сегмент до еден месец каде доминантно место имаат позициите со фиксни каматни стапки, првенствено поради рочните карактеристики на основните инструменти на монетарната политика (задолжителната резерва и благајнички записи имаат договорна рочност до еден месец) и на инструментите на домашниот пазар на пари, но и поради јасно манифестираните преференции на банките своите девизни ликвидни средства да ги инвестираат на краток рок како депозити во странски банки. При анализата на рочната структура на позициите со прилагодлива каматна стапка, треба да се има предвид дека преку нивното распоредување во соодветни рочни сегменти, индиректно се отсликани очекувањата на банките за периодот до следното „прилагодување“ на висината на каматните стапки.

Графикон бр. 67 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и рочната структура на средствата и обврските

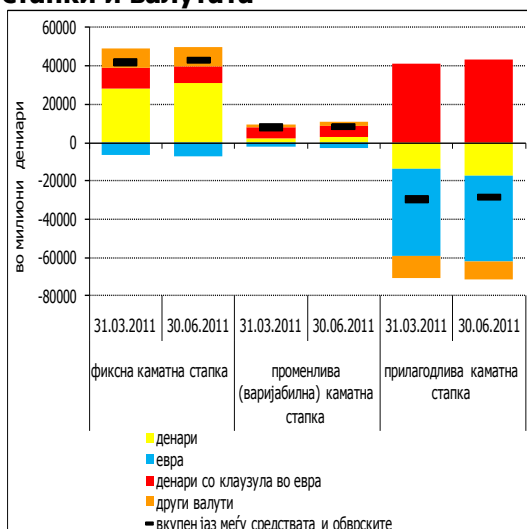
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во рочната структура на обврските со прилагодлива каматна стапка, доминантно место имаат обврските со период на промена на каматните стапки до еден месец, првенствено заради тоа што најголемиот дел од депозитите по видување се класифицирани во овој рочен сегмент. Во рочната структура на средствата со прилагодлива каматна стапка, најголемо учество имаат средствата со период на промена на каматната стапка после три месеци.

Споредено со 31.03.2011 година (Графикон бр. 67), рочната структура на јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски според типот на каматните стапки е речиси непроменета. Врамнотеженоста меѓу каматочувствителните средства и обврски е најголема кај позициите со променливи каматни стапки. Напроти тоа, кај позициите со фиксни каматни стапки се забележува изразен позитивен јаз, додека кај позициите со прилагодливи каматни стапки постои забележителен негативен јаз. И во обата случаја оваа неусогласеност меѓу

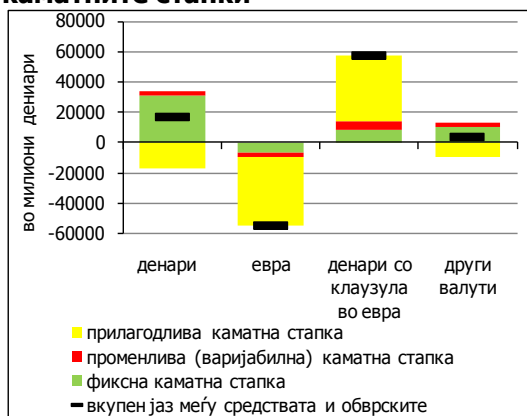

Графикон бр. 68 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и валутата

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 69 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според валутата и типот на каматните стапки

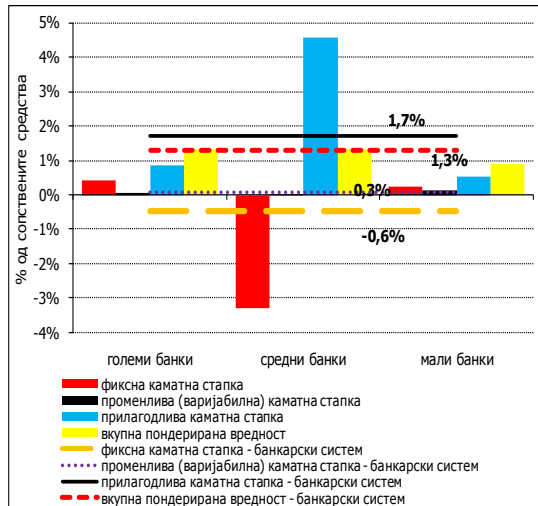
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

каматочувствителните средства и обврски се должи на позициите во рочниот сегмент до еден месец. Така, може да се заклучи дека банките ги користат прилагодливите каматни стапки за воспоставување рамнотежа меѓу каматочувствителните средства и обврските првенствено во рочните сегменти на краток рок (до 6 месеци), со што се потврдува нивната одбивност кон ризиците коишто произлегуваат од движење на пазарните каматни стапки.

Јазот меѓу одделните каматочувствителни позиции во вториот квартал на 2011 година според валутните карактеристики на средствата и обврските исто така остана на слично ниво како и на крајот од првиот квартал на 2011 година (Графикон бр. 68). На 30.06.2011 година, најголемиот дел од позитивниот јаз кај фиксните каматни стапки произлегува од позициите во денари. Споредено со крајот на првиот квартал од 2011 година, денарските позиции имаат зголемен придонес во формирањето на позитивниот јаз меѓу средствата и обврските со фиксни каматни стапки. Негативниот јаз кај прилагодливите каматни стапки се должи на позициите во евра, што се должи на фактот што голем дел од орочените депозити во евра се со прилаголиви каматни стапки. Воедно, јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски според нивната валутна структура е позитивен кај позициите во денари и во денари со девизна клаузула (Графикон бр. 69). Но, јазот во денари се должи на позициите со фиксни каматни стапки (пред сè заради благајничките записи), а јазот во денари со клаузула на позициите со прилагодливи каматни стапки (главно поради кредитите). Наспроти тоа, јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски кај позициите во евра е негативен и главно произлегува од позициите со прилагодливи каматни стапки (првенствено поради орочените депозити).

4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности

Графикон бр. 70 Однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Прилагодливите каматни стапки во кредитните и депозитните банкарски производи создаваат услови ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности да има скромно значење за банките. Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем на 30.06.2011 година изнесува 520 милиони денари и споредено со 31.03.2011 година е помала за 8 милиони денари. **Односот меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности⁴⁹ и износот на сопствените средства, на 30.06.2011 година е непроменето во споредба со 31.03.2011 година⁵⁰** (Графикон бр. 70 и Графикон бр. 71) и **изнесува 1,3%**. По одделни банки, соодносот на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, се движи во интервал од 0,13% до 20,8%⁵¹, со медијана од 1,7%. Анализирани по одделни групи банки, на крајот од првото полугодие на 2011 година, најголеми разлики во соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства се забележуваат кај групата средни банки⁵².

⁴⁹ Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем, којашто се добива со агрегирање на пондерираните вредности на портфолиото на банкарски активности на одделните банки, се искажува во апсолутен износ и ја прикажува промената на економската вредност на ова портфолио, како резултат на оцената на промената на каматните стапки со користење на стандарден каматен шок (паралелна позитивна или негативна промена на каматните стапки за 200 основни поени). Пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности на одделна банка е збир на пондерираните нето долги или кратки позиции по одделни значајни валути (секоја валута чиешто учество во вкупната билансна и вонбилансна актива односно пасива, изнесува најмалку 5%) или збирно за сите останати валути.

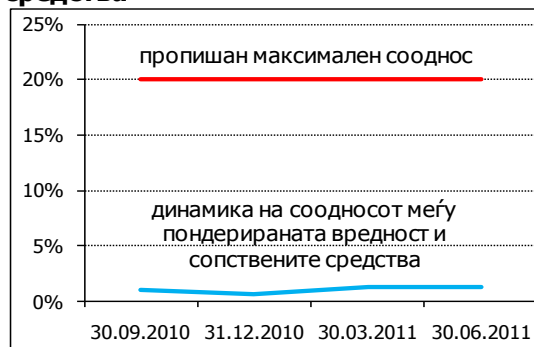
⁵⁰ Согласно со Одлуката за управување со ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 163/2008 и 144/2009), соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката може да изнесува до 20%.

⁵¹ На 30.06.2011 година, кај една банка односот меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства беше над поставениот лимит од 20%, поради намалувањето на сопствените средства како резултат на остварената загуба, но по извршената докапитализација во третиот квартал на 2011 година, овој сооднос и кај оваа банка е во рамките на поставениот лимит од 20%.

⁵² На 30.06.2011 година, соодносот меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства кај групата големи банки се движи во интервал од 0,4% до 3,3% со медијана 1,5%, кај

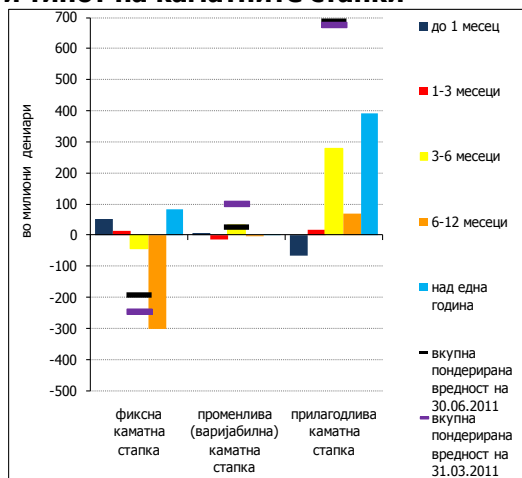

Графикон бр. 71 Движење на соодносот на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 72 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според рочната структура на средствата и обврските и типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

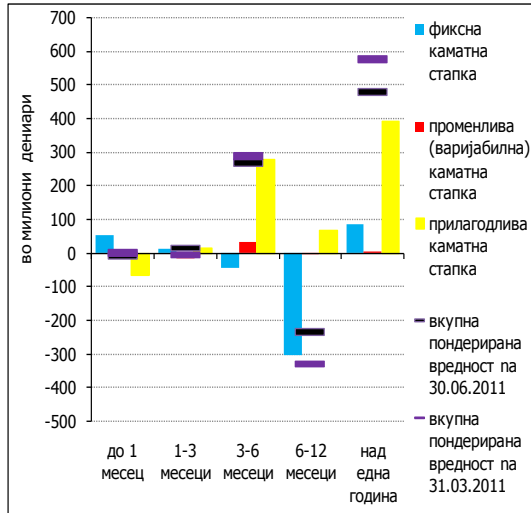
Треба да се има предвид дека овие соодноси се добиени при воспоставена практика за еднострано прилагодување на висината на каматните стапки од страна на банките и оттука, начинот и методот коишто ги одбрале банките за утврдување на веројатноста и зачестеноста на промените на каматните стапки кај позициите со прилагодливи каматни стапки. Со тоа и нивното распоредување по соодветни рочни сегменти има клучна улога во одредувањето на изложеноста на ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

Иако во вториот квартал на 2011 година се забележува извесно намалување, сепак, позитивниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски и понатаму е најизразен во сегментите со подолг рок, со што и вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности најмногу произлегува од подолгорочните позиции (Графикон бр. 72 и Графикон бр. 73). Според тоа, главен извор на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се сегментите со поголема рочност, каде носител на позитивната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности се позициите со прилагодливи каматни стапки. Со оглед на тоа што прилагодливите каматни стапки доминираат кај кредитите и депозитите, а кај другите средства и обврски на банките (хартиите од вредност, пласманите во странски банки, позајмиците од други банки, субординираните инструменти и хибридните капитални инструменти) доминираат фиксни и променливи каматни стапки, позитивната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности со прилагодливи каматни стапки, речиси во целост се должи на разликата меѓу соодветните кредити и депозити. Позициите со

групата средни банки се движи во интервал од 0,13% до 20,8% со медијана 2,2%, а кај групата мали банки во интервал од 0,6% до 2,9% со медијана 2,1%.

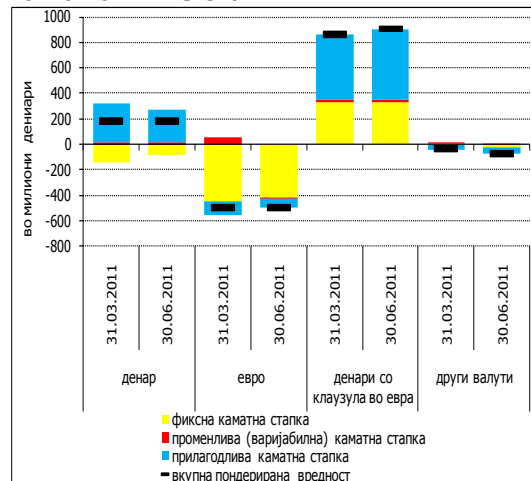

Графикон бр. 73 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според рочната структура на средствата и обврските и типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 74 Апсолутен износ на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, според валутата и типот на каматните стапки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

фиксни каматни стапки генерираат негативна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности (главно поради рочниот сегмент од 6 до 12 месеци), а позициите со променливи каматни стапки имаат скромно влијание врз вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности. Во вториот квартал на 2011 година, се забележува мало зголемување на позитивната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности со променлива каматна стапка, при истовремено намалување на негативната пондерирана вредност со фиксни каматни стапки.

На крајот од првото полугодие на 2011 година останаа значителните разлики во вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности според одделните валути (Графикон бр. 74). Имено, на 30.06.2011 година, кај позициите во денари и кај позициите во денари со девизна клаузула во евра, се забележува позитивна пондерирана вредност, додека кај позициите во евра, пондерираната вредност е негативна. Овие разлики во пондерираната вредност на портфолиото на банкарските активности според валутната структура е последица на валутната структура на средствата и обврските, а особено на присуството на кредитите со девизна клаузула во евра при релативно изразена склоност кон штедење во странска валута. Притоа, негативната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности во евра главно произлегува од позициите со фиксна каматна стапка, додека позициите со прилагодлива каматна стапка имаат најголемо значење за формирањето на позитивната пондерирана вредност за портфолиото на банкарски активности во денари и во денари со девизна клаузула во евра.

5. Ризик од несолвентност

Сопствените средства на банкарскиот систем се карактеризираат со релативно висок квалитет. Во вториот квартал од 2011 година тие забележаа квартален раст, којшто е целосно резултат на задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталот на банките. Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат извесно намалување коешто беше присутно кај групите средни и мали банки, додека големите банки забележаа минимално подобрување на солвентноста. Спроведените стрес-тест симулации покажуваат задоволителна отпорност на банкарскиот систем и на одделните банки на различни шокови, при што кај ниту една банка адекватноста на капиталот не се намали под 8%. Во блиска иднина, банките во Република Македонија ќе бидат обврзани да утврдуваат капитал потребен за покривање на оперативниот ризик. Согласно со првичните проценки на износот на капитал потребен за покривање на оперативниот ризик, банките ќе треба да издвојат околу 2,2 милијарди денара капитал за покривање на овој ризик. И покрај овој дополнителен износ на потребен капитал, проценките покажуваат дека сите банки во земјата би имале стапка на адекватност на капиталот над 10%.

5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Графикон бр. 75 Показатели за солвентност и капитализираност

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2011 година, сопствените средства на банките забележаа најниска стапка на раст во споредба со стапките на раст на останатите компоненти на показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем, што услови извесно намалување на овие показатели (Графикон бр. 75). Двојно повисоката квартална стапка на раст на активата пондерирана според ризиците во споредба со стапките на раст на сопствените средства и основниот капитал (Графикон бр. 76), предизвика мало намалување на адекватноста на капиталот за 0,3 процентни поени⁵³ и пад на соодносот меѓу основниот капитал⁵⁴ и активата пондерирана според ризиците за 0,2 процентни поени. Од друга страна, соодносот меѓу капиталот и резервите и вкупната актива на банките остана непроменет што е последица на речиси идентичните квартални стапки на

⁵³ Законскиот минимум за стапката на адекватност на капиталот изнесува 8%.

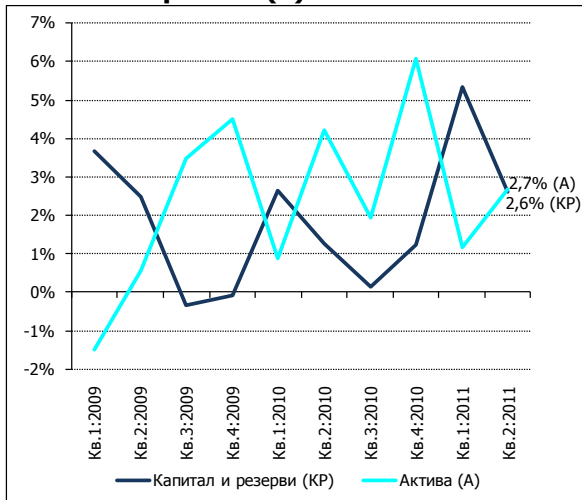
⁵⁴ Станува збор за основниот капитал пред одбитните ставки од збирот на основниот и дополнителниот капитал.

Графикон бр. 76 Квартални стапки на промена на некои од компонентите на показателите за солвентност и капитализираност (1)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77 Квартални стапки на промена на некои од компонентите на показателите за солвентност и капитализираност (2)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

раст кај овие две компоненти (Графикон бр. 77).

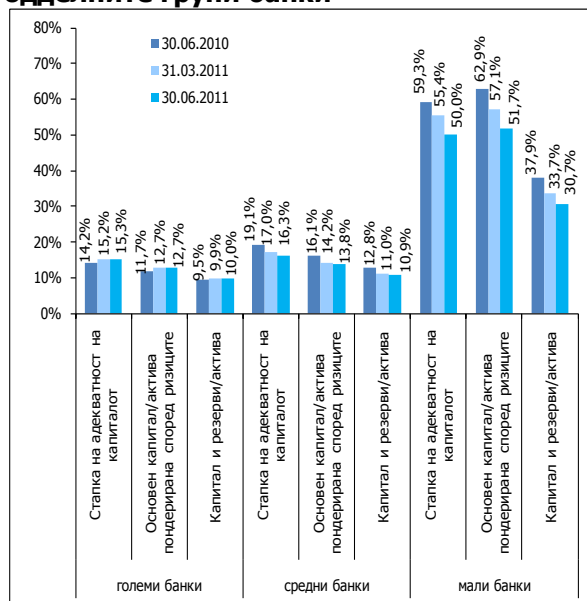
Анализирано по одделните групи банки, показателите за солвентноста и капитализираноста бележат минимално подобрување кај групата големи банки, а намалување кај групите средни и мали банки (Графикон бр. 78). Групата големи банки даде најголем придонес во зголемувањето на компонентите на показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем, и тоа особено во зајакнувањето на капиталните позиции. Растот на сопствените средства на банкарскиот систем во второто тромесечие од 2011 година, беше целосно концентриран кај големите банки (сопствените средства на групата големи банки се зголемија за 519 милиони денари, или за 2%), кои воедно придонесоа со повеќе од 90% во зголемувањето на основниот капитал и капиталот и резервите. Наспроти тоа, придонесот на оваа група банки во растот на активата пондерирана според ризиците на вкупниот банкарскиот систем беше далеку помал и изнесуваше околу 48% (активата пондерирана според ризиците кај големите банки забележа квартален раст од 2.835 милиони денари, или за 1,6%). Средните и малите банки регистрираа квартален пад на сопствените средства (за 36 и 43 милиони денари, соодветно) и истовремено зголемување на активата пондерирана според ризиците (за 2.377 и 619 милиони денари, соодветно), што придонесе за намалување на показателите за солвентноста кај овие групи банки (анекс бр. 23 и анекс бр. 24).

5.2. Сопствени средства и капитал потребен за покривање на ризиците

Задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталот на банките беше единствениот фактор што придонесе за раст на сопствените средства во второто тримесечје од 2011 година (Графикон бр. 79). Тие забележаа квартален раст од 440 милиони денари (или за

Графикон бр. 78 Показатели за солвентоста и капитализираноста на одделните групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: За сите датуми, составот на одделните групи банки е ист како на 30.06.2011 година.

1,1%), што е за четири пати помалку во споредба со растот регистриран во претходниот квартал.

Зголемувањето на сопствените средства целосно е резултат на кварталниот раст на резервите и задржаната добивка, што произлегува од задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталот на банките⁵⁵. Меѓутоа, покрај порастот на резервите и задржаната добивка, во структурата на основниот капитал на банките се забележува позначаен раст и кај износот на тековната загуба, која како одбитна ставка од основниот капитал, придонесе негативно во кварталниот раст на сопствените средства⁵⁶. Покрај тоа, дополнителниот капитал (пред одбитните ставки) забележа квартален пад, од 24 милиони денари, што во најголема мера произлегува од намалувањето на износот на субординирани инструменти коишто можат да бидат дел од дополнителниот капитал 1, кај една средна банка⁵⁷. На 30.06.2011 година, основниот капитал (после одбитните ставки) претставува 84,4% од вкупните сопствени средства (0,3 процентни поени повеќе во споредба со крајот на првиот квартал од 2011 година), што укажува на **релативно висок квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем.**

Во досегашниот период, реинвестираната добивка и докапитализацијата од матичните лица на банките се двата најкористени извори на зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем (Графикон бр.

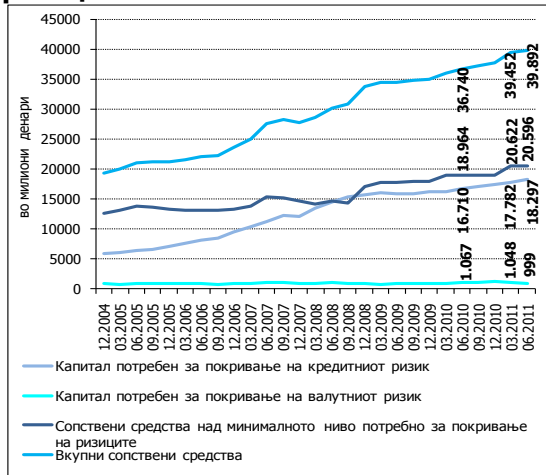
⁵⁵ Кварталното зголемување на оваа ставка од основниот капитал на банките (резерви и задржана добивка или загуба) изнесуваше 683 милиони денари. Од нив, 394 милиони денари отпаѓаат на големите банки, 281 милион денари на групата средни банки, а 8 милиони денари на малите банки.

⁵⁶ Во вториот квартал од 2011 година, тековната загуба како одбитна ставка од основниот капитал на банките се зголеми за 258 милиони денари. Од нив, 216 милиони денари отпаѓаат на средните банки, а 42 милиони денари на групата мали банки.

⁵⁷ Кај оваа банка, во вториот квартал од 2011 година дојде до намалување на основниот капитал, со што се намали и максималниот дозволен износ на субординираните инструменти коишто можат да бидат дел од дополнителниот капитал 1. Имено, согласно со точка 9 алинеја 3 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на РМ“ бр. 159/2007, 32/2008, 31/2009, 96/2009, 157/2009 и 91/2011), „износот на субординираните инструменти кои се дел од дополнителниот капитал 1 не смее да надмине 50% од износот на основниот капитал“.

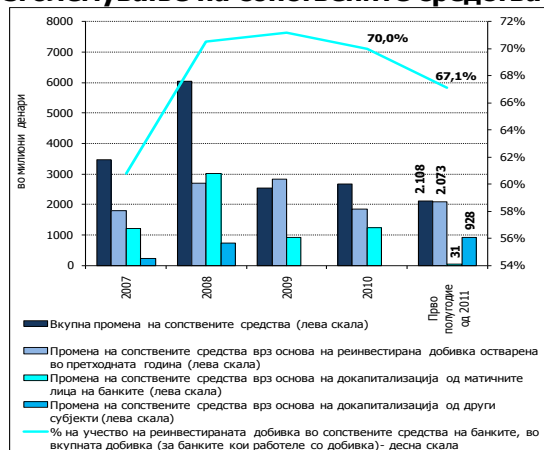

Графикон бр. 79 Собствените средства и капиталот потребен за покривање на ризиците

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 80 Главните извори на зголемување на сопствените средства

Извор: Ревидирани финансиски извештаи на банките и пресметки на НБРМ.

Забелешка: 1) Под матично лице се подразбира акционерот (и со него поврзаните лица) кој остварува контрола над работењето на банката. 2) Докапитализациите ги опфаќаат и вложувања во субординирани и хибридни капитални инструменти.

80). Оттука, профитабилното работење на банките, финансиската моќ на акционерите, како и нивната способност и волја за „инјектирање“ капитал во банката, секогаш кога е потребно, се главните фактори на зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем. Во изминативе неколку години, банките во Република Македонија реинвестираат околу 60-70% од остварената добивка, во сопствените средства.

Во Република Македонија, 14 банки (чие пазарно учество во вкупната актива на 30.06.2011 година изнесуваше 72,2%) се во доминантна сопственост на поединечен (еден) акционер од чија финансиска моќ, способност и волја за докапитализација, во голема мера зависи идниот раст на сопствените средства кај овие банки⁵⁸ (Табела бр. 16). Од аспект на способноста за управување со ризикот од несолвентост, вообичано им се дава предност на странските банки и финансиски институции, кои се сметаат за релативно квалитетни акционери во домашните банки. Тие, генерално, со свои подружници и филијали се присутни во повеќе делови од светот, имаат можност и солидна репутација за полесен и поевтин пристап на меѓународните финансиски пазари и на тој начин полесно ја обезбедуваат потребната ликвидност и солвентност. Сепак, глобална финансиска криза и сè уште тековната должничка криза во евро-зоната ја потенцираа ранливоста на овие институции, во услови на висок степен на глобализација на меѓународните финансиски пазари и присутниот ризик од прелевање на кризата. Во следниот период, како и досега, профитабилноста на домашните банки ќе биде од големо значење за одржување на вредноста на капиталот.

⁵⁸ Повеќе детали во врска со финансиската состојба на некои од доминантните акционери во домашните банки може да се најдат во Извештајот за финансиската стабилност на Република Македонија во 2010 година, во текстуалната рамка „Должничко-економската криза во Грција и можните ефекти врз македонскиот банкарски систем“, стр. 104-107, објавен во јуни 2011 година.

Табела бр. 16 Структура на банките во зависност од сопственичката структура

	2007	2008	2009	2010	30.06.2011	
					Број на банки	Пазарно учество во вкупната актива
Број на банки кои се во доминантна сопственост на еден акционер (вклучително и поврзаните лица со него)	12	15	15	15	14	72,2%
- Банки, подружници на странски банки					8	60,4%
- Банки во доминантна сопственост на странски небанкарски финансиски институции					1	0,3%
- Банки, подружници на домашна банка					1	0,4%
- Банки во доминантна сопственост на странски физички лица					1	3,4%
- Банки во доминантна сопственост на странски нефинансиски правни лица					2	5,0%
- Банки во доминантна сопственост на Р. Македонија					1	2,9%
Број на банки кај кои ниту еден акционер нема доминантно учество во сопственичката структура	6	3	3	3	3	27,8%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Забелешка: (1) Банки во доминантна сопственост на еден акционер се банки кај кои еден акционер (и лицата поврзани со него) поседува повеќе од 50% од акциите со право на глас во сопственичката структура на банката (2) На 31.12.2009 година, една од банките има недефиниран статус во однос на сопственичката структура. Со оглед на фактот дека оваа банка е во доминантна сопственост на еден акционер за сите останати датуми, земено е дека и во 2009 година спаѓа во истата категорија на банки (банки во доминантна сопственост на еден акционер).

На 30.06.2011 година, само три банки во Република Македонија (со пазарно учество од 27,8%) немаат доминантен акционер (кој поседува повеќе од 50% од акциите со право на глас) во нивната сопственичка структура. Постоенето повеќе недоминантни акционери во банката упатува на можен понизок степен на стабилност на нејзината сопственичка структура и извесна пасивност на акционерите, во ситуација кога на банката би ѝ бил потребен дополнителен капитал.

5.2.1. Капитал потребен за покривање на ризиците и сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците

Капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик бележи квартален раст за сметка на намалувањето на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик и на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците. Ваквите движења се последица на зголемениот обем на активности во вториот квартал

од 2011 година, коишто значат пораст на преземениот кредитен ризик, при едновремено намалување на изложеноста на валутен ризик. Од друга страна, растот на вкупните сопствени средства во вториот квартал од 2011 година не беше доволен за да се одржи износот на „слободниот“ капитал (сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците) на нивото од 31.03.2011 година (Графикон бр. 79). Капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се зголеми за 515 милиони денари (или за 2,9%)⁵⁹, што е речиси двојно поголем раст во споредба со растот во првиот квартал од 2011 година. Истовремено, капиталот потребен за покривање на валутниот ризик бележи пад од 49 милиони денари (или за 4,6%)⁶⁰, што е помалку за речиси три пати во споредба со падот во претходниот квартал. Во вториот квартал од 2011 година се забележува искористување (намалување) на дел од „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно, за покривање на ризиците, во износ од 26 милиони денари (намалување за 0,1%), наспроти зголемувањето во првото тромесечие од 2011 година. И покрај ваквите движења, **сопствените средства се далеку над минималното ниво потребно за покривање на ризиците и овој вишок учествува со 51,6% (квартално намалување од само 0,7 процентни поени), во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем.**

⁵⁹ Во вториот квартал од 2011 година, капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се зголеми за 329 милиони денари кај групата големи банки, за 145 милиони денари кај средните банки и за 41 милион денари кај групата мали банки.

⁶⁰ Анализирани по групи банки, капиталот потребен за покривање на валутниот ризик забележа пад од 102 милиона денари кај големите банки, додека кај групите средни и мали банки се зголеми за 45 и за 8 милиони денари, соодветно.

Табела бр. 17 Движења на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од одделните активности на банките, според типот на клиент и пондерот на ризици што активноста ја има при пресметка на активата пондерирана според ризиците

Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од следниве активности	во милиони денари													
	30.06.2009	30.06.2010	31.12.2010	31.03.2011	30.06.2011	Апсолутни промени				Промена во %				
						30.06.2009-30.06.2010	30.06.2010-30.06.2011	Q1:2011	Q2:2011	30.06.2009-30.06.2010	30.06.2010-30.06.2011	Q1:2011	Q2:2011	
Активности со држава, државни фондови и државни агенции	0,77	0,03	0,08	0,06	0,07	-0,74	0,05	-0,02	0,02	-96,5%	179,5%	-21,1%	25,3%	
- пондер на ризици 50%	0,77	0,03	0,08	0,06	0,07	-0,74	0,05	-0,02	0,02	-96,5%	179,5%	-21,1%	25,3%	
Активности со финансиски институции	732	834	1.007	1.082	1.169	102	335	74	88	13,9%	40,2%	7,4%	8,1%	
- пондер на ризици 20%	415	423	533	518	526	7	103	-15	8	1,8%	24,3%	-2,8%	1,5%	
- пондер на ризици 100%	317	411	475	564	644	94	232	89	80	29,7%	56,5%	18,7%	14,2%	
Активности со претпријатија	8.512	9.178	9.496	9.733	9.975	666	797	238	242	7,8%	8,7%	2,5%	2,5%	
- пондер на ризици 20%	0,4	0,4	2	0,6	2	0,0	1,2	-1	1	-2,3%	309,3%	-67,4%	175,8%	
- пондер на ризици 100%	8.511	9.177	9.494	9.733	9.973	666	796	239	241	7,8%	8,7%	2,5%	2,5%	
Активности со население	5.523	5.513	5.522	5.460	5.571	-10	59	-61	111	-0,2%	1,1%	-1,1%	2,0%	
- пондер на ризици 50%	436	516	544	562	592	80	76	18	30	18,3%	14,8%	3,3%	5,4%	
- пондер на ризици 100%	2.794	2.687	2.663	2.642	2.722	-107	35	-21	80	-3,8%	1,3%	-0,8%	3,0%	
- пондер на ризици 125%	2.293	2.310	2.315	2.257	2.258	17	-52	-58	1	0,7%	-2,3%	-2,5%	0,1%	
Останати активности	1.162	1.185	1.502	1.507	1.581	23	396	5	74	2,0%	33,4%	0,3%	4,9%	
- пондер на ризици 20%	0,3	1	1	1	1	0,2	0	0	0	82,4%	58,2%	-16,4%	29,1%	
- пондер на ризици 100%	1.161	1.184	1.502	1.506	1.580	23	396	5	74	2,0%	33,4%	0,3%	4,9%	
Вкупно капитал за покривање на кредитниот ризик	15.930	16.710	17.527	17.782	18.297	780	1.587	255	515	4,9%	9,5%	1,5%	2,9%	

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Кварталниот раст на кредитната активност на банките наметна потреба од дополнително ангажирање на капитал потребен за покривање на кредитниот ризик (Табела бр. 17). Речиси половина од дополнително ангажирањето капитал потребен за покривање на кредитниот ризик во вториот квартал од 2011 година, отпаѓа на капитал потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од зголеменото корпоративно кредитирање⁶¹. Покрај тоа, солиден раст од 2,4 милијарди денари, или за 3,3%, забележаа кредитите на домаќинствата, што беше, исто така, една од главните причини за дополнително ангажирање капитал потребен за покривање на кредитниот ризик. Во структурата на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се забележува и раст на делот потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од поголемото кредитирање на финансиските институции, што е речиси во целост резултат на зголемените долгорочни пласмани на МБПР кај домашните банки наменети за обезбедување финансиска поддршка за

⁶¹ Кредитите на претпријатија забележаа квартален раст од околу 3,4 милијарди денари, или за 2,9%.

домашниот корпоративен сектор, од средства од кредитната линија од ЕИБ⁶².

Табела бр. 18 Движења на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, според нето девизните позиции по одделни валути

во милиони денари

Капитал потребен за покривање на валутниот ризик кој произлегува од следниве нето-позиции	30.06.2009	30.06.2010	31.12.2010	31.03.2011	30.06.2011	Апсолутни промени				Промени во %			
						30.06.2009-30.06.2010	30.06.2010-30.06.2011	Q1:2011	Q2:2011	30.06.2009-30.06.2010	30.06.2010-30.06.2011	Q1:2011	Q2:2011
Нето девизни позиции	912	1,067	1,203	1,048	999	154	-67	-155	-49	16.9%	-6.3%	-12.9%	-4.6%
- EUR	822	987	1,112	990	908	165	-79	-123	-81	20.0%	-8.0%	-11.0%	-8.2%
- USD	17	32	32	32	53	15	21	0	21	91.3%	64.4%	0.5%	66.3%
- CHF	47	26	28	11	15	-21	-11	-17	4	-44.8%	-42.6%	-60.0%	35.5%
- Останати	26	21	31	15	22	-5	1	-16	7	-17.9%	6.9%	-51.4%	48.9%
Нето позиции во злато	0.003	0.003	0.003	0.003	0.003	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Вкупен капитал за покривање на валутниот ризик	912	1,067	1,203	1,048	999	154	-67	-155	-49	16.9%	-6.3%	-12.9%	-4.6%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Намалувањето на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, во целост произлегува од намалената нето девизна позиција на банките во евра⁶³ (Табела бр. 18). Намалувањето на нето-позицијата во евра во вториот квартал од 2011 година е резултат на стеснувањето на јазот меѓу активата и пасивата во евра⁶⁴, за 314 милиони денари. Стеснувањето на позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во евра произлегува од поголемиот квартален раст на пасивата во евра (за 22,3 милијарди денари), во споредба со растот на активата во евра (за 21,9 милијарди денари).

5.3. Стрес-тест симулации на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

На 30.06.2011 година, спроведените стрес-тест симулации за отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на евентуални шокови, покажаа дека банкарскиот систем и одделните банки се релативно отпорни на влијанието на овие шокови (Табела бр. 19). При

⁶² Долгорочните кредити кон домашните банки од оваа институција забележаа квартален раст од околу 1,3 милијарди денари, или за 19,1%.

⁶³ Нето девизната позиција на банките во одредена валута се пресметува согласно со точка 52 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на РМ“ бр. 159/2007, 32/2008, 31/2009, 96/2009, 157/2009 и 91/2011).

⁶⁴ Утврдени согласно со Одлуката и Упатството за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

спроведувањето на симулациите, кај ниту една банка не се забележува намалување на адекватноста на капиталот под 8%.

Табела бр. 19 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 30.06.2011 година

Реден број на симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, пред симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот пред симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, пред симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, по симулација	Банка со најниска адекватност на капиталот, по симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)
1	16,5%	7	15,9%	11,0%	7 (0)
2	16,5%	7	14,5%	9,9%	7 (0)
3	16,5%	7	13,1%	8,9%	8 (0)
4	16,5%	7	14,5%	9,9%	7 (0)
5	16,5%	7	13,0%	8,8%	8 (0)
6	16,5%	7	13,0%	8,8%	8 (0)
7	16,5%	7	16,5%	11,2%	7 (0)
8	16,5%	7	14,0%	8,7%	7 (0)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Оваа стрес-тест анализа се темели врз примената на осум хипотетички симулации, од кои:

- три симулации за изолиран кредитен шок, (зголемување на изложеноста на кредитен ризик класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 10%, 30% и 50%);
- четврта симулација како комбинација на кредитен и каматен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 30% и пораст на домашните каматни стапки за 5 процентни поени);
- петта симулација како комбинација на кредитен и девизен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20%);
- шеста симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20% и зголемување на домашните каматни стапки за 5 процентни поени);
- седма симулација, апрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар во висина од 20%;
- осма симулација, истовремена прекласификација во категоријата на ризик „В“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските лица (вклучувајќи ги и поврзаните лица).

Оперативниот ризик во работењето на банките и процена на потребното ниво на капитал за негово покривање

Оперативниот ризик опфаќа голем број разновидни и неочекувани настани, кои потенцијално може да предизвикаат пропаѓање на поединечна банка, па дури и нарушување на стабилноста на вкупниот финансиски систем. Терминот „оперативен ризик“ почна да станува актуелен од 1995 година, кога непринципиелното и несовесното однесување на брокер со деривативи, вработен во „Берингс банк“ предизвика загуба од 1,3 милијарди американски долари, што ја доведе до банкрот една од најстарите финансиски институции во Велика Британија. Свеж е примерот за материјализација на оперативниот ризик во „Сосиете женерал“, каде што шпекулативното тргување на еден нејзин вработен (склучувањето фиктивни финансиски трансакции во текот на повеќе години) ја оштети банката за 7,2 милијарди американски долари (шпекулативните тргувања на брокерот беа откриени на почетокот од 2008 година). Случувањата во САД од 11. септември 2001 година се само потврда за големата разновидност на (потенцијални) ризични настани кои ги опфаќа оперативниот ризик, што го усложнува мерењето на изложеноста на банките на овој ризик, односно утврдувањето на висината на капиталот потребен за негово покривање. Сложениот карактер на оперативниот ризик е надополнета со уште неколку факти:

- обично, оперативниот ризик е специфичен за секоја одделна институција, односно е од несистемска природа;
- за него не важи принципот за зголемување на приносот заради преземање поголем ризик од страна на банките („risk-return trade-off“);
- загубите коишто ги предизвикува честопати се фатални за банката (тие не се ограничени за конкретно портфолио, како што е случајот со изложеноста на кредитниот ризик и пазарните ризици);
- намалувањето/избегнувањето на оперативниот ризик е, вообичаено, прилично тешко.

Оперативниот ризик доби особено на значење во услови на сè поизразена глобализација на финансискиот свет, зголемување на сложеноста на меѓубанкарските, и воопшто, финансиските пазари (нивното сè поголемо потпирање на современите информациски системи и технологија), високиот степен на рескост на банкарските модели за работење, воведување и развој на електронското банкарство и слично. Ефикасното и ефективно управување на овој ризик, на ниво на поединечна банка, е особено битно заради претпазливост (одржување на стабилноста на вкупниот финансиски систем), но и заради навремено и целосно задоволување на потребите на клиентите и обезбедување висок степен на доверба на пазарот (пазарните учесници) во банката.

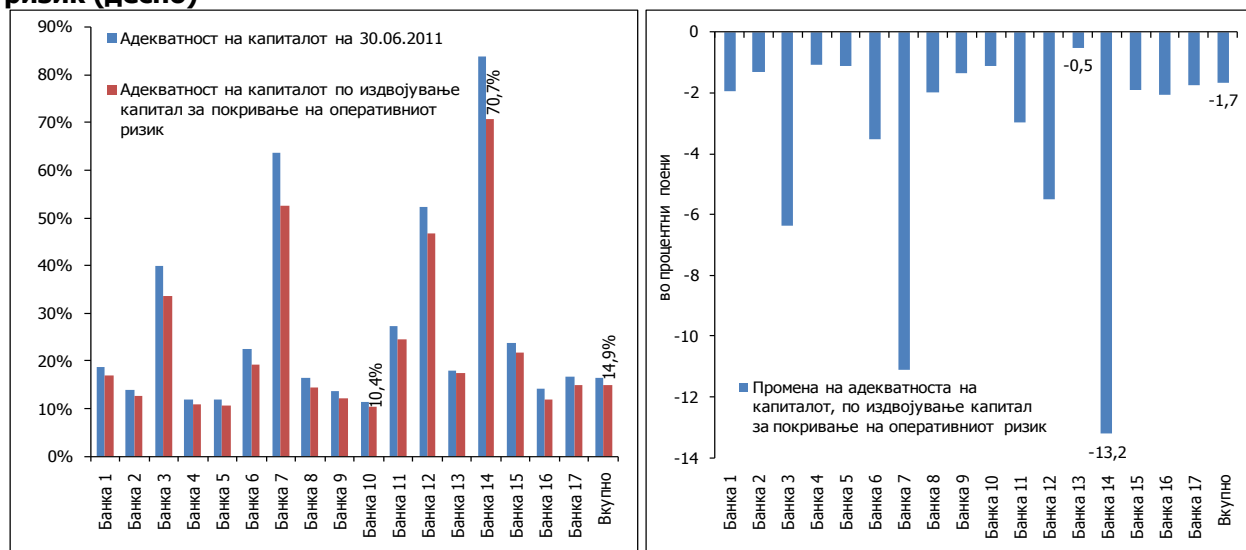
Од овие причини, овој ризик е дел од првиот столб на Новата капитална спогодба (Базел 2). Во рамките на активностите на Народната банка за примена на овој меѓународен стандард за капиталот, во почетокот на 2009 година беше донесена Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/2009). Со оваа одлука се пропиша обврската на банките за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик која треба да почне да се применува од 31.12.2011 година. Согласно со Одлуката, банките ќе можат да го утврдат потребното ниво на капитал за покривање на оперативниот ризик преку примена на еден од двата понудени пристапа: пристап на базичен индикатор⁶⁵ или стандардизиран пристап⁶⁶. Согласно со барањата содржани во оваа одлука, три банки ја известува Народната банка за намерата да го користат стандардизираниот пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик.

⁶⁵ Согласно со овој пристап, банките се обврзани да издвојат капитал потребен за покривање на оперативниот ризик во висина на 15% од просечниот износ на позитивните бруто-приходи остварени во последните три години од работењето на банката.

⁶⁶ Овој пристап е еден вид на дополнување на пристапот на базичен индикатор, бидејќи бара од банките да ги утврдуваат бруто-приходите на ниво на осум деловни линии во кои банките се должни да ги распоредат своите финансиски активности. Притоа за секоја деловна линија е утврден соодветен пондер, односно бета-фактор (во пристапот на базичен индикатор, овој пондер е еднаков на 15%), а вкупниот капитал потребен за покривање на оперативниот ризик се пресметува како просек од простиот збир на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик кој произлегува од секоја одделна деловна линија, во секоја од последните три години.

Графикон бр. 81 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по издвојување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик (лево) и промена на адекватноста на капиталот, по издвојување на капитал за покривање на оперативниот ризик (десно)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките и пресметки на НБРМ

Заради согледување на можните ефекти од примената на новата регулатива врз целокупниот банкарски систем, е извршена симулација за висината на потребниот капитал за покривање на оперативниот ризик⁶⁷. Притоа, симулацијата поаѓа од претпоставка дека сите банки⁶⁸ го користат пристапот на базичен индикатор при утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик. Симулацијата покажува дека на крајот на 2011 година банките ќе треба да издвојат околу 2,2 милијарди денара капитал за покривање на овој ризик⁶⁹, со што оперативниот ризик би бил втор по значење во профил на ризик на банките, веднаш по кредитниот ризик. При *ceteris paribus*, издвојувањето на потребното ниво на капитал за покривање на оперативниот ризик би довело до намалување на стапката на адекватност на капиталот на вкупниот банкарски систем за 1,7 процентни поени, но сепак и натаму задржувајќи се значајно над законскиот минимум. Анализирани по одделни банки, намалувањето на адекватноста на капиталот би се движело во интервал од 0,5 до 13,2 процентни поени. Притоа, кај три банки стапката на адекватност на капиталот би се спуштила под 11%, а најниското ниво на стапката на адекватност на капиталот би изнесувало 10,4% (Графикон бр. 81).

⁶⁷ Симулацијата не опфаќа процена на висината на трошоците поврзани со примената на одреден пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик.

⁶⁸ Треба да се има предвид дека три од вкупно седумнаесет банки ја известува НБРМ дека имаат намера да го применуваат стандардизираниот пристап за утврдување на потребното ниво капитал за покривање на оперативниот ризик. Износот на капитал потребен за покривање на оперативниот ризик, утврден согласно со стандардизираниот пристап вообичаено треба да е помал во споредба со висината на капиталот потребен за покривање на овој ризик утврден со примена на пристапот на базичен индикатор.

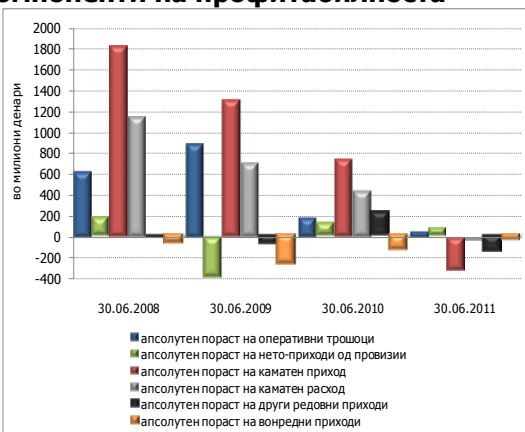
⁶⁹ Земени се предвид бруто-приходите за 2009, 2010 и проектираниот износ на бруто-приходи за 2011 година, којшто е пресметан со претпоставка за исти бруто-приходи во втората половина од 2011 година, како и остварените приходи во првата половина од годината.

6. Профитабилност

По остварената загуба во првиот квартал од 2011 година, на крајот на јуни 2011 година, банкарскиот систем во Република Македонија прикажа добивка во износ од 357 милиони денари. Сепак, таа е помала за 140 милиони денари, односно за 28,2% во споредба со добивката остварена во првите шест месеци од 2010 година, што доведе до намалување на показателите за поврат на активата и капиталот. Во првото полугодие од 2011 година продолжи неповолниот тренд на намалување на приходите од работењето (пред сè нето каматниот приход и другите редовни приходи), кој започна на крајот на 2010 година. Може да се очекува дека измените во регулативата за начинот на утврдување на минималната ликвидност (усвоени од страна на Советот на НБРМ во септември 2011 година) ќе имаат позитивно влијание врз профитабилноста на банките, со оглед на тоа што овозможуваат дополнителни расположливи средства на банките за пласирање во пласмани со повисок принос, особено кај приватниот сектор.

Графикон бр. 82 Апсолутен пораст/намалување на главните компоненти на профитабилноста

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првите шест месеци од 2011 година, вкупниот број на банките коишто работат со загуба се намали на седум (од осум банки во првите шест месеци од 2010 година). Поради промена во составот на банките кои прикажаа загуба, учеството на активата на овие банки во вкупната актива на банкарскиот систем се зголеми за 3,3 процентни поени и на крајот на јуни 2011 година изнесуваше 13,6%.

Намалената профитабилност на банкарскиот систем во првите шест месеци од 2011 година главно се должи на значително намалените каматни приходи и други редовни приходи, како и на зголемените оперативни трошоци⁷⁰ (Графикон бр. 82), и покрај тоа што каматните расходи и исправката на вредноста забележаа намалување (Графикон бр. 84).

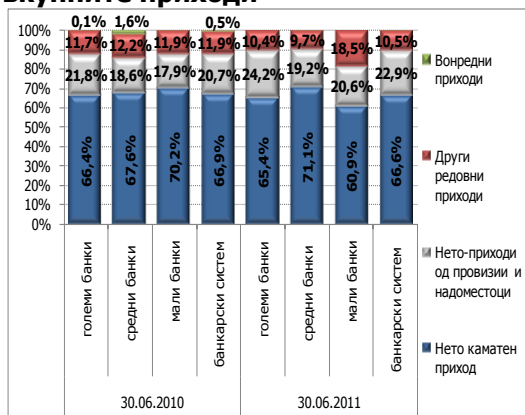
6.1 Структура на приходите и расходите на банкарскиот систем

Во првите шест месеци од 2011 година, вкупните приходи (вкупни

⁷⁰ Оперативните трошоци ги опфаќаат: трошоците за вработени, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување депозити и останатите расходи, освен вонредните расходи.

Графикон бр. 83 Структура на вкупните приходи

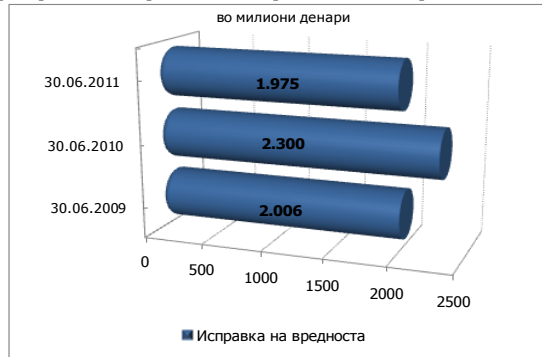

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

редовни приходи⁷¹ и вонредни приходи) на банкарскиот систем се намалија за 400 милиони денари, или за 5,0% во споредба со првите шест месеци од 2010 година. На крајот на јуни 2011 година тие изнесуваа 7.549 милиони денари. Падот на нето каматниот приход (за 291 милион денари, или за 5,5%) и позначителното намалување на другите редовни приходи (за 149 милиони денари, или за 15,8%) беа само делумно амортизирани од порастот на нето-приходите од провизии. Вонредните приходи, иако со најмало структурно учество, исто така придонесоа во намалувањето на вкупните приходи.

Во споредба со јуни 2010 година, вонредните приходи се намалија за 43 милиони денари, односно за 98,8%. Најголем дел од намалувањето на нето каматниот приход, на другите редовни приходи, како и на вонредните приходи е резултат на нивното намалување кај групата средни банки⁷², наспроти зголемувањето на нето-приходите од провизии коешто во целост е условено од групата големи банки⁷³. Во првите шест месеци од 2011 година, нето-приходите од провизии и надоместоци забележаа раст за 82 милиона денари, или за 5,0% во однос на првите шест месеци од 2010 година.

Графикон бр. 84 Исправка на вредноста

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Структурата на вкупните приходи на банките остана речиси неизменета. Најголемо учество сè уште имаат редовните приходи, а пред сè нето каматниот приход (Графикон бр. 83).

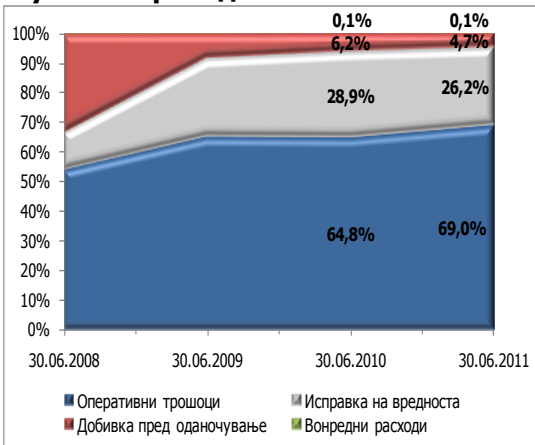
⁷¹ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капитални добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето резервирања за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи, приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и загубите од продажба на финансиски средства расположливи за продажба).

⁷² Придонесот на групата средни банки во намалувањето на нето каматниот приход и на другите редовни приходи е резултат на преминот на „Охридска банка“ АД Охрид од групата средни банки, во групата големи банки. Во спротивно, во текот на првите шест месеци од 2011 година, намалувањето на овие две компоненти на вкупните приходи во најголем дел ќе беше условено од групата големи банки.

⁷³ И без преминот на „Охридска банка“ АД Охрид од групата средни во групата големи банки носител на растот на нето-приходите од провизии е групата големи банки.

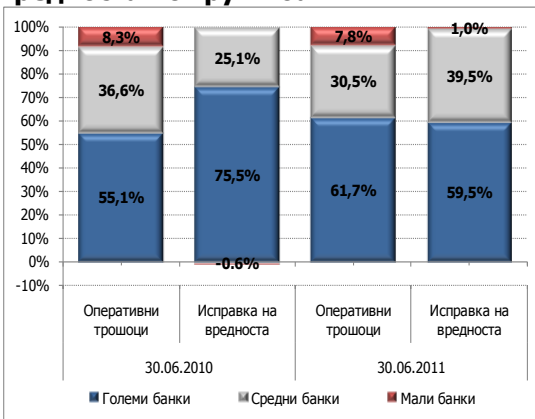
Графикон бр. 85 Користење на вкупните приходи

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Во првите шест месеци од 2011 година, најголем дел од вкупните приходи на банките беше искористен за покривање на оперативните трошоци (Графикон бр. 85). На крајот на јуни 2011 година, оперативните трошоци изнесуваа 5.207 милиони денари. Нивното благо зголемување (за 58 милиони денари или за 1,1%) во однос на истиот период претходната година, во целост беше условено од групата големи банки⁷⁴. Овој раст, паралелно со намалувањето на вкупните редовни приходи, доведе до намалување на покриеноста на оперативните трошоци со вкупните приходи од 154,4% (во јуни 2010 година), на 145,0% (во јуни 2011 година). Трошоците за вработените и општите и административни трошоци и понатаму останаа доминантни позиции во структурата на оперативните трошоци со учество од 38,1% и 33,7%, соодветно.

Графикон бр. 86 Распределба на оперативните трошоци и исправката на вредноста по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

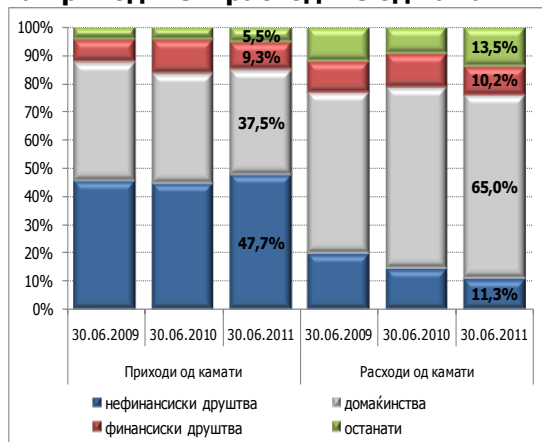
Исправката на вредноста на побарувањата, како една од позначајните компоненти којашто влијае на профитабилноста, во првите шест месеци од 2011 година се намали за 325 милиони денари, или за 14,1%, што предизвика намалување на делот од вкупните приходи којшто се користи за нејзино покривање од 28,9% (во јуни 2010 година) на 26,2% (во јуни 2011 година). Притоа, намалувањето на исправката на вредноста на ниво на банкарскиот систем е условено од нејзиното намалување кај групата големи банки.

Во првите шест месеци од 2011 година, во секторската структура на приходите од камати и понатаму се најзастапени приходите од нефинансиските друштва, коишто во однос на истиот период од претходната година, забележаа зголемување (за 134 милиони денари, или за 3,1%) (Графикон

⁷⁴ Без промената на составот на групите банки, зголемувањето на оперативните трошоци ќе беше речиси поеднакво условено од групата големи и групата средни банки.

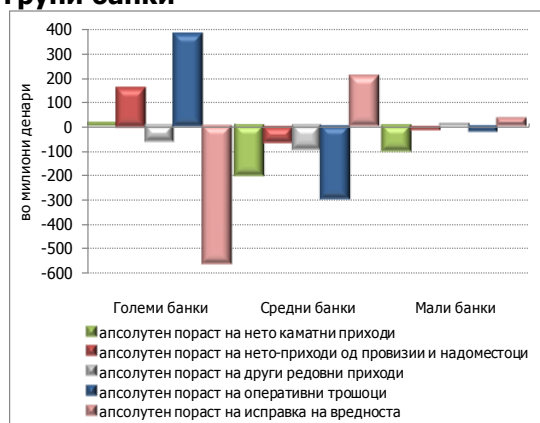

Графикон бр. 87 Секторска структура на приходите и расходите од камати

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 88 Апсолутен пораст/намалување на главните компоненти на профитабилноста, по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

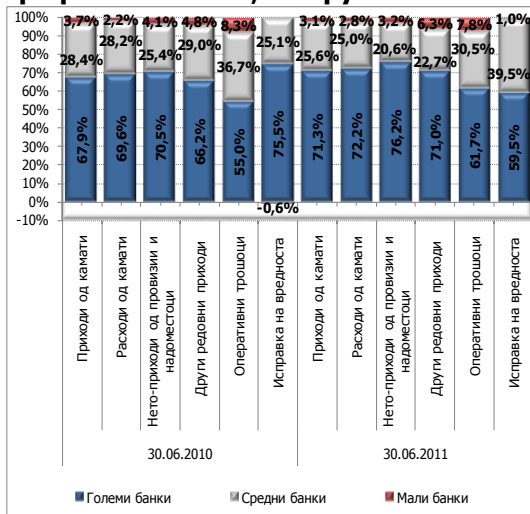
бр. 87). Наспроти овој раст, каматните приходи од секторот „домаќинства“ и приходите од финансиските друштва се намалија. Приходите од камати од домаќинствата се намалија (за 258 милиони денари, или за 6,9%) во услови на поизразен надолен тренд на активните денарски каматни стапки на овој сектор, и покрај зголемената кредитна поддршка кон овој сектор. Приходите од камати од финансиските друштва се намалија за 283 милиони денари, или за 24,7.

Во структурата на расходите од камати и понатаму доминираат каматните расходи за домаќинствата, коишто во првите шест месеци од 2011 година забележаа минимално зголемување за 0,3%, во однос на истиот период претходната година. Ваквото движење беше, пред сè, резултат на годишниот пораст на депозитите на домаќинствата, и покрај намалувањето на каматните стапки на депозитите на овој сектор. Од друга страна, каматните расходи на претпријатијата се намалија, што придонесе и за нивно помало учество во структурата на вкупните расходи за камати. Ова намалување се случило во услови на намалување на депозитите на овој сектор и на нивните каматни стапки. Исто така, благ пад забележа и учеството на расходите од камати на финансиските друштва во вкупните каматни расходи.

Намалувањето на добивката на ниво на банкарскиот систем во целост е условена од значително зголемената загуба на групата средни и групата мали банки и покрај зголемената добивка на групата големи банки. Во првите шест месеци од 2011 година средните банки работеа со загуба којашто е двојно поголема од загубата остварена во истиот период од претходната година⁷⁵. Зголемената загуба кај

⁷⁵ На крајот на јуни 2011 година, групата средни банки оствари загуба во износ од 520 милиони денари, а загубата којашто ја оствари оваа група банки во истиот период претходната година изнесуваше 223 милиони денари.

Графикон бр. 89 Структура на главните компоненти на профитабилноста, по групи банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

оваа група банки е условена од намалувањето на сите приходни компоненти, како и од зголемената исправка на вредноста и покрај намалените оперативни трошоци (Графикон бр. 88). Намалувањето на нето каматниот приход (за 37,7%) и нето-приходите од провизии (за 17,4%), како и зголемената исправка на вредност кај групата мали банки во првите шест месеци од 2011 година, доведоа до четири пати поголема загуба⁷⁶ на оваа група банки во споредба со јуни 2010 година.

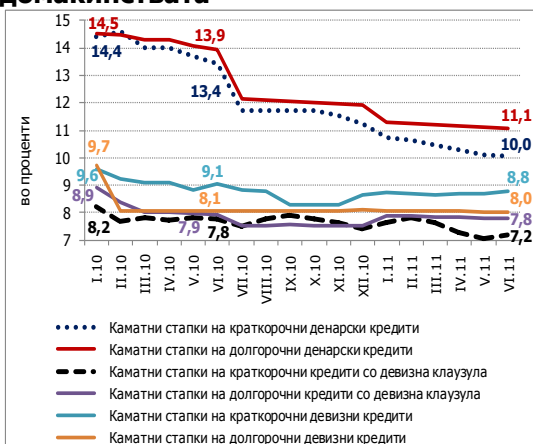
Во првите шест месеци од 2011 година, групата големи банки продолжи да работи со добивка, којашто во однос на јуни 2010 година е поголема за 275 милиони денари, или за 36,5%. Главниот причинител за порастот на добивката кај оваа група банки е намалената исправка на вредноста за 32,3%.

6.2 Движење на каматните стапки и каматниот распон на банкарскиот систем

Во првите шест месеци од 2011 година, активните и пасивните каматни стапки на банките продолжија да се намалуваат, со исклучок на каматните стапки на долгорочните девизни кредити коишто за претпријатијата забележаа благ пораст, а за домаќинствата останаа непроменети.

Во споредба со јуни 2010 година, кај активните каматни стапки, најзабележително намалување од 3,4 процентни поени и 2,8 процентни поени имаа каматните стапки на краткорочните и долгорочните денарски кредити на домаќинствата, соодветно (Графикон бр. 90). Каматните стапки на краткорочните и долгорочните денарски кредити на претпријатијата се намалуваат за 0,5

Графикон бр. 90 Движење на активните каматни стапки на домаќинствата

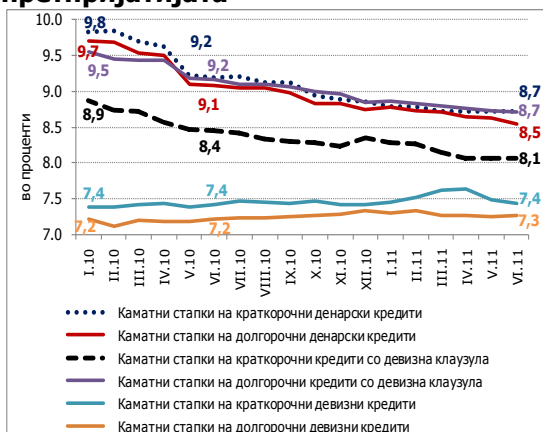
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁷⁶ Во првите шест месеци од 2011 година, групата мали банки работеше со загуба во износ од 154 милиони денари.

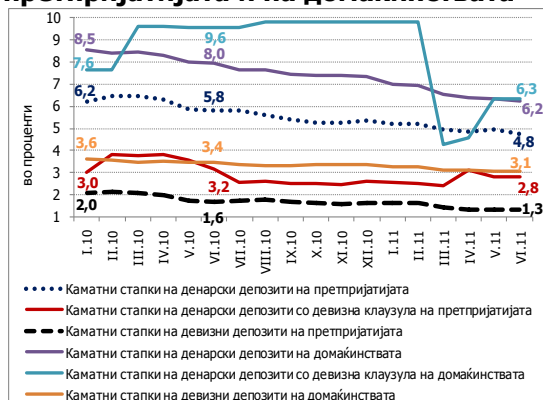

Графикон бр. 91 Движење на активните каматни стапки на претпријатијата

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 92 Движење на пасивните каматни стапки на претпријатијата и на домаќинствата

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 93 Каматен распон

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

процентни поени (Графикон бр. 91), додека пак каматните стапки на краткорочните кредити со девизна клаузула на домаќинствата и на претпријатијата се намалуваат за 0,6 и 0,3 процентни поени, соодветно. Каматните стапки на девизните кредити на домаќинствата и на претпријатијата забележаа минимални промени.

Кај пасивните каматни стапки, најголемо намалување (за 3,3 процентни поени) се забележува кај каматните стапки на денарските депозити со девизна клаузула на домаќинствата. Меѓутоа, и покрај ваквото намалување, учеството на денарските депозити со девизна клаузула на домаќинствата во вкупните депозити и понатаму останува незабележително. Значително намалување од 1,8 процентни поени и 1 процентен поен бележат каматните стапки на денарските депозити на домаќинствата и на претпријатијата, соодветно (Графикон бр. 92). Во иста насока, но со нешто послаба динамика, се движеа и каматните стапки на девизните депозити на претпријатијата и на домаќинствата, коишто во анализираниот период забележаа пад од 0,3 процентни поени.

На крајот на јуни 2011 година, каматниот распон во денари и во девизи бележи зголемување. Од друга страна, каматниот распон во денари со девизна клаузула, кој и понатаму е повисок во однос на распонот во денари и девизи, е непроменет во однос на јуни 2010 година (Графикон бр. 93).

6.3 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките

Намалувањето на износот на добивката остварена во првите шест месеци од 2011 година, паралелно со растот на активата на банките, придонесоа за намалување на стапката на поврат на активата (РОАА). На крајот на првите шест месеци од 2011 година,

овој показател беше преполовен во однос на истиот период од претходната година и изнесуваше 0,2%. Значително намалување од 1,1 процентен поен се забележува и кај стапката на поврат на капиталот (ROAE), којашто на крајот на јуни 2011 година изнесуваше 2,1%.

Табела бр. 21 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банките

Показатели	Банкарски систем		Големи банки		Средни банки		Мали банки	
	30.06.2010	30.06.2011	30.06.2010	30.06.2011	30.06.2010	30.06.2011	30.06.2010	30.06.2011
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0,4%	0,2%	0,8%	0,9%	-0,6%	-1,4%	-0,5%	-2,6%
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	3,2%	2,1%	8,7%	9,7%	-5,3%	-12,2%	-1,3%	-8,0%
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	65,1%	69,0%	53,3%	59,2%	85,5%	85,8%	113,0%	149,6%
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	70,5%	75,4%	57,0%	64,1%	92,2%	94,9%	134,1%	168,4%
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	25,5%	26,3%	20,3%	21,7%	34,1%	34,7%	48,3%	60,5%
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	39,1%	38,1%	38,1%	36,6%	39,9%	40,5%	42,8%	40,4%
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	43,2%	39,3%	49,1%	33,1%	38,0%	59,2%	-5,2%	11,7%
Нето каматен приход /Просечна актива	3,9%	3,2%	3,8%	3,2%	3,9%	3,5%	3,8%	2,8%
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	67,3%	66,6%	66,5%	65,4%	68,7%	71,1%	70,2%	60,9%
Нето каматен приход /Некаматни расходи	95,5%	88,4%	116,7%	102,1%	74,6%	74,9%	52,4%	36,2%
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	38,0%	39,6%	37,2%	39,3%	37,9%	37,9%	50,9%	57,8%
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	6,3%	4,7%	14,2%	19,0%	-10,1%	-28,1%	-9,3%	-56,8%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

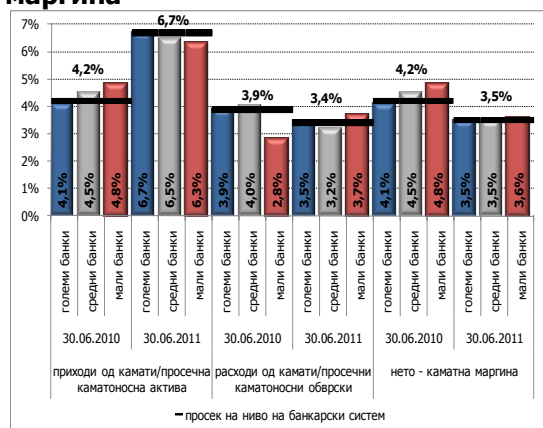
Во првите шест месеци од 2011 година се влоши и оперативната ефикасност на банките. Во услови на годишен пораст на оперативните трошоци за 1,1% и на некаматните расходи за 2,1%, наспроти намалувањето на вкупните редовни приходи за 4,5%, значителен дел од приходите од редовните активности се искористи за покривање на расходите на банките. Притоа, сите показатели за соодносот помеѓу одделните видови трошоци и вкупните редовни приходи забележаа влошување во однос на првата половина на 2010 година. Така, показателот за односот помеѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи (англ. cost-to-income“) се зголеми од 65,1% (во првата половина од 2010 година), на 69,0% (во првата половина од 2011 година).

Влошувањето на оперативната ефикасност се потврдува и преку намалената маргина на покриеност на некаматните расходи со нето каматниот приход од 95,5%

на крајот на јуни 2010 година, на ниво од 88,4% на крајот на јуни 2011 година, како и преку намалувањето на показателот за профитната маргина⁷⁷ (за 1,6 процентни поени). Спротивно на тоа, поизразеното намалување на исправката на вредноста (за 14,1%), наспроти намалувањето на нето каматниот приход (за 5,5%), придонесе за намалување на делот од овие редовни приходи којшто е потребен за апсорбирање на утврдените загуби од кредитното портфолио на банките. Имено, на крајот на јуни 2011 година, 39,3% од остварениот нето каматен приход се „троши“ за покривање на утврдената исправка на вредноста за потенцијални кредитни загуби.

Графикон бр. 94 Нето каматна маргина

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот на јуни 2011 година, нето каматната маргина⁷⁸ на ниво на банкарскиот систем забележа намалување за 0,7 процентни поени, во услови на раст на просечната каматносна актива⁷⁹ (за 14,1%) и истовремено намалување на нето каматниот приход (за 5,5%) (Графикон бр. 94). Во однос на првите шест месеци од 2010 година, каматносните средства се зголемија за 12,9%, додека каматносните обврски за 13,0%. Меѓутоа, и покрај ваквото рамномерно зголемување на каматносните средства и обврски, сепак, каматносните средства се поголеми од каматносните обврски за 26.022 милиона денари, што овозможува создавање соодветен износ на каматна маргина за покривање на некаматните расходи на банките. Намалувањето на активните и пасивните каматни стапки влијаеше за намалување на приходите и расходите врз основа на камата по единица каматносна актива и пасива, при што намалувањето на приходите од камати по единица каматносна актива на ниво на банкарскиот систем е поизразено во однос на

⁷⁷ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

⁷⁸ Нето каматната маргина е пресметана како сооднос помеѓу нето каматниот приход и просечната каматносна актива.

⁷⁹ Просечната каматносна актива е пресметана како аритметичка средина од износите на каматносната актива на крајот на првата половина од тековната година и на крајот на претходната година.

намалувањето на каматните расходи по единица каматносна пасива.

АНЕКСИ